

Begroting 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Welkom.....	5
Aanbiedingsbrief.....	5
Ambities.....	7
Bestuur en portefeuillevverdeling.....	18
Pijler 1 Bestuur en participatie.....	20
Pijler 2 Zorg.....	25
Pijler 3 Economie, werk en recreatie.....	30
Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen.....	34
Middelen en Ondersteuning.....	39
Hoofdpijnen.....	42
Paragrafen.....	72
Lokale heffingen.....	72
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	80
Onderhoud kapitaalgoederen.....	87
Financiering.....	93
Bedrijfsvoering.....	97
Verbonden partijen.....	102
Grondbeleid.....	108
Financiële begroting.....	111
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	111
Overhead en vennootschapsbelasting.....	113
Stand en verloop van de reserve en voorzieningen.....	114
Balans en EMU overzicht.....	117

Investeringsen 2020.....	119
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	120
Lasten en baten per pijler	121
Toelichting op de baten en lasten per pijler.....	122
Incidentele baten en lasten	127
Totaaloverzicht beleidsindicatoren.....	128
Bijlagen	131
Missie en toekomstvisie.....	131
Collegeprogramma 2018-2022	131

Welkom

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de raad,

Met enige trots bieden wij u in een nieuwe stijl de begroting 2020 aan. De nieuwe begroting 2020 is digitaal en anders van opzet dan u gewend bent. Deze begroting is een eerste concrete vertaling vanuit de notitie Trefzeker Meebewegen. Het is een groeimodel. We gaan niet van de spreekwoordelijke kelder naar de zolder. De komende jaren zullen we deze vervolmaken.

Hoewel de vorm nieuwe is, is de financiële inhoud van de begroting 2020 niet gewijzigd ten opzichte van de begroting 2019, tenzij we dat nadrukkelijk toelichten. Bij de pijlers zijn de landelijk verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Hier doen we op dit moment weinig mee. In de verdere doorontwikkeling werken we toe naar beleidsindicatoren die ons helpen om de effecten in de samenleving te realiseren.

Ambitie

De begroting voor 2020 biedt ruimte voor onze ambities. Van groot belang is en blijft dat zoveel mogelijk inwoners mee kunnen doen in de samenleving. Belangrijke centrale thema's voor ons in 2020 zijn:

- Transformatie sociaal domein
- De energietransitie en duurzaamheid
- Invoering Omgevingswet
- Recreatie en toerisme: toekomstvisie vakantieparken, kwaliteitsimpuls fietspaden
- Leefomgeving: bomenonderhoud, nieuwe woonvisie
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving

In concrete zin zetten we in op: toegankelijkheid van de openbare ruimte, onderwijs en sport voor iedereen, laagdrempelige schuldhulpverlening, zorg op maat en passend werk zijn hier voorbeelden van.

Toekomstbestendige vakantieparken zijn van belang voor de toekomst van deze sector. De gemeente helpt mee om invulling te geven aan deze toekomst.

We gaan samen met bedrijven, sectoren en inwoners kijken wat nodig is om de energietransitie handen en voeten te geven. Ambitie, passend en draagvlak zijn hierin de sleutelwoorden.

Ook in 2020 is de openbare ruimte weer een van de speerpunten. Zo wordt er onder andere geïnvesteerd in de herplant van bomen, fietspaden en de herinrichting van de dorpskern van Grolloo.

Hierover en over onze andere ambities leest u meer bij de onderdelen 'Ambities' en 'Hoofdlijnen'.

Begrotingsresultaat

Het is gelukt om voor 2020 de begroting sluitend te krijgen. Voor 2021 en verder is dit niet vanzelfsprekend. De financiële positie van de gemeente staat onder druk. Door daling van de rijksbijdragen, maar ook door de stijging van de kosten van de zorg. Onze reservepositie is goed en dat willen we graag zo houden. Over de financiële positie gaan we in gesprek met uw raad.

Deze opgave willen we aanpakken op een manier die aansluit bij de nieuwe wijze van. Wij zullen u nog dit najaar informeren over het voorgestelde proces. Mogelijke concrete voorstellen met het oog hierop, verwerken we in de 'sturingsmonitor'. Met de sturingsmonitor (2020) gaan met elkaar kijken wat onze doelen waren in 2019, wat we hebben gedaan om deze te realiseren en wat er uiteindelijk als resultaat is behaald. Binnen de sturingsmonitor wordt waar nodig het beleid bijgesteld voor het

lopende jaar (2020) en wordt vooruitgekeken naar 2021. Wat is er dan nodig om de beschreven doelen te behalen en past dit binnen de financiële mogelijkheden (financieel kader begroting 2021).

De bij de voortgangsnota 2019 vastgestelde ambities en maatregelen voor de jaren 2020 en verder zijn financieel vertaald in deze begroting. De ambities en maatregelen voor het jaar 2020 zijn verwerkt in de 1^e begrotingswijziging 2020.

Trefzeker meebewegen

Een veranderende samenleving vraagt om een andere wijze van denken en werken en ook om een andere sturing.

Hoe we daar inhoud en vorm aan gaan geven, staat in de notitie 'Trefzeker Meebewegen'. In de raadsvergadering van 27 juni 2019 heeft u ingestemd met deze notitie. De begroting 2020 nieuwe stijl is het eerste resultaat hiervan.

In de begroting 2020 zijn de volgende punten uit de notitie toegepast:

- We maken gebruik van de 4 pijlers uit de Strategische Toekomstvisie (Nieuwe kijk op bestuur en participatie, nieuwe kijk op zorg, nieuwe kijk op economie, werk en recreatie, nieuwe kijk op voorzieningen en leefbaarheid) en het collegeprogramma, aangevuld met een onderdeel gericht op de bedrijfsvoering genaamd 'Middelen en ondersteuning'.
- We willen sturen op effecten in de samenleving centraal stellen. In de begroting 2020 hebben we de effecten in de samenleving uit de notitie Trefzeker Meebewegen opgenomen.
- We willen onze begroting meerjarig presenteren.

De nieuwe begroting is een groeimodel. Feedback van uw raad is belangrijk: sluit volgens u de nieuwe begroting aan bij de voorgestelde wijze van sturen? Heeft u tips ter verbetering? Dan horen wij die graag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het college van de gemeente Aa en Hunze,

Mevrouw mr. M. Tent

secretaris

de heer A.W. Hiemstra

burgemeester

Ambities

Inleiding

Zoals ook aangegeven in de aanbiedingsbrief, is de nieuwe begroting 2020 de eerste concrete vertaling van de notitie Trefzeker Meebewegen. In deze begroting laten we zien dat we op een andere manier willen sturen. Dit willen we doen op een wijze die past bij de nieuwe rol die we als gemeente hebben, die past bij de wensen van de raad en die past bij de samenleving.

Aangezien de begroting 2020 een instrument in ontwikkeling is, vraagt dit in deze fase nog om het weergeven apart van onze ambities en de concrete vertaling naar de beleidsvoornemens. Uiteindelijk willen we dit per pijler inzichtelijk maken. Centraal staan dan de effecten in de samenleving met de hierbij behorende ambities (doelen) en activiteiten (beleidsvoornemens).

In dit onderdeel leggen wij de nieuwe beleidsvoornemens aan u voor. De beleidsvoornemens zijn gerubriceerd per pijler en gekoppeld aan de belangrijke onderwerpen die zijn genoemd in de aanbiedingsbrief.

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2020 – 2023 (vanaf blz. 50).

Ambities pijler 1| Bestuur en participatie

We zetten ons in voor een vitaal, leefbaar en duurzaam Aa en Hunze. Inwoners nemen steeds vaker het voortouw om initiatieven te ontwikkelen die bij hun dorp passen.

Inwoners zijn aan zet en dat kan alleen als zij kunnen vertrouwen op een gemeente die consistent, transparant en betrouwbaar is en dus onder andere de gestelde regels handhaaft.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

We zetten in op toezicht en handhaving op de verleende vergunningen. Zo treden we actief op tegen verrommeling van het buitengebied, illegale bouw en reclame. Ook houden we actief toezicht bij risicovolle evenementen. Daarnaast gaan we buiten bouwcontroles ook steekproefsgewijs andere Wabo-vergunningen controleren en pakken we het actief toezicht op permanente bewoning van recreatieparken zelf op. We willen samen met inwoners en bedrijven werken aan het ontwikkelen van de woon- en werkomgeving en we willen een gemeente zijn die kijkt naar mogelijkheden. Dit is ook de basis voor de manier van werken die aansluit bij de Omgevingswet waarin het initiatief centraal staat. In 2019 zijn hiervoor door uw raad structurele middelen beschikbaar gesteld die ertoe moeten leiden dat we onze ambities op dit punt kunnen uitvoeren.

Bestuur

We zijn veelvuldig in contact en gesprek met onze inwoners en doen dat op een andere manier. De succesvolle bijeenkomsten van het “college bie ’t pad” krijgen in 2020 een vervolg. Daarnaast hebben we nog diverse activiteiten op de agenda staan, waaronder het organiseren van de “zomersessie” (congres) voor de P10. De P10 is het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten.

We hebben met elkaar afgesproken, na vaststelling van de notitie Trefzeker Meebewegen medio 2019, om te gaan experimenteren met elkaar om zo te kunnen ontdekken hoe we kunnen sturen op effecten in de samenleving. We starten in 2020 met experimenteren op proces en thema met het onderwerp Biodiversiteit. Vervolgens werken we het effect Duurzaamheid uit en gaan we verder met experimenteren. Deze stappen vormen een mooie opmaat naar de actualisatie van de huidige Strategische Toekomstvisie in 2022 (na de verkiezingen). In deze fase willen we experimenteren met het ontwikkelen van een samenlevingsagenda van en voor de gemeente Aa en Hunze.

Regio Deal

De regio heeft veel potentie en kansen. We hebben samen met de provincie Drenthe en vijf andere deelnemende gemeenten de ambitie de komende jaren de brede welvaart in het gebied te versterken. Het gezamenlijk streefbeeld bestaat uit een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor innovatieve economische ontwikkelingen, met passend onderwijs afgestemd op de economische structuur, een bloeiende vrijetijdseconomie, goede bereikbaarheid en een toekomstbestendig, aantrekkelijk en aantrekkend woonklimaat. Voor onze huidige en toekomstige inwoners zijn toekomstbestendige en bereikbare zorg-, onderwijs- en welzijnsvoorzieningen van groot belang. De partners in Zuid en Oost Drenthe hebben een vitale, veerkrachtige en gezonde gemeenschap voor ogen, waar iedereen ertoe doet en meedoet.

In de Regio Deal (gesloten tussen het Rijk, de provincie Drenthe en de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hardenberg en Hoogeveen) worden op basis van drie pijlers Wonen, Welzijn en Werk projecten ontwikkeld, waarvoor (met het principe van cofinanciering) subsidie kan worden aangevraagd.

Voor deze cofinancieringsopgave hebben we meerjarig budgetten opgenomen

Hieronder treft u alle structurele en incidentele beleidsvoornemens aan uit de pijler Bestuur en Participatie die aansluiten bij onze ambities.

Beleidsvoornemens Bestuur en participatie structureel (s) en incidenteel (i)

Omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2020	2021	2022	2023
Sponsoring	i	-15.000	-15.000	-15.000	
Regio Deal	i	-205.000	-205.000	-205.000	
Totaal		-220.000	-220.000	-220.000	0

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2020 – 2023.

Ambities pijler 2| Zorg

Transformatie Sociaal Domein

Preventie, versterking voorliggend veld en impuls leefbaarheid & mobiliteit en doorontwikkeling van de toegang bij Attenta.

Onze aandacht en stevige inzet is gericht op de transformatie in het sociaal domein. Daarbij sluiten we aan op de leefwereld van onze inwoners. Onze inzet is erop gericht dat zoveel mogelijk mensen mee kunnen doen in de samenleving. We organiseren samen met de inwoners wat ze nodig hebben en geven daarmee invulling aan de notitie 'Samen maak je de route'. We willen daarmee niet regels en geld leidend laten zijn, maar zetten juist verder in op het echt oplossen van het probleem. Dat betekent anders werken en anders doen voor o.a. (zorg)aanbieders, stichting Attenta en onszelf.

Om de gewenste en benodigde stappen te zetten voor de transformatie van duurdere naar goedkopere zorg en dus de effectieve gemiddelde zorgkosten per inwoner omlaag brengen, zetten we onder andere in op preventie, versterking van het voorliggend veld, leefbaarheid en mobiliteit. Zo willen we ondersteuning bieden aan huisartsen voor jeugd, de vrijwilligersondersteuning versterken, de sociale huiskamer(s) doorontwikkelen, bieden we ondersteuning aan mobiliteit bevorderende instrumenten zoals "automaatje". Ook zijn voor de autonome ontwikkeling bij Attenta structurele middelen nodig en willen we incidenteel inzetten op onder andere het toepassen van het regisseursmodel en het vergroten van de bekendheid/bereikbaarheid bij Stichting Attenta.

Voor deze ontwikkelingen zijn budgetten opgenomen in de begroting 2020.

Armoede en schuldhulpverlening

Op het gebied van armoede en schuldhulpverlening doen we al veel, maar toch leven er in onze gemeente nog steeds inwoners onder de armoedegrens. Meedoen-beleid en schuldhulpverlening is voor alle inwoners van de gemeente toegankelijk. We willen samen met betrokken partijen, waaronder bijvoorbeeld het Armoedepact, invulling geven aan een vernieuwde aanpak in onze gemeente. Deze aanpak geeft een duidelijke stip op de horizon, waartegen alle afzonderlijke acties op armoede en schuldhulpverlening afgezet kunnen worden. Dit zorgt ervoor dat het aanbod minder gefragmenteerd en met meer samenhang zal zijn. Hierbij denken we onder andere aan de mogelijkheid om taken op het gebied van participatie en schuldhulpverlening te integreren, vroegsignalering en zoeken naar mogelijkheden om de van generatie op generatie terugkerende armoede te doorbreken. We willen armoede niet alleen benaderen vanuit geld, maar vooral ook vanuit het maatschappelijke effect voor onze inwoners. We verwachten met onze aanpak ook een beter oog te hebben voor de onderliggende problematiek conform de aanpak "Samen maak je de route". Voor de ontwikkelingen op dit gebied hebben wij middelen in de begroting opgenomen.

Hieronder treft u alle structurele en incidentele beleidsvoornemens aan uit de pijler Zorg die aansluiten bij onze ambities.

Beleidsvoornemens Zorg structureel (s) en incidenteel (i)

Omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2020	2021	2022	2023
Werkplein Drentse Aa (WPDA)	s	-145.000			
Veilig thuis Drenthe	s	-70.000			
Attenta CAO	s	-169.000			
Werkplein Drentse Aa (WPDA)	i	-30.000			
VVE (Voor- en vroegschoolse educatie)	i	-50.000			
JOGG	i		-10.000		
Samen maak je de route - leerbudget	i		-20.000	-10.000	-10.000
Preventie, versterking voorliggend veld en impuls leefbaarheid & mobiliteit	i	-240.000	-240.000	-240.000	
Experimenteren in het Sociaal Domein	i		-15.000	-15.000	-15.000
Versterking armoede- en schuldenbeleid	i	x	x		
IVN Natuur en Milieu educatie	i	-9.000	-9.000	-9.000	
Inclusief beleid	i	-5.000	-5.000	-5.000	
Attenta overig	i	-150.000			
Totaal		-868.000	-299.000	-279.000	-25.000

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2020 – 2023.

x: betekent dat dit geen financieel effect heeft voor de begroting

Ambities pijler 3| Economie, werk en recreatie

Recreatie en toerisme

De recreatie- en toerismesector is voor onze gemeente erg belangrijk. Samen met de provincie, buurgemeenten en onze recreatieondernemers willen we ons mooie natuurlijke landschap zorgvuldig beleven, beschermen en benutten. We zetten in op onderstaande speerpunten:

Toekomst vakantieparken Aa en Hunze

We hebben een forse opgave ten aanzien van de vakantieparken in onze gemeente. In de eerste helft van 2019 is er een analyse uitgevoerd van alle parken in onze gemeente en is er een concept-strategienota opgesteld. De strategienota wordt in december 2019 door uw raad vastgesteld.

De strategienota geeft een stevige basis om de komende jaren verder aan de slag te gaan met dit onderwerp. Hiermee leveren we ook een bijdrage aan het Drentse programma Vitale Vakantieparken. De vakantieparken zijn hierbij in eerste instantie zelf aan zet en kunnen de Drentse Taskforce waar nodig inschakelen. Een eerste analyse per park ligt er. Uitgangspunt is één toekomstplan per park. Het is aan ons om samen met het park verdere stappen te zetten. Daarbij kan niet alles tegelijk, prioriteiten stellen is noodzaak. De 'pilot-parken' hebben daarbij de hoogste prioriteit. Om uitvoering te kunnen geven aan onze ambities zijn middelen nodig. Voor de uitvoering van het beleid vragen we in de komende jaren budget, onder andere voor onze bijdrage (€ 31.187) aan het provinciale programma.

Kwaliteitsimpuls Fietsinfrastructuur Drenthe

We willen met de provincie Drenthe weer de fietsprovincie van Nederland worden. We zetten dan ook in op in stand houden en kwaliteitsverbetering van het fietsnetwerk in Drenthe en specifiek in Aa en Hunze. De kwaliteitsverbetering is gericht op het in stand houden en versterken van de kwaliteit van het fietsnetwerk (voor zowel utilitair, recreatief en sportief gebruik). De inzet is verder om met fietsen meer bestedingen en werkgelegenheid te creëren en meer fietsmobiliteit te realiseren, ook voor onze eigen inwoners. Daar waar de provincie zich hoofdzakelijk richt op fietspaden met een recreatieve karakter zien wij het breder en richten ons ook op utilitaire fietspaden en fietspaden ten behoeve van schoolroutes.

De hiervoor noodzakelijke investeringen zijn opgenomen onder pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen.

De Provincie heeft, om de doelstelling te realiseren, een bedrag van € 6,75 miljoen gereserveerd. Uit dit budget worden financiële bijdragen verstrekt. We hopen de komende periode wel verdere voortgang te kunnen boeken. Voor de tracés Amen-Grolloo (Amerweg) en Eexterveen-Eexterveenschekanaal (Menweg) wordt gewerkt aan de grondverwerving.

Naast deze concrete projecten wordt geïnventariseerd op welke trajecten de kwaliteit van de infrastructuur kan worden verbeterd en welke ontbrekende schakels met prioriteit moeten worden aangebracht. De fietsbeleving kan verder worden verhoogd door het uitbreiden van voorzieningen, services en producten voor de fietsers. In het verleden zijn er meerdere wensen geuit om ontbrekende schakels aan te brengen, onder andere het trace Nijlande-Ekehaar. In 2020 wordt een wensenlijst opgesteld waar prioriteiten worden aangegeven.

Fietspad langs de Hunze:

Er is gestart met een onderzoek naar een fietsverbinding door het stroomdal van de Hunze van de bron tot aan het Zuidlaardermeer. De gemeenten Tynaarlo, Borger Odoorn, Aa en Hunze en het Recreatieschap Drenthe hebben inmiddels aan een extern bureau opdracht gegeven voor dit onderzoek.

Grevelingskanaal:

Volgens het meerjarenonderhoudsplan van het Grevelingskanaal moeten we de beschoeiing vervangen in 2023. Hiervoor hebben we de benodigde middelen opgenomen.

Bedrijventerreinen:

De uitgifte van kavels op bedrijventerrein Bloemakkers in Gieten is de afgelopen periode voorspoedig verlopen. We hebben verdere uitbreiding van dit bedrijventerrein in onderzoek. Hieronder treft u alle structurele en incidentele beleidsvoornemens aan uit de pijler Economie, werk en recreatie die aansluiten bij onze ambities.

Beleidsvoornemens Economie, werk en recreatie structureel (s) en incidenteel (i)

Omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2020	2021	2022	2023
Bijdrage C&E Drentsche Aa	s	x			
Beschoeiing Grevelingskanaal	s				-34.500
Toekomst vakantieparken	i	-300.000	-300.000	-300.000	
Totaal		-300.000	-300.000	-300.000	-34.500

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofddijnen – meerjarenbegroting 2020 – 2023.

x: betekent dat dit geen financieel effect heeft voor de begroting.

Ambities pijler 4| Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

We hechten belang aan initiatieven vanuit de samenleving die de leefbaarheid in de dorpen vergroten. We stimuleren, faciliteren en initiëren deze initiatieven en hebben de verwachting dat dit als smeerolie gaat dienen, waardoor particulieren en ondernemers ook eerder bereid zijn om initiatief te nemen. We vinden een duurzame samenleving belangrijk. Samen met bedrijven, sectoren en inwoners hebben we als gemeente een rol in de energietransitie.

Leefomgeving

Samen met de inwoners en ondernemers gaan we aan de slag om de leefbaarheid in onze gemeente verder te vergroten en de woonkwaliteit nog beter te maken. We stimuleren, faciliteren en initiëren initiatieven vanuit onze inwoners die hier aan bijdrage aan leveren.

Hiervoor is het o.a. noodzakelijk om een actuele woonvisie te hebben. Hierin is het gemeentelijk beleid beschreven op het gebied van wensen en volkshuisvesting met daarin aandacht voor (woon) behoefte, woningbouw en herstructureringsprogramma's. Omdat de woningmarkt voortdurend veranderd verandert, moet de woonvisie uit 2015 worden geactualiseerd. Hiermee maken we in 2020 een start.

We hebben hiervoor middelen opgenomen in onze begroting voor verschillende concrete beleidsvoornemens, waaronder het op verantwoorde wijze uitvoeren van het bomenonderhoud, het voortzetten van de proef van ecologisch bermbeheer, het revitaliseren van de fietspaden en verschillende aanpassingen in de openbare ruimte en vervanging openbare verlichting met aandacht voor duurzaamheid.

Bomenonderhoud:

Om de individueel te beheren bomen van de gemeente op een verantwoorde wijze te onderhouden is naast de inzet van de eigen organisatie de inzet van een aannemer noodzakelijk. Om dit te bekostigen is een verruiming van het huidige beschikbare budget noodzakelijk. Hiervoor vragen we aanvullende middelen in deze begroting.

Omgevingswet (en doorontwikkeling op programma AndersOmDoen)

De invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2021 is de eerste belangrijke stap in de complete stelselherziening omgevingsrecht die rond 2030 zal zijn voltooid. Er is sprake van een grote veranderopgave in het fysieke domein. Vanaf de start van de nieuwe bestuursperiode (2018-2022) zetten wij in op de gedragsverandering, taak- en rol opvatting. Het programma AndersOmDoen (gericht op de doorontwikkeling van de Planning en Control cyclus), waar we begin 2019 mee zijn gestart, sluit hier goed op aan.

In 2020 gaan we ons richten op twee belangrijke onderdelen van de implementatie van de Omgevingswet: het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en het toepasbaar maken van beleid en regelgeving. Wij zullen uw raad hier nader over informeren en zullen een en ander in overleg met uw raad verder vormgeven.

In het kader van het implementatieproces zullen ongetwijfeld nog keuzes moeten worden gemaakt over versnelling of intensivering van de wijze van aanpak. We laten ons hierbij leiden door de bedoeling van de Omgevingswet: integraal en met onze inwoners. Voorop staat dat we het doen op onze Aa en Hunze manier: solide, realistisch en pragmatisch. Waar zich kansen voordoen gaan we alvast experimenteren met de nieuwe manier van werken. Een goed voorbeeld daarvan is de pilot 'ontwikkelvisie Avebe,' (collegeprogramma pijler4). Hierin gaan we samen met Avebe, inwoners, provincie, RudD en waterschap aan de slag om een ontwikkelvisie voor de omgeving van Avebe op te stellen.

Energietransitie en duurzaamheid

Energietransitie

Omdat de energietransitie een groot maatschappelijk, ruimtelijk en financieel effect zal hebben, willen we al onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, daar van onderop bij betrekken en in samenspraak met hen de energietransitie verder vormgeven. We komen hiervoor met voorstellen richting uw raad.

Wij maken ons hierbij zorgen over de insteek van rijk en provincie die van een top-down benadering lijken uit te gaan. Voor ons is draagvlak en aansluiten bij initiatieven en ideeën die er zijn het uitgangspunt.

Duurzaamheid

Tot zover het strategische beleid; op tactisch en operationeel niveau zijn er ook ontwikkelingen gaande waarmee we uitvoering geven aan het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid. Zo is het beleidskader Zonne-energie inmiddels vastgesteld door het college en brengen we deze richting uw raad en hebben we een subsidieregeling energiebesparing succesvol uitgerold in de gemeente en verkennen we de mogelijkheden voor het aardgasloos maken van het gemeentehuis.

Voor duurzaamheid en energiebesparing zijn meerjarig budgetten opgenomen in de begroting 2020.

Windpark Oostermoer

Er wordt een Gebiedsfonds ingesteld als financiële tegemoetkoming voor de gevolgen van het windpark voor de omgeving. De OmgevingsAdviesRaad gaat adviseren over de besteding van dit fonds. Op dit moment werken we in samenwerking met de provincie Drenthe en de initiatiefnemers van het windpark Oostermoer aan het opzetten van het gebiedsfonds. Een raadsvoorstel hierover komt binnenkort naar uw raad toe.

Hieronder treft u alle structurele en incidentele beleidsvoornemens aan uit de pijler Voorzieningen, leefbaarheid en wonen die aansluiten bij onze ambities.

Beleidsvoornemens Voorzieningen leefbaarheid en wonen structureel (s) en incidenteel (i)

Omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2020	2021	2022	2023
Herplant bomen	s	-2.640			
Wegreconstructie ivm rioleringswerkzaamheden	s	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Aanpassen watergang / duiker Nieuw Annerveen	s	x			
Onkruidbestrijding op verhardingen	s		-100.000		
Revitaliseren fietspaden	s	-3.560			
Snelheid remmende maatregelen	s	-450			
Lutkenend Gasselte	s	-1.250			
Herinrichting dorpskern Grolloo	s	-1.250			
Voorziening wegenonderhoud	s		pm		
Voorgenomen restrictie EU infill kunstgrasvelden	s		pm		
Aanpassen ruimteakoestiek 3 sporthallen en 1 sportzaal	s	x			
Verkeers- en vervoersmaatregelen	i	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Continuering cultuurbeleid	i	-50.000			
Ecologisch bermbeheer	i	-50.000			
Schadelijke bermenplanten	i	-86.000	-86.000		
Knelpunten in de openbare ruimte	i	-100.000	-100.000	-100.000	
Duurzaamheid en Energietransitie	i	-250.000	-250.000	-250.000	
Steenuil	i	-10.000	-10.000	-10.000	
Afwaardering Spijkerboorsdijk / Molenwijk	i	-50.000			
Bomenonderhoud	i	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
De Boerhoorn afboeken boekwaarde	i	-30.000			
Komgrenzen inrichten	i	-40.000	-40.000	-40.000	
Aanbrengen graskeien	i	-100.000	-100.000	-100.000	
Recreatie en Toerisme	i		pm	pm	pm
Totaal		-1.013.000	-924.000	-738.000	-238.000

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofddijnen – meerjarenraming 2020 – 2023.

x: betekent dat dit geen financieel effect heeft voor de begroting

Ambities Middelen en ondersteuning

Voortzetten andere wijze van werken

We bevinden ons in een periode waarin de samenleving verandert. Het ooit overzichtelijke speelveld breidt zich steeds verder uit en neemt complexere vormen aan. Inwoners willen meer betrokken zijn bij het oplossen van samenlevingsvraagstukken en starten eigen initiatieven. Dit vraagt van ons dat we meebewegen: van controle naar trefzeker meebewegen. Dat vraagt van ons een andere rol en een andere manier van werken. In dit licht vragen we onder andere budget voor de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2021. Bij deze andere wijze van werken hoort ook een andere informatievoorziening en (sturings)instrumentarium, waar we eveneens in willen blijven investeren de komende jaren.

Verdere digitalisering

De ingeslagen weg ten aanzien van digitalisering gaan we ook in 2020 verder vervolgen. Zo worden onze inwoners steeds meer in de gelegenheid gesteld om hun zaken zelf te regelen op een voor de klant passend moment en door doorontwikkeling van moderne dienstverleningskanalen.

Ook werken we aan de doorontwikkeling van het Planning en Control (sturings)instrumentarium, zoals ook hiervoor beschreven, waarvan de begroting 2020 een concreet voorbeeld is.

Salarisontwikkeling

Als gevolg van de recent afgesloten Cao en de stijging van met name de pensioenpremies, is de werkelijk verwachte loonsom fors hoger dan het beschikbare budget. Deze ontwikkeling geldt ook voor onze verbonden partijen. Een autonome ontwikkeling, waarvoor we middelen vragen in deze begroting.

Nieuwe berekening WOZ waarde

Als gevolg van rijksregelgeving zijn we genooddaakt om onze systematiek van WOZ waarde berekening te wijzigen. Voor deze wijziging hebben wij middelen opgenomen in de begroting.

Hieronder treft u alle structurele en incidentele beleidsvoornemens aan uit het onderdeel Middelen en ondersteuning die aansluiten bij onze ambities.

Beleidsvoornemens middelen en ondersteuning structureel (s) en incidenteel (i)

Omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2020	2021	2022	2023
Informatiebeleidsplan 2016-2020	s	-13.325			
Salarissen	s	-260.000			
MJOP gebouwen duurzamer oppakken	s			-25.000	
Aardgasloos maken gemeentehuis Gieter	s	x			
Informatiebeleidsplan 2016-2020	i	-29.000			
Invoering Omgevingswet (doorontwikkeling op programma AndersOmDoen)	i	-200.000	-300.000	-200.000	
Nieuwe berekening WOZ waarde	i	-97.000			
Totaal		-599.000	-300.000	-225.000	0

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenraming 2020 – 2023.

x: betekent dat dit geen financieel effect heeft voor de begroting.

Bestuur en portefeuilleverdeling

Burgemeester A.W. Hiemstra	Wethouder H. Heijerman (Combinatie Gemeentebelangen)	Wethouder B. Luinge (VVD)	Wethouder Drs. N.J.P. Lambert (Groen Links)	Gemeentesecretaris Mr. M. Tent (Algemeen directeur)
				
<i>Vervanging door wethouder Heijerman</i>	<i>Vervanging door burgemeester</i>	<i>Vervanging door wethouder Lambert</i>	<i>Vervanging door wethouder Luinge</i>	
- Bestuurlijke coördinatie - Algemeen bestuur - Communicatie - Samenwerking Drentsche Aa (Bedrijfsvoering) - Veiligheidsregio (Brandweer/GHOR) - Vergunningen openbare orde en veiligheid incl. evenementen - Dienstverlening - Personeel en Organisatie - Informatisering en automatisering - Integrale handhaving - Informatieveiligheid en privacy - Vereniging van Nederlandse	- Ruimtelijke ontwikkeling - Volkshuisvesting, woningbouw - Omgevingsvergunningen - Kern- en buurtgericht werken - Beheer openbare ruimte (o.a. wegen, groen, fietspaden) - Verkeer en Vervoer - Accommodatiebeleid over dorpshuizen - Plattelands- en natuurontwikkeling (incl. P10) - Landbouwbeleid m.b.t. versterken landelijk gebied - Begraven en begraafplaatsen - Cultuurhistorie,	- Grondbeleid, grondzaken, gemeentelijk vastgoed - Economische Zaken en werkgelegenheidsbeleid - Grondbeleid, grondzaken en gemeentelijk vastgoed - Inkoop, w.o. aanbestedingsbeleid - Recreatie en toerisme - Recreatieschap Drenthe Diever - Onderwijs, inclusief onderwijs-huisvesting en kindcentra - Volwasseneneducatie - Laaggeletterdheid - Water,	- Financiën, en verzekeringen - Grondbedrijf - Participatie, jeugd en WMO - Belastingen - Stichting Attenta (voorheen sociaal Team) - Arbeidsmarktbeleid en sociale werkvoorziening - Welzijns- en gezondheidsbeleid - Sociale Zaken & armoedebeleid - Duurzaamheid en duurzame energie - Global Goals en Fairtrade - Schuldhelpverlening	- Adviseur van het college - Hoofd van de ambtelijke organisatie

gemeenten Vereniging van Drentse gemeenten Westerbork	cultureel erfgoed - RUD - Eerste loco-burgemeester	waterbeheer en riolering - Afval - Sportbeleid, inclusief sportaccommodaties - leerplicht - Internationale betrekkingen, w.o. EDR - Volksgezondheid - Tweede loco-burgemeester	- Cultuurbeleid - Inburgering, vluchtelingen - GGD - Leerlingenvervoer - Werkvoorzieningschap Alescon (in liquidatie) - Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA) - Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe - Derde loco-burgemeester	
Projectportefeuille: - Van Strategische Toekomstvisie 2025 naar Omgevingsvisie (actualisering in 2020) - Implementatie omgevingswet - Gaswinning en schadeafhandeling (alg. STRONG) - Nieuwe planning en control cyclus	Projectportefeuille: - Inwoner participatie/veranderende rol overheid - Gebiedsontwikkeling Drentsche Aa - Leader Zuidoost Drenthe - Koopcentrum Gieten - Agenda voor de Veenkoloniën - Vernieuwing MFC de Boerhoorn Rolde - Stuurgroep Hunze - Regio Deal voor het onderdeel wonen en coördinator	Projectportefeuille: - N34 ontwikkeling - Glasvezel - Toekomst vakantieparken - Ontwikkeling Gasselterveld - Regio Deal voor het onderdeel werk	Projectportefeuille: - Programma Transformatie Sociaal Domein - In Fore Care (Europees project rondom mantelzorg) - Kans voor de Veenkoloniën - Windenergie - Regio Deal voor het onderdeel welzijn	

Pijler 1 Bestuur en participatie

Korte omschrijving

Deze pijler gaat onder andere over het functioneren van de gemeenteraad en het college en het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties daarbij. Ook openbare orde en veiligheid, publiekszaken en verkiezingen zijn in deze pijler te vinden.

In de pijlers staat het effect in de samenleving centraal. Daar willen we op sturen en monitoren. Hier horen beleidsindicatoren bij. Voor nu zijn hieronder de verplichte indicatoren uit het Besluit Begroting en Verantwoording opgenomen. Dit onderdeel wordt nog doorontwikkeld met beleidsindicatoren die meer zijn toegesneden op het te behalen effect.

Effecten in de samenleving

1.1 Inwoners voelen zich betrokken en gehoord.

1.2 Inwoners zijn tevreden over de dienstverlening.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.1.1 Inwoners voelen zich betrokken bij de ontwikkelingen in de dorpen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.1.1.1 Experimenteren in Aa en Hunze.

Expeditie Aa en Hunze heeft tot doel om meer inwoners actief te betrekken bij de gemeente. In 2020 wordt Expeditie Aa en Hunze gekoppeld aan het programma AndersOmDoen en wordt gestart met het thema biodiversiteit. Hiermee doen we ervaring op met het realiseren en sturen op effecten in de samenleving.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.1.1.2 Het Aa en Hunze panel inzetten bij beleidsonderwerpen.

Het burgerpanel heeft in Aa en Hunze in 2013 zijn intrede gedaan en biedt een mogelijkheid om van inwoners meningen en input te ontvangen over belangrijke (beleids)onderwerpen. Het burgerpanel wordt gevormd door ruim 800 inwoners. We gaan verkennen of het burgerpanel in zijn huidige vorm of in zijn geheel nog passend is. Dat gaat mede door het experimenteren duidelijk worden.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.1.1.3 College bie't pad vervolg geven.

College bie't pad is een beproefd concept. Het is een laagdrempelige manier om gesprekken te voeren tussen college en inwoners. Om te horen wat er leeft onder de inwoners gaat het college de komende periode vooral in gesprek met inwoners waar geen of minder contacten mee zijn.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.1.1.4 Uitvoering van projecten in 'het kader van 'Regio Deal.

In de Regio Deal (gesloten tussen het Rijk, de provincie Drenthe en de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hardenberg en Hoogeveen) worden op basis van drie pijlers (Wonen, Welzijn en Werk) projecten ontwikkeld, waarvoor (met het principe van cofinanciering) subsidie kan worden aangevraagd.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2022

1.1.2 Initiatieven waarderen op het effect in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.1.2.1 Toetsen van initiatieven en subsidieverzoeken op basis van effect in de samenleving.

We streven er naar om initiatieven en subsidieverzoeken te toetsen op het maatschappelijk effect dat met het initiatief wordt bereikt.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.1.3 Samen met inwoners zorgen voor een sterker, leefbaarder, duurzamer, vitaler en veiliger Aa en Hunze.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.1.3.1 Meer inzetten op toezicht en handhaving in de fysieke leefomgeving.

We willen ons mooie robuuste landschap beschermen en een gemeente blijven waar het goed wonen en recreëren is. Daarom zetten we meer in op toezicht en handhaving. We treden actief op tegen verrommeling van het landschap, illegale reclame/bouw en toezicht bij risicovolle evenementen. Daarnaast gaan we behalve bouwcontroles ook steekproefsgewijs andere Wabo-vergunningen controleren en pakken we het toezicht op permanente bewoning van recreatieparken zelf op.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.1.3.2 Starten met risicogerichte milieucontroles.

In plaats van frequentiegerichte controles voeren we per 2020 de milieucontroles risicogericht uit. Dit betekent dat juist daar gecontroleerd wordt waar sprake is van de grootste risico's. Het naleefgedrag speelt hierbij ook een belangrijke rol.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2020

1.1.3.3 Actief optreden tegen ondermijning

Ondermijning vraagt om een actieve aanpak van de gemeente. Dat betekent allereerst preventief optreden bij vergunningverlening door daar waar mogelijk bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB) toetsing toe te passen. Een exploitatievergunning voor horeca inrichtingen is daarbij een belangrijke tool. Bij het aantreffen van hennepkwekerijen en/of andere verdovende middelen wordt, op basis van de (verruimde) mogelijkheden die de Wet Damocles biedt, een pand gesloten. Signalen van inwoners, medewerkers of overige instanties over mogelijke ondermijning worden per ommekeer met het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) gedeeld

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-01-2022

1.2.1 Maximale openstelling en beschikbaarheid dienstverlening.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.2.1.1 Het gemeentelijk loket heeft ruime openingstijden.

Het toegankelijk houden van goede dienstverlening aan het loket door deskundige medewerkers is van groot belang voor tevreden inwoners.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.2.1.2 De dienstverlening is via diverse kanalen bereikbaar.

Naast dienstverlening aan het loket zetten we continue in op verbetering van dienstverlening via telefoon, post en digitale kanalen. Dienstverleningsprocessen vereenvoudigen we, waar mogelijk en maken we daarmee toegankelijker en begrijpelijker voor inwoners.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.2.1.3 Actuele en toegankelijke website realiseren.

Wij willen ervoor zorgen dat iedereen "mee kan doen" en dat de digitale informatie op onze gemeentelijke website voor iedereen toegankelijk en gebruiksvriendelijk is.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

1.2.2 Integrale aanpak van complexe zaken waarbij het effect in de samenleving voorop staat.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	63	2018
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,2	2018
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	3,0	2018
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2,2	2018
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,0	2018

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)
- Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (GR EDR)
- Veiligheidsregio Drenthe Assen (VRD)

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2020 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2020. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2020.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020	B2021	B2022	B2023
Lasten				
0.1 Bestuur	1.266	1.266	1.266	1.266
0.2 Burgerzaken	707	707	707	707
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.545	1.545	1.545	1.545
1.2 Openbare orde en veiligheid	223	223	223	223
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2	2	2	2
Totaal Lasten	3.742	3.742	3.742	3.742
Baten				
0.2 Burgerzaken	311	311	311	311
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	5	5	5	5
1.2 Openbare orde en veiligheid	8	8	8	8
Totaal Baten	324	324	324	324
Onttrekkingen				
0.10 Mutaties reserves	18	18	18	18
Gerealiseerd resultaat	-3.400	-3.400	-3.400	-3.400

Pijler 2 Zorg

Korte omschrijving

Deze pijler gaat over hoe onze inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deelnemen aan de samenleving. Daarvoor zijn onze inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk. Als dit niet lukt zorgen wij voor ondersteuning, zoals hulp bij opvoeding van kinderen en jeugd, het vinden van werk, verstrekken van inkomensondersteuning en schuldhulpverlening, vrijwilligerswerk en preventie in gezondheid zoals Jongeren op gezond gewicht.

In de pijlers staat het effect in de samenleving centraal. Daar willen we op sturen en monitoren. Hier horen beleidsindicatoren bij. Voor nu zijn hieronder de verplichte indicatoren uit het Besluit Begroting en Verantwoording opgenomen. Dit onderdeel wordt nog doorontwikkeld met beleidsindicatoren die meer zijn toegesneden op het te behalen effect.

Effect in de samenleving

2.1 Inwoners nemen zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deel aan de samenleving.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.1.1 Werken vanuit de nieuwe aanpak, waarin gelijkwaardigheid en eigenaarschap, meedoen en preventie, handelingsvrijheid en kaders, integraal en gebiedsgericht werken centraal staan.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.1.1.1 Trainingen organiseren om de nieuwe werkwijze in te voeren, waaronder 'Werken met netwerken'.

We organiseren trainingen om de denkrichting van 'Samen maak je de route' door te ontwikkelen: De training 'werken met netwerken' is in 2019 gestart en wordt in 2020 voortgezet. De training biedt zowel voor medewerkers van de gemeente als medewerkers van onze samenwerkingspartners praktische tools om een samenwerkingsverband beter te laten verlopen.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2020

2.1.1.2 Samenwerking versterken tussen huisartsen, Impuls en Attenta.

We blijven in gesprek met huisartsen, Impuls en Attenta om de samenwerking te versterken. In 2019 is Attenta aangesloten op ZorgDomein. In 2020 zullen we evalueren wat de effecten zijn van deze pilot. Daarnaast zullen we de Pilot 'kinderen eerst' starten, waarbij de samenwerking tussen de huisartsen en het voorliggend veld worden versterkt.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2022

2.1.1.3 Participatie-initiatieven toetsen aan de (nieuwe) kadernota.

We willen dat iedereen zoveel mogelijk kan meedoen. We vragen inwoners en organisaties van vrijwilligersinitiatieven om daarbij ook inwoners te betrekken waarvoor de kans op een betaalde baan gering is. Het project "sociale activering" biedt mogelijkheden om deze kans te vergroten.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2020

2.1.1.4 Een sluitende aanpak zorg, onderwijs en arbeidsmarkt realiseren.

We willen het aantal vroegtijdige schoolverlaters terugdringen en jongeren in kwetsbare positie al vanuit het onderwijs begeleiden, waarbij het primaire doel is de jongeren te faciliteren om een passende plek op de arbeidsmarkt te verkrijgen.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2022

2.1.1.5 We gaan de functies re-integratie en werkplekken voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt doorontwikkelen.

Voor een deel van de werkzoekenden is extra inzet nodig om onder andere de competenties te vergroten gericht op betaald werk. Hiervoor gebruiken we de infrastructuur van iWerk binnen Werkplein Drentsche Aa (voormalig Alescon - Noord) indien dit op de markt niet mogelijk is.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2020

2.1.1.6 Evalueren/herformuleren van het subsidiebeleid.

We doen onderzoek naar de huidige subsidieregels binnen Welzijn en werken toe naar een integraal subsidiekader. De start heeft plaatsgevonden in 2019.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2020

2.1.1.7 Ondernemers faciliteren om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een (werk)plek te bieden.

Wij bieden diverse instrumenten zoals o.a. jobcoaching, werkplekaanpassing en loonkostensubsidie om ondernemers te helpen. Ook investeren we in samenwerking met werkgevers in de gemeente.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

2.1.2 De leefwereld van de inwoner staat centraal.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.1.2.1 Pilots uitvoeren voor het versterken van het voorliggende veld (preventie) en succesvolle pilots continueren.

We zetten meer in op de ondersteuning van dorpen bij de ontwikkeling van initiatieven. Niet door de werkzaamheden over te nemen, maar in de rol van stimuleren en faciliteren. Een voorbeeld is de dorpscoördinator in Grolloo en de sociale huiskamer voor ouderen in Gasselternijveen.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2022

2.1.2.2 Samen met schoolbesturen het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) uitvoeren.

In gezamenlijkheid met de schoolbesturen is het IHP opgesteld. Deze bieden wij uw raad binnenkort ter vaststelling aan. De komende jaren zullen we daar uitvoering aan geven.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

Einddatum: 31-12-2022

2.1.2.3 Experimenterenderwijs zoeken naar oplossingen om jeugdzorg en school op elkaar aan te laten sluiten

In aansluiting op de Ontwikkelagenda Passend Onderwijs - Zorg die in Noord- en Midden Drents verband is afgesproken, spannen wij ons in om op basis van experimenteren te gaan zoeken naar oplossingen om de jeugdzorg en het onderwijs beter op elkaar aan te laten sluiten.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

2.1.3 Doorontwikkelen naar één toegang die alle problemen van de inwoner signaleert en aanpakt

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.1.3.1 Inzetten op de transformatie van het Sociaal Domein.

De transformatie binnen het Sociaal Domein zal de komende jaren meer vorm gaan krijgen doordat we de pilots op het voorliggend veld gaan versterken. Tevens werken we in verschillende samenwerkingsverbanden om de transformatie een impuls te geven. Zo kennen we onder andere de transformatie ten aanzien van Jeugd op Drents niveau en de samenwerking in Noord en Midden-Drenthe (NMD). Op NMD niveau zal door middel van de inkoop (vanaf 2020) de transformatie verder worden vormgegeven.

Verantwoordelijke: Lambert Co

2.1.4 Inwoners met een beperking kunnen volwaardig meedoen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.1.4.1 De lokale inclusie agenda 'onbeperkt meedoen' opstellen en verder vormgeven, op basis van de inventarisatie in 2019.

In het najaar van 2019 hebben we bijeenkomsten georganiseerd om informatie op te halen bij onze inwoners ten aanzien van 'onbeperkt meedoen'. Op basis van deze informatie zullen we de lokale inclusie agenda 'onbeperkt meedoen' opstellen.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,00	2018
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	16,41	2018
Voortijdig schoolverlaters (voorheen vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,0	2018
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1,03%	2015
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2,94%	2015
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,11%	2015
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	23,0	2 ^e halfjaar 2018
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	26,0	2 ^e halfjaar 2018
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	11,2%	2 ^e halfjaar 2018
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,2%	2 ^e halfjaar 2018
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3%	2 ^e halfjaar 2018
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	48	2 ^e halfjaar 2018

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Alescon (in liquidatie)
- Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA)
- Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)
- Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen –Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers voor de begroting 2020 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2020. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2020.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020	B2021	B2022	B2023
Lasten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	81	81	81	81
4.2 Onderwijshuisvesting	698	698	698	698
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.019	1.019	1.019	1.019
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.231	2.231	2.231	2.231
6.2 Wijkteams	2.836	2.836	2.836	2.836
6.3 Inkomensregelingen	7.664	7.664	7.664	7.664
6.4 Begeleide participatie	73	73	73	73
6.5 Arbeidsparticipatie	301	301	301	301
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.105	1.105	1.105	1.105
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	3.441	3.441	3.441	3.441
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.781	3.781	3.781	3.781
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	28	28	28	28
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	1.064	1.064	1.064	1.064
7.1 Volksgezondheid	1.136	1.136	1.136	1.136
Totaal Lasten	25.456	25.456	25.456	25.456
Baten				
4.2 Onderwijshuisvesting	20	20	20	20
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	76	76	76	76
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	64	64	64	64
6.3 Inkomensregelingen	5.453	5.453	5.453	5.453
6.5 Arbeidsparticipatie	10	10	10	10
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	11	11	11	11
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	124	124	124	124
Totaal Baten	5.759	5.759	5.759	5.759
Onttrekkingen				
0.10 Mutaties reserves	34	34	34	34
Gerealiseerd resultaat	-19.663	-19.663	-19.663	-19.663

Pijler 3 Economie, werk en recreatie

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over het versterken van de economische structuur en daarmee de aantrekkelijkheid van Aa en Hunze voor inwoners en bezoekers.

In de pijlers staat het effect in de samenleving centraal. Daar willen we op sturen en monitoren. Hier horen beleidsindicatoren bij. Voor nu zijn hieronder de verplichte indicatoren uit het Besluit Begroting en Verantwoording opgenomen. Dit onderdeel wordt nog doorontwikkeld met beleidsindicatoren die meer zijn toegesneden op het te behalen effect.

Effect in de samenleving

3.1 In de gemeente Aa en Hunze is het aantrekkelijk werken, ondernemen, recreëren en verblijven.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.1.1 De kwaliteit van de voorzieningen blijft op peil en/of verbetert.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.1.1.1 Blinde vlekken fietspadennetwerk inventariseren.

Het inventariseren van de ontbrekende schakels draagt bij aan het optimaliseren van ons fietspadennetwerk. Op basis van de inventarisatie stellen we prioriteiten in de aanleg van ontbrekende schakels. We zetten in op het verhogen van de verkeersveiligheid en we willen proberen om het gebruik van de fiets voor het woonwerkverkeer en de recreatieve doeleinden te stimuleren.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

3.1.2 Ruimte voor economische ontwikkelingen en investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.1.2.1 De economische koersnota actualiseren, zodat die aansluit bij economische ontwikkelingen.

In 2020 zullen we de koersnota actualiseren. Dit doen wij samen met de ondernemers. Deze actualisatie is nodig om bij te blijven en vooruit te kijken naar de nieuwe ontwikkelingen op economisch gebied.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

Einddatum: 31-12-2020

3.1.2.2 Op planmatige wijze gezonde en toekomstbestendige vakantieparken stimuleren in samenhang met het provinciale beleid.

Op basis van de Strategienota Toekomst Vakantieparken Aa en Hunze en de uitgevoerde analyse per park ondersteunen we parken, in meer of mindere mate, in hun toekomstplannen. Hierbij maken we heldere keuzes in prioritering op basis van onze uitvoeringsstrategie.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

3.1.2.3 Uitbreiding van bedrijventerreinen beoordelen.

We gaan verkennen of mogelijke uitbreiding van bedrijventerreinen noodzakelijk is.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

Einddatum: 31-12-2020

3.1.2.4 Middels een uitvoeringsprogramma (dat binnen de omgevingsvisie Gieten past) de kwaliteit en leefbaarheid van het centrumgebied Gieten verder verbeteren.

Het uitvoeringsprogramma van de centrumvisie Gieten kent een aantal afzonderlijke projecten waar we mee aan de slag gaan. Dit zijn onder andere de herinrichting openbare ruimte bakkerij Job, de herinrichting openbare ruimte 'Schoolstraat' en een nieuwe plek voor de markt. De plannen rondom bakkerij Job zullen deels al in 2019 worden uitgevoerd.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

3.1.3 Ons mooie, natuurlijke landschap zorgvuldig beleven, beschermen en benutten.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.1.3.1 Een nieuw beleidsplan (2020-2023) voor recreatie en toerisme maken.

Ons recreatiebeleid is niet langer actueel. Naast de vitale vakantieparken dient er een beleidsplan te komen voor de toekomst van recreatie en toerisme binnen de gemeente. Hierbij worden de betrokken partijen en de raad in meegenomen.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

3.1.4 Samen met bedrijven, sectoren en inwoners een rol spelen in de energietransitie.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.1.4.1 Instellen gebiedsfonds in verband met komst windmolens.

Voor het (deel)windpark Oostermoer is begin 2019 een Omgevingsadviesraad (OAR) in het leven geroepen. De OAR is een overlegorgaan dat enerzijds afspraken maakt over hinderbeperkende maatregelen met de initiatiefnemers en anderzijds besluit over de besteding van het Gebiedsfonds. De gemeente is nauw betrokken bij het opzetten van dit gebiedsfonds.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2020

3.1.4.2 Opstellen van een warmtetransitieplan.

In het kader van ontwerp-Klimaatakkoord moeten we voor de energietransitie een zogenaamd warmtetransitieplan opstellen. In een warmtetransitieplan geeft de gemeente per wijk aan welke alternatieve warmtevoorziening zij geschikt ziet als alternatief voor gas en het moment waarop deze gerealiseerd moet zijn. Als onderdeel van de Regionale Energiestrategie (RES) moet de gemeente een half jaar na de ondertekening van het Klimaatakkoord in beeld hebben gebracht welke potentiële warmtebronnen in de gemeente aanwezig zijn en hoe deze moeten worden verdeeld. Hiervoor staat in samenwerking met de provincie een zogenaamde quick scan gepland.

Verantwoordelijke: Lambert Co

Einddatum: 31-12-2020

3.1.5 Het belang van het versterken van de relatie tussen platteland en omliggende steden benadrukken.

3.1.6 De vitaliteit van de recreatieve sector versterken.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.1.6.1 Handhaving permanente bewoning op recreatieverblijven op vakantieparken met een recreatieve toekomst.

De gemeente Aa en Hunze is een recreatiegemeente. We voeren daarom een actief handhavingsbeleid tegen permanente bewoning van recreatieverblijven op vakantieparken met een recreatieve bestemming.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 31-12-2022

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Functiemenging	%	42,7	2018
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	160,1	2018
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	543,1	2018
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	66,2%	2018

Verbonden partijen

Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen vindt u een totaalijst met partijen waarmee Aa en Hunze banden is aangegaan ter behartiging van bepaalde publieke belangen. Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de pijler Economie, werk en recreatie.

Wat mag het kosten?

De cijfers voor de begroting 2020 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2020. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2020.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020	B2021	B2022	B2023
Lasten				
3.1 Economische ontwikkeling	42	42	42	42
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	503	503	503	503
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	5	5	5	5
3.4 Economische promotie	109	109	109	109
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	472	472	472	472
Totaal Lasten	1.130	1.130	1.130	1.130
Baten				
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	423	423	423	423
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	14	14	14	14
3.4 Economische promotie	1.584	1.584	1.584	1.584
Totaal Baten	2.022	2.022	2.022	2.022
Gerealiseerd resultaat	891	891	891	891

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het wonen in onze dorpen en buitengebied.

In de pijlers staat het effect in de samenleving centraal. Daar willen we op sturen en monitoren. Hier horen beleidsindicatoren bij. Voor nu zijn hieronder de verplichte indicatoren uit het Besluit Begroting en Verantwoording opgenomen. Dit onderdeel wordt nog doorontwikkeld met beleidsindicatoren die meer zijn toegesneden op het te behalen effect.

Effecten in de samenleving

4.1. De gemeente Aa en Hunze wil een duurzame gemeente zijn.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.1.1 In stand houden van beschermde flora en fauna en ontwikkeling stimuleren.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.1.1.1 Beschermde/waardevolle flora en fauna beschermen.

We maken gemeentelijk beleid passend binnen het landelijke en provinciaal beleid om beschermde en waardevolle flora en fauna in Aa en Hunze te behouden.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2022

4.1.1.2. Particulieren en agrariërs in het buitengebied stimuleren erven steenuilvriendelijk te maken (ambassadeurschap steenuil).

Op basis van het projectplan Steenuilen Aa en Hunze onder de pannen worden 25 erven steenuil vriendelijk gemaakt in 2019/2020. Landschapsbeheer Drenthe en Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe bezoeken de deelnemers, geven inrichtingsadvies en verstrekken de benodigde materialen om de erven steenuil vriendelijk te maken.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2022

4.1.1.3 Bij- en vlindervriendelijk handelen.

Bij alle werkzaamheden en activiteiten schenken we, waar mogelijk, extra aandacht aan het welzijn van insecten. We stimuleren inwoners om hier rekening mee te houden bij inwonersinitiatieven, etc. Daarbij wordt geëxperimenteerd met nieuwe soorten planten, bollen, bloemenmengsels, etc.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2022

4.1.1.4 In samenwerking met de bewoners renoveren van de plantsoenen in de kernen.

Op basis van meldingen en inventarisaties pakken we plantvakken die noodzakelijk gerenoveerd moeten worden aan, in overleg met inwoners. Inwoners worden gestimuleerd om zelf werkzaamheden op zich te nemen, zoals de aanplant, het inzaaien en het onderhoud.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

4.1.2 De biodiversiteit in de leefomgeving versterken, zowel buiten als binnen de kernen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.1.2.1 Pilot uitvoeren voor ecologisch bermbeheer.

In navolging van de start met het ecologisch bermbeheer door een aannemer, gaan we, zo mogelijk samen met bewoners, van start met ecologisch bermbeheer. Om dit uit te kunnen voeren is nieuw materieel nodig. Op basis van de ervaringen die opgedaan worden, wordt het beheer zo nodig (tussentijds) bijgesteld en/of uitgebreid.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

4.1.2.2 Uitvoering geven aan bomenonderhoud.

Wij zijn vanaf 2016 bezig geweest met een grote inhaalslag in het achterstallig bomenonderhoud. De uitvoering van het werk beslaat een periode van 4 jaren. In het snoeiseizoen 2019-2020 ronden we deze inhaalslag af en is daarmee de achterstand in gelopen. Om de individueel te beheren bomen van de gemeente structureel te onderhouden is naast de inzet van de eigen organisatie de inzet van een aannemer noodzakelijk.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

4.1.3 Plagen en schadelijke uitheemse soorten bestrijden.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.1.3.1 Eikenprocessierups bestrijden.

We evalueren de ontwikkeling van de eikenprocessierups in 2019, geven een prognose voor 2020 en doen een voorstel voor bestrijding in 2020 en de daarbij behorende financiering.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2020

4.1.3.2 We gaan op zoek naar betere en goedkopere manieren om schadelijke bermenplanten te bestrijden.

We maken inzichtelijk welke planten we moeten en willen bestrijden en inventariseren de bestrijdingsmogelijkheden. Het gaat daarbij om de Reuzenberenklauw en het Jacobskruiskruid. Voor de bestrijding is het betrekken van de inwoners noodzakelijk. Een voorbeeld hiervan is het 'varkensproject' in Ekehaar voor de bestrijding van de Japanse Duizendknoop.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2020

4.2.1 Initiatieven stimuleren, faciliteren en initiëren om de leefbaarheid te vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.2.1.1 De Omgevingswet integraal oppakken in samenhang en in co-creatie met de samenleving.

De invoering van de Omgevingswet op 1-1-2021 vraagt in 2020 een aanzienlijke inspanning van onze gemeente, welke vraagt om een projectmatige aanpak. Daarnaast moeten we uiterlijk op 31-12-2023 een Omgevingsvisie hebben vastgesteld. Gelet op de gewenste samenhang en co-creatie met de samenleving zullen we daarmee tijdig een start moeten maken.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

4.2.1.2 Met de raad het proces starten om te komen tot een herijkt strategisch grondbeleid.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

4.2.1.3 Verder experimenteren met welstandsvrij bouwen.

We streven er naar geactualiseerd welstandsbeleid te hebben halverwege 2020. Het verder experimenteren met nieuwe welstandsvrije gebieden kan wel wat langer uitlopen.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Einddatum: 31-12-2022

4.2.1.4 Ideeën die de sociale en fysieke leefbaarheid in de dorpen bevorderen financieel ondersteunen vanuit het leefbaarheidsfonds.

Het leefbaarheidsfonds is voor initiatieven van inwonersgroepen ter stimulering en ondersteuning van lokale activiteiten, projecten en (instandhouding van) voorzieningen, die een bijdrage leveren aan het behoud of de verbetering van de leefbaarheid in de gemeente Aa en Hunze.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

4.3.1 Zorgen voor goede voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.3.1.1 Het gemeentelijk rioleringsplan 2020 –2024 opstellen.

Voor 2020 stellen we een nieuw beleidsplan voor een periode van vijf jaar (2020 t/m 2024), waarin we vastleggen hoe we als gemeente omgaan met ons water- en rioolsysteem. Speerpunten in dit plan zijn: klimaatadaptatie, meten+inzicht vergroten, communicatie en duurzaam investeren.

Verantwoordelijke: Luinge Bas

Einddatum: 31-12-2022

4.4.1 Een aantrekkelijke woongemeente blijven

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.4.1.1 Woonvisie actualiseren.

In de woonvisie staat het gemeentelijk volkshuisvestings- en woonbeleid (behoefte, woningbouw- en herstructureringsprogramma) voor de komende jaren. Onze huidige woonvisie is vastgesteld in september 2015. Gelet op de voortdurend veranderende woningmarkt is het belangrijk dat we deze woonvisie (periodiek) blijven actualiseren.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

4.4.1.2 Bouwplan Raatakkers (fase 2) te Anloo invullen in overleg met bewoners.

Via het nu in gang zetten van de planontwikkeling in samenwerking met Dorpsbelangen Anloo, is het de bedoeling dat we gefaseerd een beperkt aantal woningen realiseren in de planperiode 2018 - 2028 om daarmee te voorzien in de woningbehoefte van Anloo.

Verantwoordelijke: Heijerman Henk

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Niet-sporters	%	53,7	2016
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	158	2017
Hernieuwbare elektriciteit	%	13,4	2017

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)
- Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers voor de begroting 2020 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2020. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2020.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020	B2021	B2022	B2023
Lasten				
2.1 Verkeer en vervoer	2.755	2.755	2.755	2.755
2.2 Parkeren	5	5	5	5
2.5 Openbaar vervoer	7	7	7	7
5.1 Sportbeleid en activering	222	222	222	222
5.2 Sportaccommodaties	1.926	1.926	1.926	1.926
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	343	343	343	343
5.5 Cultureel erfgoed	184	184	184	184
5.6 Media	487	487	487	487
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.016	3.016	3.016	3.016
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	558	558	558	558
7.2 Riolering	1.444	1.444	1.444	1.444
7.3 Afval	2.153	2.153	2.153	2.153
7.4 Milieubeheer	646	646	646	646
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	258	258	258	258
8.1 Ruimtelijke ordening	685	685	685	685
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.382	2.382	2.382	2.382
8.3 Wonen en bouwen	962	962	962	962
Totaal Lasten	18.031	18.031	18.031	18.031
Baten				
2.1 Verkeer en vervoer	13	13	13	13
5.1 Sportbeleid en activering	137	137	137	137
5.2 Sportaccommodaties	453	453	453	453
5.5 Cultureel erfgoed	26	26	26	26
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	22	22	22	22
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	334	334	334	334
7.2 Riolering	2.054	2.054	2.054	2.054
7.3 Afval	2.774	2.774	2.774	2.774
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	130	130	130	130
8.1 Ruimtelijke ordening	6	6	6	6
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.392	2.392	2.392	2.392
8.3 Wonen en bouwen	617	617	617	617
Totaal Baten	8.959	8.959	8.959	8.959
Onttrekkingen				
0.10 Mutaties reserves	38	38	38	38
Gerealiseerd resultaat	-9.035	-9.035	-9.035	-9.035

Middelen en Ondersteuning

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de organisatie en de financiering van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de 4 inhoudelijke pijlers.

Effect in de samenleving

5.1. De gemeentelijke organisatie werkt zo efficiënt en effectief mogelijk en is in staat aan te sluiten bij de behoeften en wensen van inwoners en politiek.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.1.1 De gemeentelijke organisatie werkt, waar mogelijk, van buiten naar binnen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.1.1.1 De planning en control cyclus aansluiten op de nieuwe manier van werken en de nieuwe manier van sturen en monitoren.

Om aan te blijven sluiten bij de veranderende samenleving is een andere werkwijze en een andere manier van sturen nodig. We geven invulling aan deze opgave door o.a. te experimenteren met andere werkwijzen en een ondersteunend planning en control instrumentarium.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

Einddatum: 30-06-2020

5.1.1.2 Uitvoering geven aan 'Aa en Hunze stroomt!'.

In onze organisatieontwikkeling 'Aa en Hunze stroomt' werken we aan ons doel om de effectieve en efficiënte organisatie te zijn die voldoet aan de wensen en behoeften van inwoners en politiek.

Verantwoordelijke: Hiemstra Anno Wietze

5.1.2 De financiële positie van de gemeente blijft gezond.

5.1.3 Een lage belastingdruk.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Formatie*	Fte per 1.000 inwoners	6,88	2018
Bezetting*	Fte per 1.000 inwoners	6,88	2018
Apparaatskosten*	Kosten per inwoner	€ 35	2019
Externe inhuur*	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	1 %	2019
Overhead*	% van totale lasten	11,88 %	2020
Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	229	2018
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	1,7	2016
Demografische druk	%	84.9	2019
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	612	2019
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	663	2019

Verbonden partijen

Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen vindt u een totaalijst met partijen waarmee Aa en Hunze banden is aangegaan ter behartiging van bepaalde publieke belangen. Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de pijler Middelen en Ondersteuning.

Wat mag het kosten?

De cijfers voor de begroting 2020 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2020. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2020.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020	B2021	B2022	B2023
Lasten				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	298	298	298	298
0.4 Overhead	7.034	7.034	7.034	7.034
0.5 Treasury	-63	-63	-63	-63
0.64 Belastingen overig	2.357	2.357	2.357	2.357
0.8 Overige baten en lasten	623	623	623	623
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	26	26	26	26
Totaal Lasten	10.274	10.274	10.274	10.274
Baten				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	31	31	31	31
0.4 Overhead	375	375	375	375
0.5 Treasury	325	325	325	325
0.61 OZB woningen	3.213	3.213	3.213	3.213
0.62 OZB niet-woningen	1.088	1.088	1.088	1.088
0.64 Belastingen overig	1.849	1.849	1.849	1.849
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	34.592	34.592	34.592	34.592
Totaal Baten	41.472	41.472	41.472	41.472
Onttrekkingen				
0.10 Mutaties reserves	11	11	11	11
Gerealiseerd resultaat	31.208	31.208	31.208	31.208

Hoofdpijnen

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

In dit onderdeel gaan we in op het begrotingsresultaat, de actuele financiële positie 2020-2023 (op hoofdlijnen), de Vrije Algemene Reserve (VAR), gemeentelijke lastendruk, enkele belangrijke financiële ontwikkelingen en de financiële uitgangspunten. Hierna volgen de raadsvoorstellen en vaststelling van de begroting 2020. En tot slot de meerjarenbegroting 2020-2023. Op basis van deze hoofdlijnen kunt u zich een goed beeld vormen van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen.

In het onderdeel 'Ambities' heeft u onze ambities en beleidsvoornemens per pijler kunnen zien. In dit onderdeel treft u de inhoudelijke onderbouwing aan van de verschillende beleidsvoornemens. Tevens vindt u hier de samenvatting van de financiële positie van onze gemeenten, met daarbij inbegrepen de financiële vertaling van de verschillende beleidsvoornemens.

Begrotingsresultaat

Zoals in de aanbiedingsbrief geschreven, is de begroting 2020 sluitend. Dit was, zoals gezegd, een complexe opgave met alle grote ontwikkelingen zoals het sociaal domein en de grote schommelingen in het gemeentefonds.

Ook uit de reactie van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) op de Rijksbegroting blijkt dat er zorgen zijn over de ontwikkeling van de financiële posities van gemeenten.

- De ervaring leert dat er een flink gat zit tussen de plannen van het rijk in de Miljoenennota en de daadwerkelijke uitvoering. Dit betekent dat het Rijk minder uitgeeft dan ze begroot, waardoor het risico bestaat dat de algemene uitkering volgend jaar wordt verlaagd.
- Hoewel het in Nederland al jaren economisch voor de wind gaat, worden gemeenten nog steeds met kortingen uit de vorige recessie geconfronteerd.

Deze uitspraken bevestigen de urgentie om met uw raad een proces in te gaan over onze financiële huishouding naar de toekomst toe.

Actuele financiële positie 2020-2023

Hieronder is in één overzicht de actuele meerjarenbegroting weergegeven. Voor een toelichting op de verschillende onderdelen verwijzen wij naar: 'Meerjarenbegroting 2020-2023'

Totaal overzicht financiële begroting 2020 - 2023

	2020	2021	2022	2023
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	557.000	1.000	-11.000	23.000
Mutaties t.o.v. saldo:				
Collegeprogramma (specificatie vanaf blz.51)	-19.000	-3.000	-3.000	-3.000
Bezuinigingstraject (specificatie vanaf blz. 64)	77.000	113.000	-	-
Invulling taakstelling (specificatie vanaf blz .64)	300.000	65.000	66.000	-
Prijsontwikkeling (specificatie blz. 66)	-513.000	-732.000	-751.000	-769.000
Gemeentefonds (specificatie blz. 67)	273.000	648.000	640.000	700.000
Overige mutaties (specificatie blz .68)	-23.000	-3.000	107.000	97.000
Mutaties na voortgangsnota 2019 (vanaf blz. 51)	-651.000	-100.000	-25.000	-35.000
Actueel begrotingssaldo (resultaat)	1.000	-11.000	23.000	13.000
INCIDENTELE MUTATIES				
Lasten				
Collegeprogramma (specificatie vanaf blz .56)	-1.429.000	-1.395.000	-1.189.000	-60.000
Gemeentefonds	-	-	-	-
Overige mutaties	-	-	-	-
Mutaties na voortgangsnota 2019 (vanaf blz. 56)	-902.000	-545.000	-545.000	-200.000
Totaal incidentele mutaties	-2.331.000	-1.940.000	-1.734.000	-260.000
Wordt ten laste gebracht van:				
VAR	3.479.000	-1.951.000	-1.711.000	-247.000
Overige reserves	-5.809.000	-	-	-

VAR

Incidenteel nieuw beleid

De VAR wordt aangevuld met een bedrag van in totaal € 7,1 miljoen, dit bedrag bestaat uit de volgende stortingen:

- Overheveling vanuit de reserve grondbedrijf € 4 miljoen
- Opheffen van de reserve opbrengst verkoop aandelen Essent € 1,9 miljoen
- Herijking van de reserve incidentele dekkingsmiddelen € 1,2 miljoen

De reserves zijn beoordeeld op hun actualiteit en daarbij is geconcludeerd dat deze bedragen niet meer nodig zijn voor het doel waarvoor ze bestemd waren.

De voorstellen zoals in deze begroting 2020 en meerjarenbegroting 2021-2023 zijn opgenomen, leiden tot een onttrekking aan de VAR van afgerond € 7,5 miljoen. Hiermee en met de hierboven voorgestelde toevoegingen aan de VAR komen we op een verwachte stand van de VAR per 31 december 2023 van afgerond € 6,9 miljoen.

VAR in relatie tot de WAR

In 2014 is de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing geactualiseerd, waarbij de effecten van de ontwikkelingen van dat moment op het weerstandsdeel van de algemene reserve (WAR) inzichtelijk zijn gemaakt. De verwachte stand van de WAR is per eind 2020 € 5,7 miljoen. Zoals reeds aangegeven in de aanbiedingsbrief willen we in de komende periode onze nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing actualiseren.

Hieronder is de prognose van het verloop van de VAR weergegeven:

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Geprognosticeerde stand per 1 januari	7.349.000	10.828.000	8.877.000	7.166.000
Storting	7.112.000	0	23.000	13.000
Onttrekking	3.633.000	1.951.000	1.734.000	260.000
Geprognosticeerde stand per 31 december	10.828.000	8.877.000	7.166.000	6.919.000

Gemeentelijke lastendruk

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden. Tot en met belastingjaar 2019 is dit gelukt. In de tabel is te zien dat de lastendruk per inwoner gelijk blijft tot en met het jaar 2019. Voor het jaar 2020 stellen we voor om een trendmatige verhoging van 1,5% toe te passen op het OZB tarief. Daarnaast is sprake van kostenverhoging binnen het taakveld afval door vooral de verhoging van de rijksbelastingen op verbranding van afval en een verlaging van de vergoeding van inzameling en verwerken van plastic verpakkingen, metalen (blikjes) en drinkpakken (PMD). Het tarief voor de afvalstoffenheffing voor 2020 is gestegen. In de tabel hieronder wordt dit zichtbaar door een verhoging van de lastendruk per inwoner van € 7,- (een stijging met 2,1%) ten opzichte van 2019. In onderstaande tabellen hebben we de gemeentelijke lastenontwikkeling in de afgelopen jaren weergegeven.

jaar	aantal inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2018	25.300	1.997.000	2.093.000	4.270.000	8.360.000	330
2019	25.385	2.003.000	2.071.000	4.301.000	8.375.000	330
2020	25.526	2.155.000	2.051.000	4.402.000	8.608.000	337

jaar	Soort huishouding /woning	afval	riool	OZB	totaal
2018	Huurwoning, éénpersoonshuishouding	153	0	0	153
	Eengezinswoning, gemiddelde WOZ-waarde	203	167	272	642
	Villa, WOZ waarde € 1,0 mln	203	270	1.265	1.738
2019	Huurwoning, éénpersoonshuishouding	153	0	0	153
	Eengezinswoning, gemiddelde WOZ-waarde	203	172	272	647
	Villa, WOZ waarde € 1,0 mln	203	441	1.261	1.905
2020	Huurwoning, éénpersoonshuishouding	163	0	0	163
	Eengezinswoning, gemiddelde WOZ-waarde	216	168	275	659
	Villa, WOZ waarde € 1,0 mln	216	432	1.276	1.924

Voor de eengezinswoning is gerekend met de gemiddelde WOZ waarde van in 2018 €215.000, in 2019 €220.000, en in 2020 €231.000. Voor de villa is gerekend met een WOZ waarde van in 2018 €1,0 mln, in 2019 €1,020 mln. en in 2020 €1,071 mln.

Financiële ontwikkelingen

Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven die (mogelijk) een grote impact hebben op de financiële positie van onze gemeente. Het gaat hierbij om de ontwikkelingen in het sociaal domein en de ontwikkelingen in (en herverdeling van) het gemeentefonds.

Sociaal domein

Na de transitie binnen het sociaal domein ligt nu de aandacht op de transformatie. Daarbij sluiten we aan op de leefwereld van onze inwoners. Vooralsnog staan de decentralisatie-opgaven in het Sociaal Domein (ongewijzigd) in structurele zin budgettair neutraal in onze begroting. Wel zijn er extra incidentele middelen beschikbaar gesteld en vragen we extra incidentele middelen om de transformatie te laten slagen. Het jaar 2018 is echter geëindigd met een tekort van ruim € 1,0 miljoen. Bij de voortgangsnota 2019 hebben we u gemeld dat we een tekort in het sociaal domein verwachten van ongeveer € 1,0 miljoen met name als gevolg van de stijging van de kosten van de jeugdzorg. Dit bedrag is onttrokken aan de VAR. Via de meicirculaire hebben we u gemeld dat we over 2019 een extra incidenteel bedrag van € 430.000 ontvangen plus € 750.000 aan extra structurele middelen. Op dit moment verwachten we een resultaat over 2019 van €400.000 positief. Dit naar verwachting positieve resultaat zal weer worden toegevoegd aan de VAR.

Om meer grip te krijgen op de kostenontwikkeling binnen het sociaal domein zijn we aan de slag gegaan met de versterking van het voorliggend veld, een andere manier van werken sociaal domein breed, de oprichting van stichting Attenta en het ontwikkelen van de regierol van de gemeente (sturing en monitoring). Daarnaast is een nieuw inkoopproces voor Wmo en jeugdhulp per 1 januari 2020 in gang gezet.

Er zijn echter nog steeds zorgen voor de toekomst, omdat we vooralsnog geen extra structurele middelen ontvangen van het rijk. De overgang van de functie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang van centrumgemeente naar individuele gemeenten en de herziening/herverdeling van het gemeentefonds zijn ontwikkelingen waarvan de financiële gevolgen op dit moment nog niet zijn in te schatten. Dit monitoren we nauwgezet.

Septembecirculaire 2019

De uitkomsten van de circulaires van het rijk voor de gemeente fluctueren altijd. De raming van deze inkomsten in onze begroting wordt bepaald door de economische ontwikkeling, de ontwikkeling van de rijksuitgaven en ontwikkelingen rondom de systematiek voor het bepalen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Daardoor is het maken van de raming complex en onzeker. De ontwikkelingen van de septembecirculaire 2019 zijn financieel vertaald in de begroting 2020. De uitkomst van de septembecirculaire 2019 is positief voor onze gemeente. Dit heeft geleid tot een structurele extra inkomst van € 225.000 in 2020 en van € 140.000 in 2022.

Financiële uitgangspunten

Bij de behandeling van de voortgangsnota 2019 is een aantal belangrijke financiële uitgangspunten vastgesteld. Hieronder treft u de (geactualiseerde) financiële uitgangspunten aan:

1. Een sluitende begroting voor 2020 en een sluitende meerjarenbegroting 2021 – 2023.
2. De taakstellende bezuinigingen dienen voor de begrotingsjaren 2020 en 2021 concreet te worden ingevuld met bezuinigingsmaatregelen (lastenverlaging en/of inkomstenverhoging) op pijlniveau, zodat voor die jaren steeds een sluitende begroting tot stand komt.
3. Bij het niet (kunnen) realiseren van een bezuinigingstaakstelling binnen een pijler dient bij voorkeur primair binnen dezelfde pijler een alternatief te worden gevonden. Indien dit niet mogelijk is, dan dient een alternatief te worden gevonden door integrale afweging binnen de totale pijlers (procesafpraak).
4. Tijdens het proces van opstellen van de beleidsplannen/voortgangsnota's/sturingsmonitoren en de begrotingsvoorbereidingen beoordelen of een aanvullende bezuinigingstaakstelling noodzakelijk is.
5. Bij het opvoeren van nieuw beleid/nieuwe wensen dient dekking te worden aangegeven voor hetzelfde begrotingsjaar. Of aangegeven dient te worden welk oud beleid plaats maakt voor het nieuwe.
6. Rijksregelingen worden uitgevoerd met rijksmiddelen, zonder 'plus': de decentralisaties in het sociaal domein (begeleiding (AWBZ/Wmo), Jeugdzorg en Participatiewet) zijn budgettair neutraal in de begroting verwerkt.
7. De toevoegingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds die we van de rijksoverheid ontvangen voor specifieke beleidsvelden/intensiveringen worden in principe niet omgezet in 'stelposten' voor de bedoelde beleidsterreinen/intensiveringen, tenzij...
8. Inkomstenontwikkeling: er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven met het geldende inflatiepercentage (trendmatige verhoging) uit de meest recente circulaire. Uitzonderingen hierop zijn de OZB, toeristenbelasting en de tariefsverhogingen die onderdeel zijn van het bezuinigingstraject.
9. Doorgaan met het uitgangspunt gelijkblijvende totale lastendruk waarbij onderlinge uitwisseling tussen de gemeentelijke belastingen mogelijk is (de zogenaamde communicerende vaten).

Conclusie

Zoals gezegd is er sprake van een sluitende begroting 2020. Hier zijn we erg blij mee. Dit was en is namelijk geen vanzelfsprekendheid in de huidige tijd. Om ook toekomstig onze begroting structureel sluitend te houden, willen we graag met u kijken naar de wijze van begroten, waarmee we de (grote) landelijke ontwikkelingen het hoofd kunnen blijven bieden.

Voorstellen begroting 2020

Aan uw raad wordt voorgesteld:

1. De 'Financiële uitgangspunten', zoals opgenomen in onderdeel 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten', vast te stellen.
2. De inhoud van de onderdelen 'Actuele financiële positie 2020-2023', 'VAR', 'Gemeentelijke lastendruk' en 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten' voor kennisgeving aan te nemen.
3. De beleidsbegroting 2020 vast te stellen door per pijler vast te stellen:
 1. De doelen ('Wat willen we bereiken');
 2. De activiteiten ('Wat gaan we daarvoor doen');
 3. Het totaal van de baten en lasten ('Wat mag het kosten').
4. Van de financiële begroting en de meerjarenbegroting 2020-2023 de jaarschijf 2020 vast stellen en de overige jaarschijven voor kennisgeving aannemen.
5. De 'Bij 1^e begrotingswijziging 2020 beschikbaar te stellen budgetten' vast te stellen.
6. In te stemmen met de voorgestelde resultaatbestemming. Het betreft een onttrekking van totaal € 101.000 aan de diverse reserves ten gunste van de exploitatie (zie van de Financiële begroting het onderdeel 'Lasten en baten per pijler').

8 oktober 2019

College van burgemeester en wethouders gemeente Aa en Hunze

Anno Wietze Hiemstra (burgemeester), Henk Heijerman, Bas Luinge, Co Lambert (wethouders), Marleen Tent (gemeentesecretaris/ algemeen directeur).

de secretaris,

de burgemeester,

mr. M. Tent

dhr. A.W. Hiemstra

Vaststelling begroting 2020

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Aa en Hunze in de openbare vergadering van 7 november 2019.

Met in acht neming van voorgestelde moties en amendementen aangenomen.

De griffier,

De voorzitter,

Mr. E.P. van Corbach

Dhr. A.W. Hiemstra

Meerjarenbegroting 2020-2023

De begroting 2020 en de meerjarenbegroting 2021-2023 zijn opgesteld aan de hand van de herijkte toekomstvisie 2015-2025, het collegeprogramma 2018-2022 en de voortgangsnota 2019.

Begrotingsvoorstel 2020

Begroting 2020

De begroting 2020 is in evenwicht.

Er is voor 2020 sprake van een incidenteel tekort van afgerond € 2,3 mln. Daarnaast is een bedrag ad € 1,3 mln nodig voor het instellen van reserves voor dekking van de afschrijvingslasten van een aantal investeringen. In totaal is dus een bedrag ad € 3,6 miljoen benodigd aan incidentele middelen, die worden onttrokken aan de VAR.

Op grond van een beoordeling van de bestemmingsreserves vindt er in 2020 een overheveling van middelen plaats naar de VAR. Het gaat om € 4 mln vanuit de reserve grondbedrijf, €1,9 mln vanuit de reserve 'Opbrengst verkoop aandelen Essent leningdeel' en € 1,2 mln vanuit de reserve incidentele dekkingsmiddelen. In de Najaarsnota 2019 zal worden voorgesteld om deze € 1,2 mln vanuit de reserve incidentele dekkingsmiddelen aan de VAR toe te voegen. De totale toevoeging aan de VAR komt daarmee op € 7,1 mln.

Per saldo wordt daardoor in 2020 € 3,5 miljoen in de VAR wordt gestort (€ 7,1 mln stortingen minus € 3,6 mln onttrekkingen).

Meerjarig

In de jaren 2020 t/m 2023 wordt in totaal een beslag op de VAR gelegd van in totaal € 7,5 mln. Door de overheveling vanuit andere reserves gedurende de periode van 2020 t/m 2023 van in totaal € 7,1 mln wordt de VAR daardoor € 0,4 mln lager .

	2020	2021	2022	2023
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	557.000	1.000	-11.000	23.000
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Collegeprogramma (specificatie vanaf blz.51)	-19.000	-3.000	-3.000	-3.000
Bezuinigingstraject (specificatie vanaf blz.64)	77.000	113.000	-	-
Invulling taakstelling (specificatie vanaf blz. 64)	300.000	65.000	66.000	-
Prijsontwikkeling (specificatie blz. 66)	-513.000	-732.000	-751.000	-769.000
Gemeentefonds (specificatie blz. 67)	273.000	648.000	640.000	700.000
Overige mutaties (specificatie blz. 68)	-23.000	-3.000	107.000	97.000
Mutaties na voortgangsnota 2019 (specificatie vanaf blz. 51)	-651.000	-100.000	-25.000	-35.000
Actueel begrotingssaldo (resultaat)	1.000	-11.000	23.000	13.000
INCIDENTELE MUTATIES				
Lasten				
Collegeprogramma (specificatie vanaf blz. 56)	-1.429.000	-1.395.000	-1.189.000	-60.000
Gemeentefonds	-	-	-	-
Overige mutaties	-	-	-	-
Mutaties na voortgangsnota 2019 (specificatie vanaf blz. 56)	-902.000	-545.000	-545.000	-200.000
Totaal incidentele mutaties	-2.331.000	-1.940.000	-1.734.000	-260.000
Totaal	-2.330.000	-1.951.000	-1.711.000	-247.000
Wordt ten laste gebracht van:				
VAR	3.479.000	-1.951.000	-1.711.000	-247.000
Overige reserves	-5.809.000	-	-	-

Collegeprogramma structureel

Bij dit onderdeel zijn de structurele lasten van het nieuwe beleid opgenomen die voortvloeien uit de herijkte strategische toekomstvisie, het collegeprogramma 2018-2022, de voortgangsnota 2019 en actuele ontwikkelingen.

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2020	2021	2022	2023
collegeprogramma						
1	3	Bijdrage C&E Drentsche Aa	x			
2	4	Herplant bomen	-2.640			
3	4	Wegreconstructie ivm rioleringswerkzaamheden	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
4	5	Informatiebeleidsplan 2019-2022	-13.325			
			-19.000	-3.000	-3.000	-3.000
mutaties na voortgangsnota 2019						
5	2	Werkplein Drentse Aa (WPDA)	-145.000			
6	2	Veilig thuis Drenthe	-70.000			
7	2	Attenta CAO	-169.000			
8	3	Beschoeiing Grevelingskanaal				-34.500
9	4	Aanpassen watergang / duiker Nieuw Annerveen	x			
10	4	Onkruidbestrijding op verhardingen		-100.000		
11	4	Revitaliseren fietspaden	-3.560			
12	4	Snelheid remmende maatregelen	-450			
13	4	Lutkenend Gasselte	-1.250			
14	4	Herinrichting dorpskern Grolloo	-1.250			
15	4	Voorziening wegenonderhoud		pm		
16	4	Voorgenomen restrictie EU infill kunstgrasvelden		pm		
17	4	Aanpassen ruimteakoestiek 3 sporthallen en 1 sportzaal	x			
18	5	Salarissen	-260.000			
19	5	MJOP gebouwen duurzamer oppakken			-25.000	
20	5	Aardgasloos maken gemeentehuis Gieten	x			
			-651.000	-100.000	-25.000	-35.000
Totaal			-669.000	-103.000	-28.000	-38.000

Toelichting collegeprogramma structureel

Ad 1. Bijdrage C&E Drentsche Aa

Tot en met 2019 is de bijdrage aan IVN voor een medewerker communicatie en educatie in het Drentsche Aa-gebied gedekt uit het budget voor grote projecten. Met ingang van 2020 wordt de bijdrage structureel gedekt uit dit budget.

Ad 2. Herplant bomen

Voor achterstallig bomenonderhoud is eerder een bedrag beschikbaar gesteld van in totaal € 1.500.000. In deze berekening zijn geen kosten voor herplant van bomen meegenomen. Inmiddels is achterstallig onderhoud uitgevoerd voor herplant in 3 van de 4 deelgebieden. Hiervoor is 3 x € 88.000 per deelgebied beschikbaar gesteld. Voor deelgebied 4 is eenzelfde bedrag nodig. De extra structurele kapitaallast is € 2.640.

Ad 3. Wegconstructie i.v.m. rioleringswerkzaamheden

In het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) is voorzien dat de riolering vervangen wordt. In het algemeen gaat dit soort werken gepaard met reconstructie van de weginrichting. Op basis van het GRP worden uit het rioolaandeel slechts de aanleg van de leiding en het herstel van de opgebroken sleuf bekostigd. Het wegenaandeel zit, afhankelijk van onderhoudstoestand, in het wegenonderhoudsprogramma en voorziet slechts in onderhoud van de bestaande verharding en niet in een algehele reconstructie. De extra kosten die gepaard gaan met de reconstructie werden geraamd op € 100.000 per jaar. De bijbehorende structurele last is € 3.000.

Ad 4. Informatiebeleidsplan 2019-2022

Het betreft investeringen uit het informatiebeleidsplan 2019 – 2022. Het totale investeringsbedrag voor deze gehele periode bedraagt € 340.000, de bijbehorende kapitaallasten bedragen in totaliteit € 76.000. Voor 2020 gaat het om een investering van € 65.000 met een kapitaallast van € 13.325.

Ad 5. Werkplein Drentse Aa (WPDA)

Betreft een hogere bijdrage van € 145.000 voor bedrijfsvoering, o.a. onontkoombare kosten personeel en vervallen bonus Alescon. Hierover heeft besluitvorming plaats gevonden in de raad van 27 juni jl.

Ad 6. Veilig thuis Drenthe

Veilig Thuis is er voor advies, hulp en ondersteuning rond huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig thuis Drenthe is onderdeel van de GGD. Het betreft de aanscherping van regelgeving vanuit het ministerie van justitie. De structurele kosten bedragen € 70.000. Er is geen compensatie vanuit de Algemene Uitkering. Hierover heeft besluitvorming plaats gevonden in de raad van 27 juni jl.

Ad 7. Attenta CAO

Op de budgetten in het Sociaal domein zit geen trendmatige verhoging i.v.m. de 1 op 1 relatie met de rijksbijdrage. Met ingang van 2019 wordt een bijdrage betaald aan Attenta. Dit is een inkomensoverdracht die in principe verhoogd wordt met de trend. De door Attenta ingediende begroting sluit niet met de gemeentelijke bijdrage. Er zijn hogere kosten voor de Cao stijging, kosten voor ziektevervangende en een aantal bedrijfsvoeringsaangelegenheden. Dit betreffen allemaal autonome ontwikkelingen. Het gaat om een structureel bedrag van € 169.000.

Ad 8. Beschoeiing Grevelingskanaal

Conform het meerjarenonderhoudsplan van het Grevelingskanaal moet de beschoeiing worden vervangen in 2023 voor een investeringsbedrag van € 900.000. Bij een afschrijvingstermijn van 30 jaar bedraagt de kapitaallast €34.500. Voor 2024 staat een investering van €1.044.000 gepland, dit jaar valt buiten de meerjarenbegroting.

Ad 9. Aanpassen watergang / duiker Nieuw Annerveen

Dorpsbelangen Spijkerboor/Annerveen heeft aangegeven dat er een onveilige situatie is bij een watergang in Nieuw Annerveen. Deze situatie kan opgelost worden door in de watergang een put te metselen en de overige watergang te dempen. Hierover is nog overleg nodig met het Waterschap. Het benodigde bedrag van € 15.000 komt in het vervangingsschema riolering en ten laste van de rioolheffing.

Ad 10. Onkruidbestrijding op verharding

Vanaf 2021 is er structureel € 100.000 nodig bovenop het huidige budget. Dit wordt veroorzaakt doordat chemische onkruidbestrijding is verboden. Alternatieve methoden kosten meer energie en tijd en zijn daardoor duurder.

Ad 11. Revitaliseren Fietspaden

De provincie Drenthe heeft als doelstelling om Drenthe fietsprovincie nummer één te laten blijven. In het kader hiervan wil de gemeente bestaande fietspaden revitaliseren. Het betreft de volgende fietspaden:

- traject Anloo – Eext. Investeringsbedrag € 176.000, bijbehorende kapitaallasten € 5.280.
- traject Bosweg – Anloo. Investeringsbedrag € 121.000, bijbehorende kapitaallasten € 3.630.
- fietspad Balloërveld. Investeringsbedrag € 400.000, bijbehorende kapitaallasten € 12.000.
- fietspad Grolloërwal. Investeringsbedrag € 15.000, bijbehorende kapitaallasten € 450

In de bedragen is (nog) geen rekening gehouden met eventuele provinciale subsidie. De hoogte van de subsidie bedraagt maximaal 1/3 van de gemeentelijke bijdrage.

Het totaal van de kapitaallasten is € 21.360 verdeeld in een deel rente van € 3.560 en een deel afschrijving van € 17.800. Het afschrijvingsdeel wordt jaarlijks gedekt uit de in te stellen reserves dekking kapitaallasten. Om deze reserves te vormen wordt een bedrag onttrokken uit de VAR van het totale investeringsbedrag van in totaal € 712.000.

Ad 12. Snelheid remmende maatregelen

Betreft een 2-tal projecten:

Zuidlaarderweg te Annen

Uit snelheidsmetingen is gebleken dat zowel op het deel binnen de bebouwde kom als buiten de bebouwde kom sprake is van een hogere snelheid van het passerende autoverkeer dan gewenst. Het voorstel is om op een drietal locaties op dit traject snelheid remmende maatregelen te treffen. Ten eerste bij het bebouwingscluster buiten de bebouwde kom, ten tweede bij de entree van de bebouwde kom en tot slot bij de aansluiting van het bouwplan Fidder-locatie op de Zuidlaarderweg. Kosten € 110.000. Voor het project is BDU subsidie aangevraagd. De verwachte bijdrage is 50%. Gemeentelijk aandeel € 55.000.

Het totaal van de kapitaallasten is € 2.475 verdeeld in een deel rente van € 275 en een deel afschrijving van € 2.000. Het afschrijvingsdeel wordt jaarlijks gedekt uit de in te stellen reserve dekking kapitaallasten. Om deze reserve te vormen wordt een bedrag onttrokken uit de VAR van het investeringsbedrag van € 55.000.

Spekstoep te Gieten

Ter hoogte van de aansluiting van de Oude Groningerweg en de Ambachtstraat is de natuurlijke overgang 30 km/uur-zone. Het voorstel is daarom om de zone uit te breiden naar dit punt en de inrichting daar met een langgerekt plateau bij aan te laten sluiten. Ter hoogte van de fietsoversteek bij de Zwartel zal een snelheid remmend attentievlak worden toegepast. Kosten € 70.000. Voor het project is BDU subsidie aangevraagd. De verwachte bijdrage is 50%. Gemeentelijk aandeel € 35.000. Het totaal van de kapitaallasten is € 1.575 verdeeld in een deel rente van € 175 en een deel

afschrijving van € 1.400. Het afschrijvingsdeel wordt jaarlijks gedekt uit de in te stellen reserve dekking kapitaallasten. Om deze reserve te vormen wordt een bedrag onttrokken uit de VAR van het investeringsbedrag van € 35.000.

Ad 13. Lutkenend Gasselte

Lutkenend is een van de oudste straatjes in Gasselte. De asfaltverharding geeft niet de sfeer van een oud dorpsstraatje. Een rijbaan bestaande uit een straatbaksteen in waalformaat geeft deze uitstraling meer. Bovendien hebben klinkers een snelheidsremmend effect. We kunnen dit combineren met het aanpakken van de wateroverlast die daar herhaaldelijk ontstaat. De vervanging van asfalt door gebakken klinkers vergt een investering van € 250.000 met een afschrijvingstermijn van 40 jaar. De kapitaallasten zijn € 7.500 verdeeld in een deel rente van € 1.250 en een deel afschrijving van € 6.250. Het afschrijvingsdeel wordt jaarlijks gedekt uit een in de stellen reserve dekking kapitaallasten. Om deze reserve te vormen wordt een bedrag onttrokken uit de VAR ter hoogte van het investeringsbedrag van € 250.000.

Ad 14. Herinrichting dorpskern Grolloo

In de begroting is voor het wegendeel in de dorpskern van Grolloo een bedrag van € 628.700 gereserveerd voor de vervanging van de riolering en de herinrichting van het gebied. Dit bedrag is niet toereikend voor de herinrichting. Voor het rioleringsdeel is een bedrag van € 604.000 beschikbaar. Met name door de marktwerking is een extra bedrag nodig van € 250.000, de bijbehorende kapitaallast bedraagt € 7.500. Verdeeld in een deel rente van € 1.250 en een deel afschrijving van € 6.250. Het afschrijvingsdeel wordt jaarlijks gedekt uit een in de stellen reserve dekking kapitaallasten. Om deze reserve te vormen wordt een bedrag onttrokken uit de VAR ter hoogte van het investeringsbedrag van € 250.000. Afhankelijk van eventuele BDU-subsidie van de provincie kan dit bedrag lager worden.

Ad 15. Voorziening wegenonderhoud

In de afgelopen planperiode (2016-2020) hebben we de structurele storting met een bedrag van € 120.000 naar beneden kunnen bijstellen. De eerste berekening van de planperiode 2021-2025 laat zien dat het budget niet meer toereikend is om het vastgestelde onderhoudsniveau Basis (onderkant verantwoord wegbeheer volgens de CROW) te handhaven. Omdat het een inschatting is, wordt de raming vooralsnog als 'pm' opgenomen.

Ad 16. Voorgenomen restrictie EU infill kunstgrasvelden

De restrictie heeft tot doel om de verspreiding van microplastics in het milieu terug te dringen. Rubber- en synthetische infill dat wordt toegevoegd aan kunstgrasvelden (hoofdzakelijk voor voetbal) valt ook onder de reikwijdte van de voorgenomen restrictie. Een restrictie of verbod kan ingrijpende gevolgen hebben voor veel infill-kunstgrasvelden in Nederland. In het voor sport én gemeenten meest ongunstige scenario wordt vanaf 2022 het gebruik van synthetische infill aan banden gelegd. Bestaande velden kunnen daardoor niet meer worden aangevuld en uiteindelijk niet meer worden gebruikt. In onze gemeente betreft dit alleen de velden in Annen en Rolde.

Ad 17. Aanpassen ruimteakoestiek 3 sporthallen en 1 sportzaal

Om te voldoen aan de nieuwe normen voor ruimteakoestiek in overdekte sportaccommodaties moeten er in deze accommodaties aanvullende voorzieningen worden getroffen om de nagalmtijd te verlagen. Investeringsbedrag € 25.000 per accommodatie. In totaal € 100.000. De bijbehorende kapitaallast voor de 4 accommodaties bedragen in totaal € 4.500. De kapitaallasten worden gedekt uit het exploitatiebudget sportaccommodaties algemeen.

Ad 18. Salarissen

Volgens de systematiek van het taakstellend personeelsbudget wordt het loonbudget maximaal verhoogd met de compensatie prijsstijging van de algemene uitkering. Wij hebben het loonbudget in 2020 conform de systematiek verhoogd met een prijsstijging van 2,6%, ofwel € 336.000. In 2019 was

dat € 324.000. Totaal voor beide jaren bedraagt dit € 660.000.

Als gevolg van de nieuw afgesloten Cao, de stijging van met name de pensioenpremie en de periodieke verhogingen, is de werkelijk verwachte loonsom fors hoger en komt uit op totaal € 920.000. Dit betekent een tekort van €260.000 ten opzichte van de compensatie prijsstijging dat we niet kunnen oplossen binnen het taakstellend personeelsbudget. Om het tekort te kunnen dekken is de prijsontwikkeling op personeel van derden, goederen en diensten en energie op 0% gezet.

[Ad 19. Meerjaren Onderhoudsprogramma Gebouwen\(MJOP\) gebouwen duurzamer oppakken](#)

In het M(eer)J(aren)O(nderhouds)Programma van onze gemeentelijke gebouwen wordt nagenoeg nog geen rekening gehouden met het duurzamer uitvoeren van onderhoud en het terugdringen van de CO2 uitstoot. De komende jaren kan en zal hier meer aandacht aan moeten worden besteed. Te denken valt aan extra isolerende maatregelen, LED verlichting, luchtbehandeling met warmterugwinning. Bij het actualiseren van het MJOP in 2021 hier mee starten door de jaarlijkse storting voor het groot onderhoud vanaf 2022 met € 25.000 te verhogen

[Ad 20. Aardgasloos maken gemeentehuis Gieten](#)

De komende jaren zullen we bij de vervanging van traditioneel gestookte aardgasketels moeten kijken naar alternatieve energiebronnen. Te denken valt dan aan luchtwarmtepompen al of niet in combinatie met Warmte en kou Opslag (WKO) in de bodem. Bestaande verwarmingssystemen in de gebouwen zullen hierbij aangepast moeten worden laaggestookte systemen. Dit gaan we in de komende periode verkennen.

Collegeprogramma incidenteel

Bij dit onderdeel zijn de incidentele lasten van het nieuwe beleid weergegeven die voortvloeien uit de herijkte strategische toekomstvisie, het collegeprogramma 2018-2022, de voortgangsnota 2019 en actuele ontwikkelingen.

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2020	2021	2022	2023
Voortgangsnota 2019						
1	1	Sponsoring	-15.000	-15.000	-15.000	
2	2	VVE (Voor- en vroegschoolse educatie)	-50.000			
3	2	JOGG		-10.000		
4	2	Samen maak je de route - leerbudget		-20.000	-10.000	-10.000
5	2	Preventie, versterking voorliggend veld en impuls leefbaarheid & mobiliteit	-240.000	-240.000	-240.000	
6	2	Experimenteren in het Sociaal Domein		-15.000	-15.000	-15.000
7	2	Versterking armoede- en schuldenbeleid	x	x		
8	2	IVN Natuur en Milieu educatie	-9.000	-9.000	-9.000	
9	2	Inclusief beleid	-5.000	-5.000	-5.000	
10	3	Toekomst vakantieparken	-300.000	-300.000	-300.000	
11	4	Verkeers- en vervoersmaatregelen	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
12	4	Continuering cultuurbeleid	-50.000			
13	4	Ecologisch bermbeheer	-50.000			
14	4	Schadelijke bermenplanten	-86.000	-86.000		
15	4	Knelpunten in de openbare ruimte	-100.000	-100.000	-100.000	
16	4	Duurzaamheid en Energietransitie	-250.000	-250.000	-250.000	
17	4	Steenuil	-10.000	-10.000	-10.000	
18	5	Informatiebeleidsplan 2016-2020	-29.000			
19	5	Programma planning & control / omgevingswet	-200.000	-300.000	-200.000	
			-1.429.000	-1.395.000	-1.189.000	-60.000
mutaties na voortgangsnota 2019						
Autonome ontwikkelingen						
20	1	Regio Deal	-205.000	-205.000	-205.000	
21	2	Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	-30.000			
22	2	Attenta overig	-150.000			
23	4	Afwaardering Spijkerboersdijk / Molenwijk	-50.000			
24	4	Bomenonderhoud	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
25	4	De Boerhoorn afboeken boekwaarde	-30.000			
26	5	Nieuwe berekening WOZ waarde	-97.000			
Nieuw beleidswensen						
27	4	Recreatie en Toerisme		pm	pm	pm
28	4	Komgrenzen inrichten	-40.000	-40.000	-40.000	
29	4	Aanbrengen graskeien	-100.000	-100.000	-100.000	
Reserves						
30	5	Opbrengst verkoop aandelen Essent leningdeel	x			
31	div	Reserve incidentele dekkingsmiddelen	x			
32	div	Reserve grondbedrijf	x			
			-902.000	-545.000	-545.000	-200.000
Totaal			-2.331.000	-1.940.000	-1.734.000	-260.000

Toelichting collegeprogramma incidenteel

Ad 1. Sponsoring

We willen in deze bestuursperiode meer initiatieven gaan faciliteren/stimuleren en gaan daarom meer doen aan sponsoring. Tot en met 2022 wordt jaarlijks een bedrag van € 15.000 voorgesteld.

Ad 2. VVE (Voor- en vroegschoolse educatie)

De gemeente heeft tot doel dat alle peuters gaan deelnemen aan een voorschoolse voorziening. Daarbij hebben we de financiële verantwoordelijkheid voor de bekostiging van het aanbod voor de peuters die niet in aanmerking komen voor de kinderopvangtoeslag. Tot op heden hebben we nog niet alle peuters bereikt en passen de kosten binnen de beschikbare middelen. Inmiddels is de bekostigingssystematiek vanuit het Rijk gewijzigd, moet het aanbod van voorschoolse educatie vergroot worden van 10 naar 16 uur per week en moet de kwaliteit van de voorschoolse educatie worden gestimuleerd door de inzet van meer hbo-geschoold personeel. Deze drie ontwikkelingen maken dat het budget vanaf 2019 niet meer toereikend is. Naar de huidige inzichten verwachten we een extra budget benodigd te hebben van € 50.000 voor 2020. VVE speelt een belangrijke rol in de vroegsignalering. We zetten daarom in op het versterken van de VVE.

Ad 3. JOGG

Doel van het JOGG is streven naar een samenleving waarin alle kinderen en jongeren wonen, leren, recreëren en werken in een omgeving waarin een gezonde levensstijl de normaalste zaak van de wereld is. De Middelen zijn nodig om het JOGG in 2021 te borgen.

Ad 4. Samen maak je de route - leerbudget

De veranderopgave in het sociaal domein geldt voor zowel medewerkers van de gemeente als voor medewerkers en vrijwilligers van de organisaties met wie wij samen werken. We organiseren daarom een training voor de gemeente, aanbieders, voorliggend veld, inwoners etc. doel van de training is om de gedachte achter 'Samen maak je de route!' breed uit te dragen, te laten verinnerlijken en eigenaarschap te creëren bij alle spelers in het sociaal domein. Een gezamenlijke werkwijze dient een gezamenlijk belang. Voor 2021 gaat het om een bedrag van € 20.000. Daarna is voor 2022 en 2023 een bedrag van € 10.000 per jaar nodig.

Ad 5. Preventie sociaal domein, versterking voorliggend veld en impuls leefbaarheid & mobiliteit

Op verschillende onderdelen willen we meer gaan inzetten op preventie en de versterking van het voorliggend veld (ontwikkelopdracht sociaal domein). Op termijn moeten deze initiatieven bijdragen aan:

- het omlaag brengen van de gemiddelde zorgkosten per inwoner
- Versterken van het vrijwilligerswerk (er wordt steeds meer een beroep op hen gedaan)
- Impuls van de leefbaarheid en de mobiliteit:

Hierbij denken we aan:

- Praktijk Ondersteuners Huisartsen Jeugd
- Versterking vrijwilligersondersteuning
- Doorontwikkeling Sociale huiskamer
- Automaatje
- Dorpsondersteuning Grolloo
- Dorpsondersteuning Gasselternijveen
- Continuerend Sociale huiskamer Gasselternijveen

Daarnaast zijn er ontwikkelingen die we nu nog niet kunnen voorzien, maar waar we wel op willen kunnen inspelen, daarvoor is het van belang dat er ook geld is om te experimenteren. 'Samen maak je de route!' en de daaruit voortvloeiende sturingsfilosofie vragen ook een andere manier van werken van bestuur en organisatie. Samen met onze inwoners, haar omgeving, stichting Attenta, voorliggend

veld en aanbieders gaan we werken vanuit de nieuwe aanpak waarin gelijkwaardigheid en eigenaarschap, gebiedsgericht werken, meedoen en preventie, handelingsvrijheid en kaders, integraal en ontschotten centraal staan. We gaan samen met inwoners en partners ontdekken wat nodig is, hierbij spelen we in op signalen en behoeften vanuit de samenleving. Daar waar zich kansen voordoen die de doorontwikkeling verder aanjagen, pakken we ze. We stellen een budget beschikbaar om de transformatie te versnellen. We zetten hiermee in op versterking van het voorliggend veld, preventief werken en vroegsignalering. Om in te kunnen spelen op kansen die zich voordoen stellen we experimenteerbudget beschikbaar. Deze kunnen we bijv. inzetten voor praktijkondersteuners Huisartsen Jeugd, versterken van vrijwilligersondersteuning, doorontwikkeling sociale huiskamer, Automaatje. Maar ook voor nieuwe initiatieven die bijdragen aan het versnellen van de transformatie. Voor de jaren 2020 t/m 2022 hebben we een bedrag nodig van € 240.000 per jaar.

Ad 6. Experimenteren in het sociaal domein

Om anders te leren denken, doen en organiseren binnen het sociaal domein willen we nog op andere manieren maatschappelijke opgaven oppakken. Hiervoor is experimenteer budget nodig. Er wordt voor de periode 2021 t/m 2023 een budget gevraagd van € 15.000 per jaar.

Ad 7. Versterking armoede- en schuldenbeleid

Voorbeeld van preventief werken/vroeg signaleren. Belangrijk om hierop te investeren. Ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid ontvangen we incidenteel voor drie jaar extra middelen uit een decentralisatie-uitkering, voor het laatst in 2021. Deze middelen zetten we incidenteel in voor vroegsignalering bij schulden en andere activiteiten.

Ad 8. IVN Natuur en Milieu educatie

Het aanbieden van Natuur en Milieu educatie is primair een taak van het onderwijs, in de overgangsfase stellen we als gemeente middelen beschikbaar. Het IVN Scholennetwerk verzorgt al sinds vele jaren speciaal op primair onderwijs afgestemde lespakketten samen die met veel enthousiasme door de scholen worden gebruikt. We hebben een 4-jarig contract met het IVN voor de jaren 2019 t/m 2022. Jaarlijks gaat het om een bedrag van € 9.000. Het is wenselijk om de cofinanciering die met Stichting PrimAh is ingezet te continueren.

Ad 9. Inclusief beleid

Een inclusieve samenleving is een voorwaarde voor participatie. In 2016 heeft Nederland het VN-Verdrag inzake rechten van personen met een handicap geratificeerd. De uitgangspunten van het VN-verdrag raken het gemeentelijke beleid. En vragen om een andere aanpak van inspraak en ontwikkeling van beleid voor inwoners met een beperking. We willen hier ook een link maken met de Global Goals. De Adviesraad Sociaal Domein heeft meerdere keren aandacht voor dit onderwerp gevraagd. De middelen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in welke acties verplicht en welke acties wenselijk zijn om vervolgens tot een plan van aanpak te komen. De acties kunnen onderdeel zijn van het experimenteerbudget. Voor 2020, 2021 en 2022 gaat het om een bedrag van € 5.000 per jaar.

Ad 10. Toekomst vakantieparken

We hebben een forse opgave t.a.v. de toekomst van de vakantieparken en solitaire woningen in onze gemeente. Op basis van de analyse die we per park hebben uitgevoerd en de Strategienota Toekomst Vakantieparken Aa en Hunze zetten we in 2020 verder in op de volgende sporen:

- Vitaliseringsopgave: Vitale parken die zelf hun rol ook pakken worden door ons ondersteund bij het handhaven op permanente bewoning. Ondertussen blijven we met de parken in gesprek en faciliteren we de samenwerking tussen de parken en ondernemers.
- Herstructureringsopgave: er lopen reeds trajecten met drie pilotparken. Deze trajecten zijn gericht op het onderzoeken van de mogelijkheden tot transformatie van deze parken naar wonen. Deze trajecten zetten we voort. Na afronding van deze trajecten wordt bekeken welke capaciteit beschikbaar is voor het oppakken van nieuwe transformatietrajecten en hoeveel trajecten per periode er opgepakt kunnen worden.

- Sociale opgave: er is een aantal parken waar voor ons een sociale opgave ligt. Per periode nemen we de regie op de toekomst van en de situatie op één van deze parken. Urgentie bepaalt hierin onze prioritering.

We zetten gelijktijdig in op deze drie sporen. Hiermee hopen we per spoor een vliegwieleffect te creëren voor de parken die ook in deze categorie vallen. Onze capaciteit en middelen zijn echter beperkt, daarom prioriteren we in de uitvoering.

Naast onze lokale aanpak loopt ook het Drentse programma 'Vitale Vakantieparken' door in 2020. Binnen het Drentse programma delen we kennis en ervaring. Het Drentse programma gebruiken we als richtinggevend kader voor onze lokale aanpak. Voorgesteld budget € 300.000 per jaar tijdens deze bestuursperiode

Ad 11. Verkeers- en vervoersmaatregelen

Er wordt uitgegaan van een investeringsbedrag van € 35.000 per jaar voor verkeersveiligheid. De uitvoering van verkeersveiligheidsmaatregelen zal zo veel mogelijk tegelijk met reconstructiewerkzaamheden plaatsvinden. Voor de uitvoering van diverse projecten hebben de gemeente en de provincie een convenant met elkaar gesloten. Hierbij geeft de gemeente aan welke projecten er zullen worden uitgevoerd en zal er worden gekeken welk project voor BDU-subsidie in aanmerking komt. Diverse projecten vanuit de provincie en de gemeente zullen met elkaar worden afgestemd.

Ad 12. Continuering cultuurbeleid

Vanuit de vaststelling van de cultuurnota in november 2016 is voorgesteld om vanaf 2017, gedurende 4 jaar € 50.000 per jaar beschikbaar te stellen. 2020 is het laatste jaar. Er wordt uitgegaan van continuering van het huidige beleid. Betreft jaarlijkse bijdragen voor Huus van de Taol, Ondersteuning muziekverenigingen en ondersteuning culturele activiteiten. Voor de jaren 2021 en verder zullen we met een voorstel voor nieuw beleid komen.

Ad 13. Ecologisch bermbeheer

We gaan de pilot ecologisch bermbeheer versneld uitvoeren. Hangende de uitkomsten van de pilot investeren we extra in het ecologische bermbeheer. De bermen (buiten de kom) van de wegen tussen de gemeentegrens bij Gasteren en Annerveenschekanaal en de wegen tussen (rondje) Geelbroek en Eleveld zullen de komende 5 jaar ecologisch worden beheerd. Om het effect van het ecologisch bermbeheer in beeld te krijgen, is voorafgaand aan de maaierwerkzaamheden een vegetatiekartering uitgevoerd. Dit zal na 5 jaar maaien in de tweede helft van mei 2023 worden herhaald om het verschil in bloemen- en soortenrijkdom te bepalen. Het ecologisch bermbeheer draagt bij aan het verhogen van de biodiversiteit. De verwachting is dat er dan meer vlinders en bijen in de bermen voorkomen.

Ad 14. Schadelijke bermenplanten

We zoeken naar betere en goedkopere manieren voor de bestrijding van schadelijke bermenplanten. Bijvoorbeeld door in navolging van onze buurgemeente varkens in te zetten voor de bestrijding van schadelijke bermenplanten. De beleidsnota 'schadelijke bermenplanten' adviseert voor de bestrijding van schadelijke bermenplanten gedurende een periode van 10 jaar € 86.000 per jaar beschikbaar te stellen en dit budget in te zetten voor: lokale intensivering van de maaifrequentie in het buitengebied, wijziging van het grootonderhoud van bermen en het informeren van de bevolking. In eerste instantie is gekozen om incidentele middelen beschikbaar te stellen: € 86.000 voor de periode 2019 t/m 2021 en daarna de bestrijding van de schadelijke bermenplanten te evalueren, alvorens dit onderwerp structureel te verwerken in de begroting.

Ad 15. Knelpunten in de openbare ruimte

In overleg met onze inwoners, dorpen komen met regelmaat vragen en wensen voor op het gebied aanpassingen van de openbare ruimte zoals het opvullen van gaten, losliggende stoeptegels. Als reguliere budgetten geen ruimte laten, zetten we het knelpuntenbudget in zodat we samen met onze

inwoners vlot kunnen inspelen op dit soort situaties. In eerste instantie denken we € 100.000 per jaar nodig te hebben in deze bestuursperiode.

Ad 16. Duurzaamheid en Energietransitie

De energietransitie gaat de komende jaren meer en meer vorm krijgen. De gemeente wil initiatieven ondersteunen en projecten initiëren die een duurzame insteek hebben. Gedacht kan worden aan ideeën op het gebied van energiebesparing en - opwek, duurzame mobiliteit, Maatschappelijk Verantwoord Inkopen of bewustwording. Hierbij wordt nadrukkelijk de medewerking gezocht met de samenleving. Voor 2020 t/m 2022 is jaarlijks een bedrag van € 250.000 opgenomen. In totaal € 750.000.

Ad 17. Steenuil

De gemeente wil particulieren en agrariërs in het buitengebied stimuleren om erven steenuilvriendelijk te maken door de werkzaamheden van de steenuilwerkgroepen in Aa en Hunze financieel te ondersteunen en bij te dragen aan het project “Steenuilen Aa & Hunze onder pannen” van Landschapsbeheer Drenthe. De steenuilenwerkgroepen in Aa en Hunze plaatsen, onderhouden en vervangen nestkasten voor steenuilen. Tot en met 2022 is een bedrag van € 10.000 per jaar opgenomen.

Ad 18. Informatiebeleidsplan 2019-2022

Uit het externe onderzoek “Effecten Digitalisering” blijkt dat verdergaande digitalisering de komende jaren noodzakelijk is. Een goede informatiehuishouding is onontbeerlijk voor de samenwerking in regionaal- en/of ander verband. Belangrijke keuzes dienen te worden gemaakt over een regionale ICT samenwerking met Assen en Tynaarlo. Het Informatiebeleidsplan (IBP) is aangepast aan de nieuwe veranderende omstandigheden. Informatiebeveiliging zal de komende jaren overigens ook bijzondere prioriteit krijgen.

Het gaat in 2020 vooralsnog om € 29.000. In het IBP is dit bedrag bestemd voor ontwikkelingen binnen SDA (Samenwerking Drentse Aa) en het Sociaal Domein.

Ad 19. Invoering Omgevingswet (doorontwikkeling op programma AndersOmDoen)

De Invoering van de Omgevingswet (1 januari 2021) is de eerste belangrijke stap in de complete stelselherziening omgevingsrecht die rond 2030 zal zijn voltooid. Die stelselherziening is omvangrijk en ook binnen Aa en Hunze moet daarvoor nog veel gebeuren. De grote veranderopgave in het fysieke domein sluit gelukkig goed aan bij de ontwikkelingen die binnen Aa en Hunze de afgelopen jaren al in gang zijn gezet, ook op het gebied van houding en gedrag. In 2019 is gestart met de veranderopgave op het gebied van planning en control, die aansluit bij de veranderende samenleving. Naast een andere werkwijze, betekent dit ook een verandering in instrumentarium dat ondersteunend is aan deze andere wijze van sturen.

Voor de bepaling van de invoeringsstrategie is als uitgangspunt gekozen: “Vernieuwend naar een optimale dienstverlening”.

Voor het project Invoering Omgevingswet wordt in 2020 een budget geraamd van € 200.000. Voor 2021 en 2022 is respectievelijk € 300.000 en € 200.000 opgenomen. Dit is nodig voor de werkzaamheden tot 1 januari 2021. Niemand kan echter nu nog duidelijk maken wat de kosten zullen zijn voor de gehele stelselherziening Omgevingswet in Aa en Hunze (2029). Een eerste verkenning d.m.v. het digitaal dialoogmodel VNG laat voor onze gemeente een geschat bedrag aan invoeringskosten zien dat het bedrag van € 2 mln. overstijgt. Naar verwachting zal dit bedrag kunnen dalen nu langzamerhand meer informatie en ervaringscijfers bekend worden. We zullen gaandeweg meer inzicht krijgen in de te verwachten kosten. Daarbij wordt nog opgemerkt dat bij de totale invoeringskosten voor de stelselherziening in Aa en Hunze ook worden begrepen de kosten voor een Omgevingsvisie die voor 2024 moet worden vastgesteld.

Ad 20. Regio Deal

De Regio Deal loopt van 2019 t/m 2022 met een jaarlijkse bijdrage van € 204.717, in totaal € 818.868. Het gaat hier om een autonome ontwikkeling. In de raad van 6 juli jl. is besloten dat de dekking uit bestaande budgetten moet komen. De bestemmingsreserves zijn beoordeeld op hun actualiteit en daarbij is geconcludeerd dat deze bedragen niet meer nodig zijn voor het doel waarvoor ze bestemd waren.

Ad 21. Werkplein Drentse Aa (WPDA)

Bijdrage voor frictiekosten samenvoeging Alescon. Het betreft een autonome ontwikkeling, omdat hierover besluitvorming heeft plaats gevonden in de raad van 27 juni jl.

Ad 22. Attenta overig

De door Attenta ingediende begroting sluit niet met de gemeentelijke bijdrage. Naast de noodzakelijke verhoging van de subsidie met € 169.000, wordt ook een extra bedrag van € 150.000 gevraagd voor incidentele kosten. Deze kosten hebben te maken met personele inzet, met name om stappen te maken die bijdragen aan de transformatie (preventie-ontwikkelaar en regisseursmodel) en de bereikbaarheid (front office).

Ad 23. Afwaardering Spijkerboersdijk / Molenwijk

Het traject Spijkerboersdijk/Molenwijk vanuit Annen tot aan de grens bij Annerveenschekanaal wordt in verkeersfunctie afgewaardeerd. De maatregelen die daarbij getroffen worden zijn onder andere het treffen van snelheidsremmende maatregelen bij kruispunten en entrees van de bebouwde kom. Ook zal de wegmartering worden aangepast. Kosten € 50.000.

Ad 24. Bomenonderhoud

Om de individueel te beheren bomen van de gemeente structureel te onderhouden is naast de inzet van de eigen organisatie de inzet van een aannemer noodzakelijk. Om dit te bekostigen is een verruiming van het huidige beschikbare budget noodzakelijk. Hiervoor vragen we aanvullende middelen in deze begroting, te weten € 200.000 per jaar.

Ad 25. De Boerhoorn afboeken boekwaarde

De Boerhoorn wordt gedeeltelijk gesloopt. Voor het afboeken van de boekwaarde is incidenteel € 160.000 nodig. De grondverkoop aan het gezondheidscentrum bedraagt naar verwachting € 130.000. Incidenteel is per saldo € 30.000 extra nodig.

Ad 26. Nieuwe berekening WOZ waarde

De WOZ waarde wordt straks bepaald op basis van m2 oppervlakte van de woning i.p.v. m3 inhoud. Hiervoor moet bij alle panden de m2 berekend worden en ingevoerd. Het gaat om een verplichte rijksregeling. Het opgenomen bedrag betreft een inschatting.

Ad 27. Recreatie en toerisme

Het beleidsplan voor Recreatie en toerisme loopt eind 2019 af. De komende tijd gaan we aan de slag met een nieuw beleidsplan voor de komende jaren. Uiteraard zullen daar nieuwe beleidswensen in opgenomen worden, maar welke dat zijn en welke bedragen daarmee gemoeid zijn is op dit moment nog niet bekend.

Ad 28. Komgrenzen inrichten

Het betreft de uitvoering van het GVVP. De komgrenzen worden ingericht conform duurzaam veilig.

Ad 29. Aanbrengen graskeien

Het betreft aanbrengen van graskeien langs wegen in het buitengebied.

Ad 30. Opbrengst verkoop aandelen Essent

Deze reserve stond tegenover een uitstaande lening. Deze lening is inmiddels afgelost, dus de reserve is niet meer nodig als zekerheidstelling. Voorgesteld wordt om het totaal van de reserve van afgerond € 1,9 miljoen toe te voegen aan de VAR.

Ad 31. Reserve incidentele dekkingsmiddelen

De reserve incidentele dekkingsmiddelen is opnieuw beoordeeld. Bij de reserve incidentele dekkingsmiddelen is als vertrekpunt gekozen of hier een (harde) verplichting tegenover stond. In veel situaties is dat het geval. Vervolgens is het realisme van vrijval beoordeeld in het licht van de uitvoering van het collegeprogramma. Dit heeft geleid tot een voorstel voor vrijval ter gunste van de VAR van in totaliteit bijna € 1,2 miljoen.

Ad 32. Reserve grondbedrijf

De reserve grondbedrijf is eveneens beoordeeld. Het beoordelen van de reserve grondbedrijf is niet alleen een financiële exercitie, ook relevant is het meewegen van de ambities. In het collegeprogramma is aangekondigd van passief naar actief grondbeleid over te willen gaan. Dit beleid is nu in voorbereiding. Hierbij worden eveneens de consequenties voor (de reserve) het grondbedrijf in beeld gebracht. De beoordeling reserve grondbedrijf leidt tot een voorstel voor vrijval ter gunste van de VAR van € 4 miljoen.

Bezuinigingstraject/ invulling taakstelling

Structurele bezuinigingen

Bij dit onderdeel zijn structurele bezuinigingen opgenomen. Deze bezuinigingen zijn op pijlniveau ingevuld. Het gaat hierbij om de invulling van de lopende bezuinigingen en de invulling van de taakstelling uit het collegeprogramma met nieuwe bezuinigingen.

Vanuit het toezicht van de provincie is het een aandachtspunt dat uitvoering van taakstellende bezuinigingen minimaal op pijlniveau noodzakelijk is om door de provincie te worden meegenomen in de beoordeling van het structurele begrotingssaldo. Taakstellende bezuinigingen, die nog niet zijn ingevuld, beoordeelt de provincie als incidenteel.

Nr.	Pijler	Omschrijving bezuiniging	2020	2021	2022	2023
Bezuinigingstraject lopend						
Lasten						
1	4	Stoppen met bijdrage Hunzepark		113.000		
2	4	Bezuinigingen op de Boerhoorn	56.000			
			56.000	113.000	-	-
Baten						
3	5	Communicerende vaten riool en OZB	21.000			
			21.000	-	-	-
		totaal bezuinigingen lopend	77.000	113.000	-	-
Bezuinigingstraject Nieuw (invulling taakstelling)						
Lasten						
4	div	Verlaging diverse budgetten	187.000			
			187.000	-	-	-
Baten						
5	5	Schrappen: uitbreiding digitale dienstverlening	48.000			
6	5	Trendmatige verhoging OZB van 1,5%	65.000	65.000	66.000	
			113.000	65.000	66.000	-
		Totaal (nieuwe) bezuinigingen	300.000	65.000	66.000	-
Totaal			377.000	178.000	66.000	-

Toelichting bezuinigingstraject structureel

Ad 1. Stoppen met bijdrage Hunzepark

Voor wat betreft het zwembad blijven we tot en met 2020 geconfronteerd worden met structurele financiële verplichtingen voor de instandhouding en exploitatie van het zwembad. Voorgesteld wordt, om per contracteinde, deze bijdrage stop te zetten.

Ad 2. Bezuinigen op de Boerhoorn

De besparingen op de exploitatie is een van de redenen voor de nieuwbouw van de Boerhoorn. Bij de in gebruik name in 2020 wordt een besparing verwacht van € 56.000 . In de raads- en commissievergadering over de Boerhoorn is uw raad hierover geïnformeerd.

Ad 3. Communicerende vaten: riool en OZB

In 2020 kan voor het laatst de rioolheffing met 1% worden verlaagd. Dit levert € 21.000 op. Dit bedrag kan worden ingezet ter verhoging van de OZB (de zogenaamde communicerende vaten). Dit is een voortzetting van het beleid van de afgelopen jaren. Daarna zijn de mogelijkheden om gebruik te maken van 'communicerende vaten' uitgeput.

Ad 4. Verlaging diverse budgetten

Bezuiniging op diverse budgetten uit de lopende begroting voor een totaalbedrag van € 187.000.

Ad 5. Schrappen: uitbreiding digitale dienstverlening

Het voorstel voor uitbreiding digitale dienstverlening uit het collegeprogramma wordt ingetrokken.

Ad 6. Indexatie OZB

Voor de invulling van de taakstelling uit het collegeprogramma wordt de OZB in 2020, 2021 en 2022 met 1,5% geïndexeerd.

Prijsontwikkeling structureel

De prijsontwikkeling van de uitgaven en inkomsten is in basis gebaseerd op de percentages zoals genoemd in de voortgangsnota 2019. Als percentage voor de prijsontwikkeling in 2020 is 2,6% gehandhaafd.

In de meicirculaire 2019 staan voor de komende jaren verschillende soorten prijsindexen, deze variëren meerjarig tussen 1,5 en 2,6%. Gezien de fluctuaties van de percentages bij elke circulaire en nu de variatie in soorten, is gekozen om de eerder ingezette stabiele lijn uit de voortgangsnota 2019 meerjarig te handhaven.

Nr.	Pijler	Omschrijving ontwikkeling	2020	2021	2022	2023
lasten						
1	div	Salarissen	-336.000	-318.000	-326.000	-334.000
2	div	Salarissen bijdrage vanuit SDA	32.000	31.000	31.000	32.000
3	div	Personeel van derden	0	-44.000	-45.000	-46.000
4	div	Goederen en diensten	0	-188.000	-192.000	-197.000
5	div	Energie	0	-12.000	-13.000	-13.000
6	div	Inkomensoverdrachten	-255.000	-244.000	-250.000	-256.000
			-559.000	-775.000	-795.000	-814.000
baten						
7	5	OZB				
8	div	Leges en overige inkomsten	46.000	43.000	44.000	45.000
			46.000	43.000	44.000	45.000
Totaal			-513.000	-732.000	-751.000	-769.000

Toelichting prijsontwikkeling structureel

Voor de trendmatige ontwikkelingen gelden uitgangspunten. In het regeerakkoord is bepaald dat de normeringssystematiek, waarin de groei van de rijksuitgaven (trap-op) en de bezuinigingen (trap-af) gehandhaafd blijft. Omdat in het regeerakkoord sprake is van een nominale groei van de algemene uitkering is het ook van belang de verwachte trendmatige ontwikkeling te ramen. Een hogere loon/prijs-mutatie betekent extra lasten en dat verkleint de budgettaire ruimte.

Voor de invulling van de structurele taakstelling uit het collegeprogramma is er bij de voortgangsnota 2019 voor gekozen om de OZB in 2020 t/m 2022 met 1,5% te indexeren (opbrengst € 196.000).

De prijscompensatie van 2020 voor 'personeel van derden', 'goederen en diensten' en 'energie' is ingezet om de stijging van de salarislasten vanaf 2020 te dekken.

Er is, conform de systematiek van voorgaande jaren, gerekend met de volgende percentages prijsontwikkeling voor de uitgaven en inkomsten:

2020: 2,60%

2021: 2,40%

2022: 2,40%

2023: 2,40%

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Bij dit onderdeel worden de verschillen in de uitkering uit het gemeentefonds tussen de verschillende jaren opgenomen.

structureel

Nr	Pijler	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
1	5	Mutatie algemene uitkering o.b.v. meicirculaire 2019	48.000	648.000	500.000	700.000
2	5	Mutatie rijksmiddelen sociaal domein - structureel	573.000	419.000	467.000	19.000
3	5	Mutatie rijksmiddelen sociaal domein - structureel	-573.000	-419.000	-467.000	-19.000
4	5	Mutatie algemene uitkering o.b.v. septembercirculaire 2019	225.000		140.000	
totaal			273.000	648.000	640.000	700.000

incidenteel

Nr	Pijler	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
5	5	Mutatie rijksmiddelen sociaal domein - incidenteel	330.000	330.000		
6	5	Mutatie rijksmiddelen sociaal domein - incidenteel	-330.000	-330.000		
totaal			0	0	0	0

Toelichting algemene uitkering gemeentefonds structureel en incidenteel

Algemene Uitkering Gemeentefonds – structureel

Structureel

Toelichting

Ad 1. Mutatie algemene uitkering o.b.v. meicirculaire 2019

Structurele verhoging van de algemene uitkering als gevolg van de meicirculaire 2019, de mutaties voor de jaren 2020 t/m 2023 zijn hier verwerkt.

Ad 2/3. Mutatie rijksmiddelen sociaal domein

De structurele mutaties geven de budgettaire neutrale verwerking van de daling en stijging van de budgetten in het sociaal domein weer voor de periode 2020-2023 op basis van de meicirculaire 2019.

Ad 4. Mutatie algemene uitkering o.b.v. septembercirculaire 2019

Structurele verhoging van de algemene uitkering als gevolg van de septembercirculaire 2019, de mutaties voor de jaren 2020 t/m 2023 zijn hier verwerkt.

Incidenteel

Toelichting

Ad 5/6. Mutatie rijksmiddelen sociaal domein

O.b.v. de meicirculaire 2019 zijn er extra incidentele middelen jeugd, te verdelen in drie eenmalige bedragen voor 2019 t/m 2021. Voor onze gemeente gaat het om € 330.000 in 2020 en 2021. Er komt een landelijk onderzoek naar de mogelijkheid van structurele compensatie. De uitkomsten daarvan worden verwacht in het najaar van 2020.

Overige mutaties structureel

Bij dit onderdeel zijn opgenomen: de niet-trendmatige ontwikkelingen, vervangingsinvesteringen (nr. 3 t/m 6) en vrijval kapitaallasten (nr.7).

Nr.	Pijler	Omschrijving	2020	2021	2022	2023
niet-trendmatige ontwikkelingen						
1	1	Bijdrage Veiligheidsregio Drenthe	-8.000	-8.000		
2	5	Meeropbrengst OZB	15.000	15.000	15.000	15.000
			7.000	7.000	15.000	15.000
Vervangingsinvesteringen						
3	4	Vervanging openbare verlichting	-12.300	-12.300	-12.300	-12.300
4	5	Duurzame bedrijfsgoederen algemeen	-62.500	-57.000	-43.000	-51.000
5	5	Automatisering software	-42.500	-33.300	-28.600	0
6	5	Automatisering hardware	-9.200	-13.100	-37.200	-33.700
			-126.500	-115.700	-121.100	-97.000
Vrijval kapitaallasten						
7	div	Lagere kapitaallasten	97.000	106.000	213.000	179.000
			97.000	106.000	213.000	179.000
Totaal			-23.000	-3.000	107.000	97.000

Toelichting overige mutaties structureel

Ad 1. Bijdrage Veiligheidsregio Drenthe

In 2020 en 2021 is een hogere bijdrage voor de Veiligheidsregio Drenthe noodzakelijk. Het algemeen bestuur van de VRD heeft besloten om de verdeelmaatstaven aan te passen die gebruikt wordt als verdeling van de kosten voor brandweerzorg en rampenbestrijding. Voor de gemeente Aa en Hunze betekent dit een verhoging van de bijdrage aan de VRD van afgerond € 8.000 per jaar. De verhoging is gefaseerd ingevoerd met ingang vanaf 2019.

Ad 2. Meeropbrengst OZB

Meeropbrengst OZB door areaaluitbreiding.

Ad 3 t/m 6. Kapitaalontwikkeling – structureel

Het gaat hier om de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen.

Ad 7. Lagere kapitaallasten

Het betreft vrijval van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen die in het verleden zijn gedaan.

Mutatie reserves

Dekking incidentele mutaties

Bij dit onderdeel is de dekking weergegeven van de incidentele beleidswensen en ontwikkelingen uit de onderdelen collegeprogramma incidenteel en overige mutaties incidenteel.

Toelichting

De dekking voor de incidentele voorstellen komt voor de jaren 2020 t/m 2023 voor een bedrag van € 7,5 mln uit de VAR.

Nr. Pijler		2020	2021	2022	2023	totaal
VAR						
1	div Mutatie collegeprogramma incidenteel	-2.331.000	-1.940.000	-1.734.000	-260.000	-6.265.000
2	div Instellen bestemmingsreserve investering fietspaden	-712.000				-712.000
3	div Instellen bestemmingsreserve investering Lutkenend Gasselte	-250.000				-250.000
4	div Instellen bestemmingsreserve investering herinrichting dorpskern Grolloo	-250.000				-250.000
5	div Instellen bestemmingsreserve snelheid remmende maatregelen	-90.000				-90.000
6	div Collegeprogramma structureel incidenteel verrekenen	1.000	-11.000	23.000	13.000	26.000
7	div Overheveling van reserve incidentele dekkingsmiddelen naar VAR	1.188.000				1.188.000
8	div Overheveling van reserve grondbedrijf naar VAR	4.000.000				4.000.000
9	div Opbrengst verkoop aandelen Essent leningdeel overhevelen naar VAR	1.923.000				1.923.000
		3.479.000	-1.951.000	-1.711.000	-247.000	-430.000
Overige Reserves						
10	div Instellen bestemmingsreserve investering fietspaden	712.000				712.000
11	div Instellen bestemmingsreserve investering Lutkenend Gasselte	250.000				250.000
12	div Instellen bestemmingsreserve investering herinrichting dorpskern Grolloo	250.000				250.000
13	div Instellen bestemmingsreserve snelheid remmende maatregelen	90.000				90.000
14	div Overheveling van reserve incidentele dekkingsmiddelen	-1.188.000				-1.188.000
15	div Overheveling van reserve grondbedrijf	-4.000.000				-4.000.000
16	div Opbrengst verkoop aandelen Essent leningdeel	-1.923.000				-1.923.000
		-5.809.000	0	0	0	-5.809.000

Bij 1e begrotingswijziging 2020 beschikbaar te stellen budgetten

In de eerste begrotingswijziging 2020 zijn de mutaties van de budgetten opgenomen, die voortvloeien uit de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen van het begrotingsvoorstel 2020. Voor een toelichting wordt verwezen naar de onderdelen Actualisatie financiële positie en Investerings 2020.

Paragrafen

Lokale heffingen

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in belastingen en retributies.

Belastingen zijn verplichte betalingen waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. De onroerende zaakbelastingen (OZB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting en forensenbelasting vallen hieronder.

Retributies zijn betalingen die krachtens algemene regelen worden gevorderd ter zake van een concrete door de gemeente bewezen dienst. Hierbij valt te denken aan leges, brandweerrechten en lijkbezorgingsrechten.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de OZB de belangrijkste. De OZB is ca. 10,5 % van de totale algemene dekkingsmiddelen. De andere belastingen die als algemeen dekkingsmiddel dienen zijn de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Heffingen die ter dekking van specifieke kosten dienen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Tarieven

	2019	2020
--	------	------

Onroerende zaakbelastingen

OZB-eigenaren woningen naar percentage van de waarde	0,1236%	0,1191
OZB-eigenaren niet-woningen naar percentage van de waarde	0,2043%	0,2068
OZB-gebruikers niet-woningen naar percentage van de waarde	0,1124%	0,1112

Forensenbelasting

- Waarde tot € 50.000	269,00	276,00
- Waarde van € 50.000 tot € 75.000	406,00	417,00
- Waarde van € 75.000 tot € 130.000	544,00	558,00
- Waarde van € 130.000 tot € 200.000	682,00	700,00
- Meer dan € 200.000	819,00	840,00

Toeristenbelasting	1,20	1,20
--------------------	------	------

Afvalstoffenheffing

- Eenpersoonshuishouding	152,50	162,50
- Meerpersoonshuishouding	203,00	216,00

Rioolheffing

- WOZ-waarde van € 0 tot € 15.000	0,00	0,000
- WOZ-waarde van € 15.000 tot € 50.000	55,000	53,000
- WOZ-waarde van € 50.000 tot € 100.000	121,00	118,000
- WOZ-waarde van € 100.000 tot € 150.000	153,000	149,000
- WOZ-waarde van € 150.000 tot € 250.000	163,000	159,000
- WOZ-waarde van € 250.000 tot € 400.000	172,000	168,000
- WOZ-waarde van € 400.000 tot € 600.000	197,000	193,000
- WOZ-waarde van € 600.000 tot € 800.000	218,000	213,000
- WOZ-waarde van € 800.000 tot € 1.000.000	262,000	256,000
- WOZ-waarde van € 1.000.000 tot € 2.000.000	441,000	432,000
- WOZ-waarde van € 2.000.000 tot € 3.000.000	2.706,000	2.651,000
- WOZ-waarde van € 3.000.000 tot € 5.000.000	5.413,000	5.304,000
- WOZ-waarde van € 5.000.000 tot € 10.000.000	6.720,000	6.585,000
- WOZ-waarde van € 10.000.000 tot € 25.000.000	8.975,000	8.795,000
- WOZ-waarde van € 25.000.000 tot € 50.000.000	13.305,000	13.038,000
- WOZ-waarde vanaf € 50.000.000	27.063,000	26.521,000

Geraamde inkomsten

	2019*	2020**
--	-------	--------

OZB	4.301.000	4.402.000 ***
Forensenbelasting	138.000	142.000
Toeristenbelasting	1.447.000	1.447.000
Afvalstoffenheffing	2.018.000	2.155.000
Rioolheffing	2.072.000	2.051.000
Leges omgevingsvergunning	541.000	556.000
Leges burgerzaken	311.000	312.000
Lijkbezorgingsrechten	130.000	133.000
Overige leges (programma 1, 2 en 3)	17.000	17.000

* Raming inclusief begrotingswijzigingen

** Raming primitieve begroting inclusief voorstellen collegeprogramma

*** Inclusief trend 1,5%, areaalacres 2020 en compensatie verlaging rioolheffing.

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

OZB

In het belastingjaar 2020 worden de onroerende zaakbelastingen geheven op basis van de WOZ-waarden die naar peildatum 1 januari 2019 worden vastgesteld. Uit voorlopige berekeningen blijkt dat de gemiddelde waarde van woningen ten opzichte van peildatum 1 januari 2018 is gestegen met 5%. De gemiddelde waarde van niet-woningen is met 1% gestegen ten opzichte van deze peildatum.

Voor de berekening van het tarief voor de OZB voor 2020 gaan we uit van de OZB-opbrengst 2019, inclusief een trendmatige verhoging van 1,5% en areaalontwikkeling. Daarnaast wordt in het kader van de bezuinigingen, via de zogenaamde uitruil van belastingen ('communicerende vaten'), nog een extra opbrengst geraamd ter compensatie van de verlaging rioolheffing (€ 21.000). De totale opbrengst voor 2020 wordt geraamd op € 4.402.000.

De lokale lasten van burgers worden gezien als 'communicerende vaten', omdat het er voor de inwoner uiteindelijk om gaat wat zijn totale lastendruk is. Daarom kan een verlaging van de opbrengsten voor de rioolheffing gecompenseerd worden door een even grote verhoging van de opbrengst OZB. De compensatie voor de rioolheffing wordt ten laste gebracht van de eigenaren van de woningen en de niet-woningen.

Bij de berekening van de nieuwe tarieven en de opbrengst moet rekening worden gehouden met de daarvoor geldende wettelijke kaders zoals aangegeven in de Gemeentewet.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerde onroerende zaken ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevolle onroerende zaken. Het is de planning dat de aanslagen OZB 2020 met dagtekening 31 januari 2020 worden opgelegd.

Herwaardering naar waardepeildatum 1 januari 2019

De Wet WOZ stelt steeds hogere eisen aan de WOZ-administratie. De WOZ-waarde wordt voor veel doeleinden gebruikt en de WOZ-waarde van woningen is openbaar.

De WOZ-waarde wordt door de gemeente gebruikt voor het bepalen van het tarief voor de onroerende zaak belastingen, de rioolheffing en de forensenbelasting. De belastingdienst gebruikt de WOZ-waarde voor de inkomstenbelasting, schenkbelasting en erfbelasting. Het waterschap gebruikt de WOZ-waarde voor watersysteemheffing. Sinds oktober 2015 wordt de WOZ-waarde ook gebruikt voor het woningwaarderingssysteem, een systeem om de maximale huurprijs voor woningen in de gereguleerde huursector te bepalen.

De WOZ-administratie is één van de zogeheten basisadministraties. De WOZ-gegevens worden uitgewisseld met de landelijke voorziening WOZ.

Momenteel zijn we volop bezig met de herwaardering van onroerende zaken naar waardepeildatum 1 januari 2019. Voor de herwaardering gebruiken wij het taxatiepakket, 4WOZ.

Zowel de woningen als de niet-woningen worden in eigen beheer gewaardeerd. Bij de herwaardering van niet-woningen worden wij ondersteund door een extern bureau. De agrarische objecten en de incurante objecten worden geautomatiseerd getaxeerd middels een koppeling met de landelijke taxatiewijzers (TIOX).

De WOZ-waardering vindt jaarlijks plaats. De periode tussen de peildatum en de aanvang van het tijdvak is 1 jaar. In het jaar 2020 zal er een nieuw WOZ-tijdvak ingaan met waardepeildatum 1 januari 2019.

De beschikkingen voor het jaar 2020 moeten voor 1 maart 2020 worden verzonden. De WOZ-beschikking wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke belastingen opgelegd met dagtekening 31 januari 2020.

Afvalstoffenheffing

Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendekkendheid. De kosten van de gemeentereiniging worden voor 2020 geraamd op € 2.155.000.

Heffingssystematiek

De afvalstoffenheffing is een tijdvakafhankelijke heffing. Dit betekent dat bij vestiging een aanslag naar tijdsgelang wordt opgelegd en dat bij verhuizing naar een andere gemeente of overlijden een vermindering naar tijdsgelang wordt verleend.

Berekening van kostendekkendheid afvalstoffenheffing

(bedragen x € 1.000)

Kosten taakveld	2.153	
Inkomsten taakveld	-620	
Netto kosten taakveld	1.533	71%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	215	10%
Rente	42	2%
BTW	314	15%
Kwijtschelding	51	2%
Totaal kosten	2.155	
Opbrengst heffingen	2.155	100%

De BTW is berekend over de kosten die daarvoor in aanmerking komen.

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) vormt de basis voor de te plegen investeringen. De te plegen investeringen vanuit het VGRP worden gedekt uit de rioolheffing. De opbrengst voor de rioolheffing wordt geraamd op € 2.051.000. Hierop is een bedrag van € 21.000 in mindering gebracht in verband met lagere lasten voor de gemeentelijke watertaken (zie ook de tekst m.b.t. de 'communicerende vaten' bij het onderdeel OZB).

Heffingssystematiek

De rioolheffing is een tijdstipafhankelijke heffing. Dit betekent dat de rioolheffing wordt geheven van degene die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar is van een perceel. Het tarief is afhankelijk van de WOZ-waarde van het perceel.

Berekening van kostendekkendheid rioolheffing

(bedragen x € 1.000)

Kosten taakveld	1.444	
Inkomsten taakveld	-3	
Netto kosten taakveld	1.441	70%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	231	11%
Rente	141	7%
BTW	58	3%
Straatvegen	32	2%
Slootonderhoud	109	5%
Vijveronderhoud	39	2%
Totaal kosten	2.051	
Opbrengst heffingen	2.051	100%

De BTW is de bevroren BTW component die met ingang van de intrede van het BTW compensatiefonds wordt berekend over de exploitatielasten.

Toeristenbelasting

Het tarief per persoon per overnachting bedroeg in 2019 € 1,20.

Zowel binnen het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Drenthe als binnen het portefeuillehoudersoverleg Financiën van de VDG wordt gestreefd naar uniformiteit ten aanzien van het tarief voor de toeristenbelasting in alle Drentse gemeenten. Het beleid is om ons te conformeren aan de afspraken die wij in dit verband hebben gemaakt met het Recreatieschap Drenthe. Het Recreatieschap Drenthe heeft voorgesteld om voor 2016 een tarief te hanteren van € 1,05 en dit tarief voor de komende 4 jaren te laten stijgen met € 0,05. Hierbij adviseren ze een bandbreedte van 20% om af te wijken van het voorgestelde tarief.

In het kader van de bezuinigingen, de bevrozing van de tarieven in 2014 en 2015, de gemiddelde tarieven in Drenthe en landelijk en rekening houdend met de bandbreedte van 20% om af te wijken van het voorgestelde tarief, is het tarief voor belastingjaar 2018 en 2019 vastgesteld op € 1,20. In het coalitieakkoord is aangegeven om het tarief voor de toeristenbelasting het komende jaar niet te verhogen. Het tarief voor de toeristenbelasting 2020 is daarom vastgesteld op € 1,20.

De geraamde opbrengst toeristenbelasting 2020 bedraagt € 1.447.000.

Tot 2018 hanteerden we voor het opleggen van de aanslagen toeristenbelasting het systeem waarbij in het belastingjaar een voorlopige aanslag werd opgelegd op basis van 75% van het aantal overnachtingen van het voorgaande jaar. Na afloop van het belastingjaar werd een definitieve aanslag opgelegd op basis van de werkelijke overnachtingen die in het belastingjaar hebben plaatsgevonden. Omdat het aantal vragen over beide aanslagen is toegenomen, met name over de berekening en verrekening, en de kosten van aanslagoplegging en invordering steeds hoger worden, wordt geen voorlopige aanslag meer opgelegd.

Evenals in voorgaande jaren is het mogelijk voor recreatieondernemers om het nachtverblijfsregister digitaal te verstrekken. Net als vorig jaar zal, in navolging van ontwikkelingen bij de landelijke overheid om te komen tot administratieve lastenverlichting voor burgers en bedrijven binnen de gemeente en ook voor de gemeente zelf, geen aanslag toeristenbelasting worden opgelegd als er minder dan 50 overnachtingen hebben plaatsgevonden.

Forensenbelasting

Voor belastingjaar 2020 stellen wij voor om de tarieven trendmatig te verhogen met 2,6%. De geraamde inkomst voor 2020 bedraagt € 142.000.

Met ingang van 1 januari 2020 worden de waarden opnieuw vastgesteld naar waardepeildatum 1 januari 2019. Uit marktanalyse blijkt dat de gemiddelde waarde van recreatiewoningen in de periode tussen de peildatum 1 januari 2018 en 1 januari 2019 is gestegen (ca. 5% stijging). De waardeklassen hoeven daarom niet te worden verlaagd of verhoogd.

Lijkbezorgingsrechten

Voor belastingjaar 2020 stellen wij voor om de tarieven trendmatig te verhogen met 2,6%. De geraamde inkomst voor 2020 bedraagt € 133.000.

Leges

Voor de bepaling van de tarieven voor de leges geldt als uitgangspunt dat deze maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Vanuit de organisatie is in 2017 gekeken naar de kostendekkendheid van de leges omgevingsvergunning. Dit omdat door het verruimen van de mogelijkheden van vergunningsvrij bouwen en beperkte nieuwbouw de leges structureel achterbleven bij de raming. Dit gedeelte is tegen het licht gehouden. Er is gekeken naar het verschil in kostendekkendheid en naar de mogelijkheid om tot een vereenvoudiging van de tariefsopbouw te komen. Het uitgangspunt hierbij is dat kleinere bouwprojecten niet te zwaar mogen worden belast. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn de bouwleges voor 2017 al substantieel verhoogd. Voor 2018 en 2019 zijn de tarieven vervolgens alleen trendmatig verhoogd. Wij stellen dan ook voor om de leges in 2020 wederom alleen trendmatig te

verhogen met 2,6% met uitzondering van de bij wet geregelde legesbedragen. De opbrengst voor de bouwleges, leges burgerzaken en overige leges bedraagt € 885.000.

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Gemeenten beslissen zelf of, en zo ja voor welke heffingen kwijtschelding kan worden verkregen. Gemeenten zijn gebonden aan de landelijke Uitvoeringsregeling. Alleen ten aanzien van kosten van bestaan hebben gemeenten de mogelijkheid om af te wijken van de regeling.

De rijksregeling gaat uit van 90% van de bijstandsnorm als norm voor het verlenen van kwijtschelding.

In de gemeente Aa en Hunze is er voor gekozen om 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum te hanteren. Onze kwijtscheldingsnorm is daarmee maximaal c.q. zo ruim mogelijk. Daarnaast is besloten om kwijtschelding mogelijk te maken voor OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor mensen met een inkomen dat iets meer bedraagt dan het minimum kan een gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend.

De kwijtscheldingsverzoeken worden sinds 2011 beoordeeld door Hefpunt in Groningen. Het Hefpunt in Groningen is vanaf 2019 overgegaan in het Noordelijk Belastingkantoor.

Voor kwijtschelding van zowel de gemeentelijke belastingen als de waterschapsbelasting hoeven inwoners maar één formulier in te vullen. Wie al eens kwijtschelding heeft ontvangen, ontvangt automatisch opnieuw kwijtschelding als er sprake is van ongewijzigde omstandigheden.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de lokale lastendruk per inwoner in euro's weergegeven over de jaren 2018 t/m 2020:

Lokale lastendruk

jaar	inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2018	25.300	1.997.000	2.093.000	4.270.000	8.360.000	330
2019	25.385	2.003.000	2.071.000	4.301.000	8.375.000	330
2020	25.526	2.155.000	2.051.000	4.402.000	8.608.000	337

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden. Tot en met belastingjaar 2019 is dit gelukt. In de tabel is te zien dat de lastendruk per inwoner gelijk blijft tot en met het jaar 2019. Voor het jaar 2020 stellen we voor om een trendmatige verhoging van 1,5% toe te passen op het OZB tarief. Daarnaast is er sprake van kostenverhoging binnen de afvalverwerking en – verwijdering waardoor het tarief voor de afvalstoffeneheffing voor 2020 is gestegen. In de tabel hierboven wordt dit zichtbaar door een verhoging van de lastendruk per inwoner van € 7,- (2,1%) ten opzichte van 2019.

Geraamde inkomsten

	2019*	2020 **	
OZB	4.301.000	4.402.000 ***	
Forensenbelasting	138.000	142.000	* Raming inclusief begrotingswijzigingen
Toeristenbelasting	1.447.000	1.447.000	** Raming primitieve begroting inclusief voorstellen collegeprogramma
Afvalstoffenheffing	2.018.000	2.155.000	*** Inclusief trend 1,5%, areaalacres 2020 en compensatie verlaging rioolheffing.
Rioolheffing	2.072.000	2.051.000	
Leges omgevingsvergunning	541.000	556.000	
Leges burgerzaken	311.000	312.000	
Lijkbezorgingsrechten	130.000	133.000	
Overige leges (programma 1, 2 en 3)	17.000	17.000	

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust (solide) onze begroting is. Dit is van belang wanneer er zich een financiële tegenvaller voordoet.

Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit (de beschikbare financiële middelen om niet begrote kosten te kunnen dekken) minus alle risico's (waarvoor geen maatregelen zijn getroffen én die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op onze financiële positie).

Weerstandscapaciteit

Incidentele en structurele weerstandscapaciteit

Er wordt, door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Met incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld de aanwezige financiële middelen om *eenmalige* tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken op het huidige niveau. Met structurele weerstandscapaciteit worden de aanwezige financiële middelen bedoeld die *permanent* ingezet kunnen worden om structurele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het beleid op het huidige niveau.

1. Incidentele weerstandscapaciteit

Onder de incidentele weerstandscapaciteit vallen:

- a. De vrije algemene reserve (VAR) en het weerstandsdeel van de vrije algemene reserve (WAR)
- b. De algemene reserve grondbedrijf
- c. De overige vrije reserves (waarvoor nog geen wettelijke verplichtingen zijn aangegaan)

2. Structurele weerstandscapaciteit

Onder de structurele weerstandscapaciteit vallen:

- a. Het budget dat geraamd is voor onvoorziene uitgaven en het begrotingssaldo
- b. De onbenutte belastingcapaciteit, dit is het verschil tussen de norm en de opbrengst

Totaal weerstandscapaciteit			Toelichting
Incidentele weerstandscapaciteit (verwachting per 31 december 2020)			
- Vrije Algemene Reserve (VAR)	10.828.000	*	* Stand van de VAR inclusief de voorgestelde onttrekkingen ad € 3,6 mln en stortingen ad € 7,1 mln in 2020.
- Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653.000		
- Algemene Reserve Grondbedrijf	2.577.000		** De limitering van OZB-tarieven is per 1 januari 2008 afgeschaft. Wel heeft het kabinet als voorbehoud gemaakt dat de opbrengststijging landelijk beperkt moet blijven. Daartoe is een macronorm ingesteld. Voor 2019 is deze norm
- Overige Vrije Reserves	-		4 %. Deze is voor 2020 gehandhaafd, in afwachting van een nieuw te ontwikkelen benchmark woonlasten.
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	19.058.000	(a)	*** De raming is inclusief trend 1,5%, areaalacres en compensatie verlaging rioolheffing.
Structurele weerstandscapaciteit			
Onbenutte belastingcapaciteit:	opbrengst	lasten/norm	**** Structurele begrotingsruimte 2020, zie de uiteenzetting financiële positie in het onderdeel 'Hoofdlijnen'.
- OZB-opbrengst	4.402.000	*** 4.473.000	**
- Rioolheffing kostendekkend tarief	2.051.000	2.051.000	
- Afvalstoffen kostendekkend tarief	2.155.000	2.155.000	
Totaal	8.608.000	8.679.000	
Verschil tussen norm en opbrengst		71.000	
Bij:			
Raming onvoorzien		23.000	
Begrotingssaldo 2020		1.000	****
Totaal structurele weerstandscapaciteit		95.000	(b)
Totaal weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel)		19.153.000	(a+b)

Toelichting weerstandscapaciteit (verschillen t.o.v. de begroting 2019)

Ten opzichte van begroting 2019 is de incidentele weerstandscapaciteit vooral toegenomen door de geplande stortingen in de VAR vanuit de bestemmingsreserves. Zie hiervoor ook de uiteenzetting financiële positie in het onderdeel 'Hoofdlijnen'. De structurele weerstandscapaciteit is fors afgenomen (€ 0,4 miljoen), met name door een fors lager positief begrotingssaldo in 2020 ten opzichte van 2019.

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

In de raadsvergadering van 17 december 2014 is de 'nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Gemeente Aa en Hunze 2014' vastgesteld. In deze nota is te lezen hoe de berekening van de risico's tot stand komt. Het risicobedrag wordt bepaald door het ingeschatte bedrag van het risico te vermenigvuldigen met de ingeschatte kans dat een risico zich voordoet.

Weerstandsvermogen

De berekening van de weerstandscapaciteit vindt plaats in de voorgaande tabel. Het incidentele en het structurele weerstandsvermogen wordt bepaald door het totaal bedrag van de geïnventariseerde incidentele en structurele risico's af te trekken van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit -/- risicobedragen = weerstandsvermogen). Daarna wordt het totale weerstandsvermogen bepaald door de incidentele en structurele weerstandscapaciteit bij elkaar op te tellen.

Het weerstandsvermogen is voldoende als de geschatte financiële tegenvallers kleiner zijn dan het saldo van de weerstandscapaciteit. Deze uitkomst is in een cijfer uitgedrukt en dit cijfer is logischerwijs geen 'hard' gegeven, omdat de bedragen gebaseerd zijn op diverse schattingen.

In onderstaand overzicht is het weerstandsvermogen berekend. De risico's en kansen zijn voor de begroting 2020 geschat aan de hand van gesprekken met de betrokken medewerkers. De inschatting leidt tot een positief weerstandsvermogen van € 16,6 miljoen in 2020. Op basis van de cijfers in 2020 kunnen we concluderen dat de incidentele weerstandscapaciteit positief is en dat de structurele weerstandscapaciteit negatief is geworden (€ 1,0 miljoen), als gevolg van een sterke afname van de structurele weerstandscapaciteit. Dit betekent dat de geschatte structurele risico's niet meer volledig met structurele middelen kunnen worden 'opgevangen'.

Het totale weerstandsvermogen komt uit op ruim € 16 miljoen.

Risicomatrix					
	Incidenteel	Structureel	Bedrag x 1.000	Kans	Risicobedrag X 1.000
Risico's					
Rijksmiddelen sociaal domein		x	1.000	50%	500
Verbonden partijen structureel		x	50	15%	7,5
Verbonden partijen incidenteel	x		150	25%	37,5
Algemene Uitkering Gemeentefonds		x	1.000	55%	550
Planschade	x		50	40%	20
Grondexploitatie	x		2.463	50%	1.231,50
Bodemsaneringskosten	x		100	50%	50
Asbestsaneringen	x		250	60%	150
Juridische risico's	x		100	20%	20
Totaal					2.567
Totaal incidenteel		1.509			
Totaal structureel		1.058			

Berekening weerstandvermogen

(x 1.000)	Bedrag	Totaal
Incidentele weerstandscapaciteit	19.058	
Incidenteel risicobedrag	1.509	
Incidenteel weerstandvermogen		17.549
Structurele weerstandcapaciteit	95	
Structureel risicobedrag	1.058	
Structureel weerstandvermogen		-963
Totaal		16.587

Toelichting risico's

1. Rijksmiddelen sociaal domein

De decentralisaties die met ingang van 2015 hun beslag hebben gekregen, hebben grote bestuurlijke, financiële en organisatorische gevolgen. Financieel uitgangspunt hierbij is de uitvoering van de desbetreffende taken binnen de daarvoor beschikbare budgetten. Als buffer was er een incidenteel bedrag van ca. € 1,5 miljoen beschikbaar. De tekorten binnen het sociaal domein in de afgelopen jaren hebben er toe geleid dat deze buffer is verdwenen. Vandaar ook dat we de rijksmiddelen sociaal domein als potentieel structureel risico hebben benoemd. De ingezette transformatie moet er toe leiden dat inkomsten en uitgaven weer met elkaar in overeenstemming komen. Het beeld dat nu ontstaat uit de vanuit de meicirculaire 2019 is dat dit ook gaat lukken onder voorwaarde dat de lasten niet blijven stijgen maar stabiliseren. Het blijft echter punt van zorg omdat de rijksmiddelen tot op heden geen constante factor zijn maar veelvuldig fluctueren.

2/3. Verbonden partijen

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag (kans 15%); veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten voor zover het de bedrijfsvoeringslasten betreft. De ontwikkeling van de programmakosten binnen de verbonden partijen is afhankelijk van de inhoudelijke beleidsontwikkeling bij het rijk en de deelnemende gemeenten. Omdat het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen in zijn totaal laag wordt ingeschat, is er geen risico inschatting per afzonderlijke verbonden partij.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel dient voorzichtigheid te zijn geboden bij het structureel ramen van dividend uitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

4. Algemene Uitkering Gemeentefonds

De economische ontwikkeling, de ontwikkeling van de rijksuitgaven en ontwikkelingen rondom de systematiek voor het bepalen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, maken het bepalen van de raming van deze inkomsten in onze begroting steeds complex. Deze onzekerheid neemt, met name, voor de toekomstige ramingen verder toe. Daarom opgenomen als potentieel structureel risico. Zo leert een terugblik op de afgelopen jaren dat gemeenten gedurende een lopend begrotingsjaar steeds inkomstenschommelingen hebben gehad als gevolg van de onderbesteding bij het Rijk. Hierdoor worden gemeenten na het opstellen van hun begroting steeds geconfronteerd met negatieve bijstellingen/taakstellingen. Volgend jaar vindt de herverdeling van het gemeentefonds plaats. De kans is reëel dat onze gemeente, als plattelandsgemeente hier als zogenaamde nadeel-gemeente uitkomt. Deze herverdeling gaat over het gehele gemeentefonds en niet alleen het sociaal domein. Ook speelt er

onzekerheid bij de regeling specifieke uitkering stimulering sport, als alle gemeenten meer aanvragen dan subsidiegeld aanwezig is, zal het percentage van deze subsidie lager worden vastgesteld.

5. Planschade

In procedures met betrekking tot het wijzigen van bestemmingsplannen kan voor individuele burgers planschade ontstaan. In een aantal gevallen kunnen de hieruit voortvloeiende kosten worden opgenomen in de exploitatie van het desbetreffende plan. Daar waar mogelijk wordt de planschade afgewenteld op de initiatiefnemer. Het resterende geschatte risico is hier opgenomen.

6. Grondexploitatie

Een beleidsmatig risico binnen een de gemeente zijn grondexploitaties. Binnen Aa en Hunze lopen momenteel 5 grondexploitaties. De grootste 2 zijn het woningbouwplan Nooitgedacht in Rolde en het bedrijventerrein Bloemakkers in Gieten. De economische situatie is de laatste jaren verbeterd. Voldoende kavelverkoop zorgen voor hogere inkomsten en een lage rente zorgt voor lagere kosten. De boekwaarden (gemaakte kosten -/- gerealiseerde opbrengsten) en daarmee de risico's nemen hierdoor af. Zie verder de paragraaf Grondbeleid voor de inhoudelijke toelichting.

7. Bodemsaneringskosten

De aansprakelijkheid op het gebied van milieu neemt voortdurend toe. De gemeenten vormen hierbij geen uitzondering. Gemeenten lopen als rechtmatige eigenaar van gronden het risico dat vervuilde grond geschoond moet worden. Eventuele noodzakelijke maatregelen op het terrein van de bodemsanering, die voor rekening van de gemeente kunnen komen, zijn momenteel vooralsnog niet in te schatten en daarom als risico benoemd in deze paragraaf.

8. Asbestsaneringen

In toenemende mate wordt de gemeente geconfronteerd met illegale dumping van asbest via de vuilinzameling en asbestvervuiling als gevolg van brand. In het belang van de volksgezondheid is acute verwijdering van de vervuiling noodzakelijk. Verhaal van de kosten op de veroorzaker blijkt vaak onmogelijk, daarom opgenomen als risico.

9. Juridische risico's

Jaarlijks worden enige procedures door of tegen de gemeente gevoerd. Er is een tendens waar te nemen van een toenemend aantal aansprakelijkheidstellingen. Gemeenten worden geconfronteerd met schadeclaims van burgers als gevolg van genomen besluiten en vermeende nalatigheid door de overheid. Zo kunnen de gemeenten aansprakelijk gesteld worden door de burger voor schade als gevolg van slecht onderhoud van de wegen, openbaar groen en voor planschades (al specifiek benoemd als risico). Voor een deel zijn de risico's die de gemeente lopen gedekt door afgesloten verzekeringen, waarbij de gemeente bij de WA-verzekering een eigen risico heeft van € 2.500 per schadegeval.

Financiële kengetallen

In de raadsvergadering van 17 december 2014 is de 'Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Gemeente Aa en Hunze 2014' vastgesteld. Daarin is voorgesteld dat de houdbaarheidstest gemeentefinanciën van de VNG jaarlijks zal worden uitgevoerd en opgenomen, als aanvullende beoordeling van het weerstandsvermogen in deze paragraaf van de begroting. Inmiddels is dit besluit achterhaald omdat het BBV is gewijzigd. Daarin is bepaald dat in deze paragraaf verplicht financiële kengetallen moeten worden opgenomen.

Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte
- Grondexploitatie
- Belastingcapaciteit

Begroting 2020	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	10 %	31 %	29 %	28 %	25 %	22 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	5 %	31 %	30 %	28 %	26 %	22 %
Solvabiliteitsratio	62 %	51 %	49 %	48 %	47 %	49 %
Structurele exploitatieruimte	-1 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Grondexploitatie	16 %	12 %	10 %	8 %	6 %	4 %
Belastingcapaciteit	91 %	91 %	92 %	92 %	92 %	92 %

Beoordeling kengetallen

Met ingang van begroting 2016 worden bovenstaande kengetallen opgenomen om inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente.

Vanaf begrotingsjaar 2017 zijn wij verplicht vanuit het BBV om de kengetallen meerjarig op te nemen. De provincie Drenthe heeft in haar toezichtbrief van 18 december 2015 een categorie-indeling voor de kengetallen gemaakt. Er zijn drie categorieën. Op basis van deze categorie-indeling, vallen wij in begrotingsjaar 2020 voor het eerst niet meer voor alle kengetallen in de meest gunstige en daarmee minst risicovolle categorie. De kengetallen structurele exploitatieruimte en solvabiliteitsratio vallen voor de jaren 2020 t/m 2023 in de middelste categorie. Voor de beoordeling van de financiële positie betekent dit een in het algemeen dat we er minder goed voor staan dan een jaar geleden.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de netto schuldenlast ten opzichte van jaarlijkse baten. In de VNG-handreiking "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. Door het lage bedrag aan langlopende leningen (verwachting per ultimo 2019 < € 1,7 miljoen) is onze netto schuldquote fors lager (en dus positiever) dan de gestelde 'norm' van < 100%. De netto schuldquote wordt als volgt berekend:

Netto schuld = (onderhandse leningen + overige vaste schulden + kortlopende schuld + overlopende passiva) -/-(langlopende uitzettingen + kortlopende vorderingen + liquide middelen + overlopende activa)

Netto schuldquote = netto schuld / totale baten (vóór bestemming)

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen = (netto schuld -/- verstrekte leningen) / totale baten (vóór bestemming)

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee het bezit gefinancierd is met eigen vermogen. In de VNG-handreiking is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende. De solvabiliteitsratio van onze gemeente o.b.v. deze handreiking is derhalve voldoende te noemen.

De provincie Drenthe heeft een andere categorie-indeling voor de kengetallen gemaakt. Op basis van deze categorie-indeling, vallen wij in begrotingsjaar 2020 voor het eerst met de solvabiliteitsratio niet meer in de meest gunstige categorie, maar in de middelste.

Solvabiliteitsratio = eigen vermogen / totaal vermogen

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt berekend als het percentage van het verschil tussen structurele baten en lasten te delen door het totaal van de baten (exclusief mutaties reserves). De maatstaf geeft aan hoeveel structurele vrije ruimte aanwezig is in de begroting. Met ingang van de begroting 2016 was er sprake van een structurele exploitatieruimte (structurele weerstandscapaciteit). Vanaf begrotingsjaar 2020 t/m 2023 is dit kengetal gedaald naar 0%, doordat de structurele exploitatieruimte en weerstandscapaciteit is verdwenen.

Structurele exploitatieruimte = (structurele baten -/- structurele lasten) / totale baten (vóór bestemming)

Grondexploitaties

De ratio grondexploitatie wordt berekend als het percentage van de boekwaarde van de niet in exploitatie genomen gronden (NIEG) en bouwgronden in exploitatie (BIE) te delen door het totaal van de baten (vóór bestemming). Er is geen VNG norm voor de hoogte van deze ratio. Hoe lager de ratio hoe lager het risico voor de gemeente (hoe groter de grondposities, hoe navenant groter het risico).
Ratio grondexploitaties = boekwaarde van in- en nog niet in exploitatie genomen gronden / totale baten (vóór bestemming)

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend als het percentage woonlasten voor een gezin voor de OZB, riool- en afvalstoffenheffing bij een gemiddelde WOZ-waarde gedeeld door het landelijk gemiddelde. We zitten onder het landelijke gemiddelde.

Belastingcapaciteit = (landelijk gemiddelde woonlasten -/- gemeentelijk gemiddelde woonlasten) / gemeentelijk gemiddelde woonlasten

Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 2.869.788 m² aan verharding in beheer en onderhoud. Hiervan is 1.676.473 m² asfaltverharding, 1.076.185 m² elementenverharding en 114.130 m² betonverharding. Het gehele areaal aan verharding bestaat voor 78% aan rijbanen en 22% uit fietspaden, voetpaden en parkeerplaatsen.

A. Het beleidskader

In het najaar van 2016 is het Beleidsplan wegen voor de periode van 2016-2020 door de Raad vastgesteld. Het doel van het wegenbeleidsplan is ervoor te zorgen, dat het onderhoud van de gemeentelijke wegen wordt uitgevoerd aan de hand van een vooraf afgesproken kwaliteit.

In het nieuwe Beleidsplan is als uitgangspunt het kwaliteitsniveau Basis gecontinueerd. Kwaliteitsniveau Basis staat gelijk aan de ondergrens van verantwoord wegbeheer volgens de CROW-wegbeheersystematiek (Centrum Regelgeving en Ontwerp Weg- en waterbouw). De afgelopen onderhoudsperioden hebben uitgewezen dat dit kwaliteitsniveau een prima uitgangspunt is om ook in de toekomst verantwoord wegbeheer binnen de gemeente uit te blijven voeren.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In het najaar van 2016 is de onderhoudsplanning en begroting door het college vastgesteld voor de planperiode 2016-2020. Het onderhoudsplan is, gelijk met het Beleidsplan, in 4^e kwartaal van 2016 ter kennisname aan de Raad gebracht.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Uit de gehouden inspecties en opstellen van de meer jaren ramingen is in 2017 geconstateerd dat het bedrag, vanuit de exploitatie in de voorziening wegenonderhoud gestort, met € 120.000 naar beneden kon worden bijgesteld. De gemiddelde investering voor het onderhoud voor de planperiode 2016-2020 is nu € 633.000,- per jaar.

D. Voortgang

Na uitvoering van het onderhoudsprogramma voor 2016/2017 en 2018, is eind 2018 een nieuwe visuele wegininspectie uitgevoerd. Uit de inspectie blijkt dat de gehanteerde uitgangspunten nog steeds voldoen en dat bijstelling voor de planperiode tot en met 2020 niet noodzakelijk is. Voor de planperiode 2021-2025 zal naar verwachting een bijstelling moeten gaan plaats vinden om aan het beoogde kwaliteitsniveau te blijven voldoen.

Water en kunstwerken

A. Het Beleidskader

De gemeente Aa en Hunze heeft 125 ha binnenwater. Daarnaast heeft de gemeente 37 vaste bruggen, 12 beweegbare bruggen, 13 steigers, 8 andere voorzieningen zoals bv. rolpalen, kademuur, leuningen e.d. en 5.310 m¹ walbeschoeiing.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties.

Het jaarlijkse onderhoud wordt uitgevoerd op basis van het beheerprogramma bruggen. In de begroting is hiervoor een structureel budget opgenomen.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

In de begroting 2020 is een bedrag van € 176.000 aan directe kosten opgenomen voor het onderhoud van sloten, berm sloten, sluizen en waterkeringen. Daarnaast is een bedrag van € 127.000 opgenomen voor regulier onderhoud aan waterstaatkundige werken, zoals bruggen, kano- en vissteigers. Voor groot onderhoud aan de bruggen van het Grevelingskanaal wordt jaarlijks een bedrag van € 44.000 toegevoegd aan de voorziening.

D. Voortgang

Periodiek wordt het onderhoudsprogramma vastgesteld en uitgevoerd om het onderhoudsniveau op een aanvaardbaar/voldoende niveau te brengen.

De gelden, die opgenomen zijn in de begroting, worden voor de bruggen aangewend. Hierbij worden leuningen vervangen en/of geschilderd, wordt betonrenovatie uitgevoerd en worden vernieuwingen aan brugdekken uitgevoerd. De beheerplannen voor bruggen en beschoeiing van het Grevelingkanaal en het vijveronderhoud zijn in het eerste kwartaal van 2017 geactualiseerd. Voor de overige bruggen geldt dat op basis van de gegevens uit inspectie 2018 blijkt dat de onderhoudstoestand van de bruggen op een voldoende niveau is (beoordeling is uitgevoerd volgens CROW publicatie 288).

Riolering

Basisgegevens/uitgangspunten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de rioleringsvoorzieningen in de gemeente Aa en Hunze.

Rioleringsvoorzieningen		
Vrijverval riolering	275	km
Mechanische riolering	130	km
Hoofdgemalen	30	stuks
Minigemalen	460	stuks
Randvoorzieningen	10	stuks
IBA's	35	stuks
Kolken	12560	stuks
Vijvers	26	stuks

A. Het Beleidskader

In 2015 is het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) door de raad vastgesteld voor de planperiode 2015-2019. Aan het beleid ligt de volgende visie ten grondslag:

Aa en Hunze wil beschikken over een duurzaam en robuust water- en rioleringssysteem in het bebouwd gebied. We hebben inzicht in het systeem en beheren het doelmatig, waardoor de lasten zo laag mogelijk blijven en overlast van water tot een minimum is beperkt. Gebruikers kunnen eenvoudig terecht bij de gemeente met klachten en vragen, maar we doen ook een beroep op hun eigen verantwoordelijkheid.

Voor de planperiode 2020-2024 wordt een nieuw GRP opgesteld. Tot het moment dat het nieuwe GRP door uw raad is vastgesteld geldt het GRP uit de planperiode 2015-2019.

Met dit plan geven wij invulling aan de wettelijke verplichting om vast te leggen hoe wij inhoud geven aan de zorgplicht voor het afvalwater, regenwater en grondwater. De zorgplichten zijn vertaald naar doelen. Aan de hand van onze visie hebben we speerpunten voor de komende planperiode bepaald, te weten:

1. Inzicht in de werking van het systeem vergroten.
2. Duurzaamheid vergroten.
3. Anticiperen op klimaatverandering.
4. Samenwerking met waterketenpartners versterken.

In Groningen en Noord-Drenthe gaan gemeenten, waterschappen en waterbedrijven meer samenwerken in de waterketen. Dit wordt langs 2 sporen bereikt; regionaal en per cluster. De regionale samenwerking is vastgelegd in het "Samenwerkingsovereenkomst WKGD" (2014). Het cluster Kop van Drenthe bestaat uit de gemeenten Tynaarlo, Assen, Noordenveld en Aa en Hunze en de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. In 2014 is het Waterakkoord Kop van Drenthe ondertekend. In dit waterakkoord hebben de deelnemers afspraken vastgelegd en een maatregelenprogramma opgesteld voor de periode 2015 t/m 2019. Voor de periode 2020-2025 worden nieuwe afspraken gemaakt. In de samenwerkingsregio Groningen en Noord Drenthe is een nieuw bestuursakkoord opgesteld voor de periode 2020-2025 waar de nadruk ligt op de onderdelen Kwetsbaarheid en Duurzaamheid.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In dit GRP heeft de raad gekozen om nieuwe investeringen direct te bekostigen uit de opbrengsten van de rioolheffing van het betreffende jaar (ideaalcomplex). De ontwikkeling van de rioolheffing is dynamisch, waarbij -aan de hand van het jaarprogramma- ieder jaar een actualisatie plaats vindt van de berekening. Op die wijze is de ontwikkeling van het tarief in balans met de werkelijke kosten.

De maatregelen in ons GRP stemmen we af op het waterakkoord van het cluster en de regionale samenwerking.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Door de lagere investeringen en het structureel verlagen van de kapitaallasten (bereikt door inzet van de voorziening) kan het tarief naar beneden worden bijgesteld. In 2020 met 1%. Op basis van het huidige GRP zijn de tarieven stabiel. Om dit stabiele tarief te kunnen handhaven maken we gebruik van een voorziening. Hoe de tarieven zich na 2020 ontwikkelen is afhankelijk van de uitkomsten uit het op te stellen nieuwe GRP.

D. Voortgang

De in de begroting opgenomen bedragen voor het onderhoud worden daarvoor in het desbetreffende jaar ingezet. Werkzaamheden worden zoveel mogelijk afgestemd met onze waterketenpartners, waardoor werkzaamheden in de tijd kunnen verschuiven.

Gebouwen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 50 gemeentelijke accommodaties. Deze 50 accommodaties bestaan uit onder andere 3 kerktorens, 3 molens, 3 multifunctionele accommodaties, 2 zwembaden, 3 sporthallen, 2 gymnastieklokalen, 1 sportzaal, 18 dorpshuizen (waarvan 7 in eigendom), 1 loods met overkapping voor Openbare Werken, 4 brandweerposten, 1 gemeentehuis, 1 afvalbrengstation en 18 overige locaties. Door de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs per 1 januari 2010 (stichting PrimAH) en de overheveling van het groot onderhoud per 1 januari 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen. Als gevolg van de bevolkingskrimp is het eigendom én het onderhoud van de schoolgebouwen in Schipborg, Nieuw Annerveen, Annerveenschekanaal en Gasselternijveenschemond weer terug gegaan naar de gemeente. De schoolgebouwen in Schipborg en Gasselternijveenschemond zijn inmiddels verkocht.

A. Het Beleidskader

Het kader voor het onderhoud van de gebouwen is de door de raad vastgestelde “nota onderhoud gebouwen”. Het betreft hier het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, exclusief de dorpshuizen en monumenten. In deze nota wordt gestreefd naar een onderhoudsniveau tussen de conditieschalen 2 en 3, wat overeenkomt met een goede tot redelijke onderhoudstoestand. Om een bijdrage te leveren aan de taakstellende bezuiniging voor de komende jaren is het onderhoudsniveau teruggebracht naar conditieschaal 3. Het gebouwenonderhoud vindt plaats op basis van onderhoudsbegrotingen in de vorm van een zogenaamde meerjarenraming voor een periode van 10 jaar. In opdracht en voor rekening van de stichting PrimAH vindt voor de openbare basisscholen tweejaarlijks een actualisatie van de onderhoudsbegroting plaats en voor de overige gebouwen driejaarlijks. Hiervoor wordt een inspectie ter plaatse uitgevoerd. Het onderhoud van dorpshuizen vindt plaats op basis van de notitie dorpshuizenbeleid die door de raad is vastgesteld. Het beheer en onderhoud van de gebouwen van de voetbalverenigingen is de verantwoordelijkheid van de vereniging geworden.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het gebouwenonderhoud wordt conform de Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) en het beleidskader uitgevoerd. Over de eventuele (financiële) consequenties van de tweejaarlijkse inspectie zal uw raad in het beleidsplan en de begroting worden geïnformeerd.

In 2016 is de MJOP van de gebouwen en de monumenten voor de periode 2017-2028 geactualiseerd. De actualisatie van de MJOP van de dorpshuizen voor de periode 2020-2029 moet nog plaatsvinden.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Conform het meerjarig onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen is voor groot onderhoud en schilderwerk van gemeentelijke gebouwen (excl. monumenten, schoolgebouwen en dorpshuizen) structureel respectievelijk € 225.000 en € 96.000 in de begroting opgenomen.

Voor groot onderhoud en schilderwerk van monumenten is dat bedrag respectievelijk € 33.000 en € 19.000 structureel. Daarnaast is een bedrag van € 314.000 beschikbaar in de exploitatie voor regulier onderhoud van de gemeentelijke gebouwen (excl. schoolgebouwen en dorpshuizen). Hiervan is € 27.000 voor monumenten.

Voor het groot onderhoud van dorpshuizen is in de exploitatie jaarlijks een bedrag van € 59.000 beschikbaar; dit bedrag maakt onderdeel uit van een subsidieregeling. Door een taakstellende bezuiniging wordt nog 70% van de kosten gesubsidieerd.

Per 1 januari 2015 is het buitenonderhoud voor de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs (niet meer in onze gemeente) overgeheveld van de gemeente naar de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben nu de (financiële) verantwoordelijkheid voor het totale onderhoud van hun schoolgebouwen, inclusief (functionele) aanpassingen van het gebouw.

D. Voortgang

De in de onderhoudsbegroting geraamde werkzaamheden worden aan het begin van het jaar op een lijst van “uit te voeren werkzaamheden” geplaatst. Bij deze lijst wordt een planning opgesteld voor het desbetreffende jaar. Uitgangspunt is de werkzaamheden in het geraamde jaar uit te voeren. Bij een aantal omvangrijke werkzaamheden komen de bedragen in een periode van 2 of 3 jaar beschikbaar, waarbij de uitvoering aaneengesloten dient plaats te vinden.

Groen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gemeentelijk te beheren groen.

Groenbeheer binnen de kom

Bomen	28.000	stuks
Monumentale bomen	180	stuks
Gazon	130	hectare
Ruw gras	15,5	hectare
Struiken	34,5	hectare
Vaste planten	1.400	m2
Plantenbakken	30	stuks
Parkbos	25,5	hectare

Groenbeheer buiten de kom

Bomen	60.000	stuks
Gazon	7	hectare
Ruw gras	300	hectare
Bosplantsoen/struiken	12,5	hectare

Basisgegevens/uitgangspunten

Van het totale areaal openbaar groen dat de gemeente in onderhoud heeft, wordt een deel uitgevoerd in eigen beheer en een deel uitbesteed aan de particuliere markt. Het grootste deel van het onderhoud wordt uitbesteed aan voormalig Alescon, nu WPDA.

A. Het beleidskader

Het groenbeheer systeem is gebruikt om bestekken op te stellen van werkzaamheden die nu in uitvoering zijn.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Na de vulling van het groenbeheer systeem is een visie over het groenbeheer in onze gemeente opgesteld. De visie wordt gebruikt bij het opstellen van de onderhoudsbestekken. De onderhoudsbestekken binnen de bebouwde kom worden hoofdzakelijk uitgevoerd door WPDA. Het bomenbestand in de gemeente Aa en Hunze kampt met achterstallig onderhoud. Voor het wegwerken van dit achterstallig onderhoud én het planmatig beheer zijn extra middelen beschikbaar. Er is een bestek gemaakt om het bomen onderhoudswerk aan te besteden. Dit gebeurt per deelgebied. Het werk wordt uitgevoerd middels de methode "Planmatig Boombeheer" conform het advies van Alles over Groenbeheer. Het wegwerken van achterstallig onderhoud van deelgebied 1, 2 en 3 is inmiddels afgerond. Het werk voor deelgebied 4 is op dit moment in voorbereiding en wordt in het seizoen 2019-2020 uitgevoerd.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Voor het wegwerken van achterstallig onderhoud en planmatig beheer is in de begroting 2017 een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld van € 1.125.000. Dit bedrag is bestemd voor de uitvoering in de jaren 2018-2020. Om niet opnieuw achterstanden op te lopen in het bomenonderhoud is meer geld nodig. In deze begroting wordt voorgesteld 4 jaar lang incidenteel € 200.000 beschikbaar te stellen.

D. Voortgang

Voor het boombeheer wordt een vervolg gegeven aan de uitvoering van de VTA (Visual Tree Assessment). Daarnaast wordt er aan gewerkt om structureel boombeheer in te voeren, waarbij de inzet is om de ook in de toekomst de bomen op aanvaard boombeeld te houden. Het college en de raad moeten zich hier nog over uitspreken.

Recapitulatie van het middelenbeslag op het gebied van kapitaalgoederen in de productenraming 2020, inclusief salarissen en tractie

Toelichting

De in de recapitulatie genoemde bedragen komen niet allemaal terug in de teksten van deze paragraaf.

Pijler	taakveld		Lasten	% totale uitgaven
Wegen				
4	2.1.1	Verkeer en vervoer algemeen	819.000	1,40
4	2.1.2	Wegen	459.000	0,78
4	2.1.2	Toevoeging voorziening wegen	632.000	1,08
4	2.1.3	Wegmeubilair	433.000	0,74
4	2.1.4	Overige aangelegenheden wegen, straten, pleinen	410.000	0,70
Water en kunstwerken				
3	5.7.3	Afwatering	176.000	0,30
Riolering				
4	7.2.1	Riolering algemeen	1.444.000	2,46
Gebouwen				
div.	div.	Regulier onderhoud	314.000	0,54
		Schilderwerk	114.000	0,19
		Groot onderhoud	258.000	0,44
Groen				
3	5.7.1	Openbaar groen algemeen	1.352.000	2,31
3	5.7.2	Openbaar groen	1.664.000	2,84
		Totaal	8.075.000	13,78

Financiering

De financieringsparagraaf is een verplicht onderdeel in de programmabegroting en –rekening en vloeit voort uit de Wet Financiering decentrale overheden (wet FIDO). Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van een treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet FIDO is het beheersen van de financiële risico's. De wijze waarop de risico's binnen de gemeente Aa en Hunze worden beheerst is geregeld in het treasurystatuut. Dit statuut vormt dan ook de basis voor de paragraaf financiering.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's door middel van de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Treasury omvat het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Toerekening van rente

In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en de jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De bepalingen en richtlijnen van de notitie hebben geleid tot aanpassing van het gemeentelijk rentebeleid. Hiervoor is de rentenota 2017 opgesteld. Deze nota is op 29 juni 2017 vastgesteld in de raad. Hierin is vastgelegd dat:

1. Als nieuwe methode alleen de werkelijke rente van externe financieringsmiddelen wordt toegepast, conform het advies van de commissie BBV;
2. de kostendekkende tarieven worden bepaald op basis van de werkelijke rentelast;
3. De afschrijvingsmethodiek voor alle activa wordt geüniformeerd, waarmee op alle activa lineair wordt afgeschreven.

Renteschema obv begroting 2020

a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering		239.500
b	Externe rentebaten		0
	Saldo rentelasten en baten		239.500
c	Rente aan grondexploitatie	-/-	92.081
	Rente projectfinanciering	-/-	
	Rentebaat verstrekte lening	-/-	
			0
		-/-	92.081
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		147.419
d	Rente eigen vermogen	+/+	0
	Rente voorzieningen	+/+	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		147.419
e	Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)		215.500
f	Renteresultaat taakveld Treasury		-/- 68.081

Financiering

De verwachte leningenportefeuille (looptijd >1 jaar) ziet er als volgt uit:

Stand per 1 januari 2020	€ 1.701.000
Nieuwe leningen	€ 0
Reguliere aflossingen	<u>€ 1.320.000</u>
Stand per 31 december 2020	€ 381.000

De rente voor kort geld (<1 jaar) is lager dan de rente voor lang geld (>1 jaar). Sinds 2016 is de rente op kortlopende leningen zelfs regelmatig negatief. Wanneer er een financieringsbehoefte ontstaat, wordt daarom eerst tot het conform de wet FIDO maximaal toegestane bedrag met kort geld gefinancierd. Uit de meest recente gegevens van de VNG (www.waarstaatjegemeente.nl) blijkt dat de netto schuld van de gemeente Aa en Hunze per inwoner relatief gezien laag (Aa en Hunze € 122 – Nederland € 1970) .

Financieringsrisico's

Ten aanzien van de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille zijn de volgende risico's te onderscheiden:

1. Renterisico

Ten aanzien van het renterisico dient te worden gekeken naar het risico van de vlottende schuld en de risico's van langlopende leningen. Ter beperking van de het renterisico zijn 2 normen opgesteld: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen, uit hoofde van de wet FIDO, is te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft betrekking op vlottende schulden met een looptijd tot maximaal 1 jaar inclusief de debetstand op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van het bedrag van de begroting (2020 € 58,6 mln). De kasgeldlimiet is in 2020 ca. € 5,0 mln. Eenmaal per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Als in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt de toezichthouder daarvan op de hoogte gesteld. Daarbij moet in een plan zichtbaar worden gemaakt hoe men opnieuw aan de kasgeldlimiet denkt te zullen gaan voldoen. De toezichthouder kan, indien hij het plan ontoereikend acht, bepalen dat zijn toestemming is vereist voor het aangaan van nieuwe korte leningen. Uit de cijfers blijkt dat de onze gemeente steeds heeft voldaan aan de kasgeldlimiet. Op basis van de begroting 2020 is een meerjarige liquiditeitsprognose opgesteld. Hierna is deze prognose in een tabel weergegeven.

Liquiditeitsprognose

Verwachte liquiditeitspositie per 31/12

Kasgeldlimiet	2020	2021	2022	2023
-/- € 5,0 mln.	-/- € 7.200.000	-/- € 8.900.000	-/- € 9.000.000	-/- € 9.000.000

Prognose 2020 per einde kwartaal

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
-/- € 5,0 mln.	-/- € 4.700.000	-/- € 5.000.000	-/- € 6.000.000	-/- € 7.200.000

Op basis van de prognose zal na 2020 een langlopende lening moeten worden afgesloten.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd > 1 jaar. De norm houdt in, dat de jaarlijkse aflossingen en de renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De aflossingen worden ook meegenomen, omdat in geval van herfinanciering hierover ook renterisico wordt gelopen. In het onderstaande schema is het renterisico voor onze langlopende leningen in beeld gebracht. Uit dit overzicht blijkt dat nu en de komende jaren een zeer beperkt (ruim binnen de norm) renterisico op de langlopende schulden wordt gelopen.

Berekening Renterisico vaste schuld

(Bedragen X € 1.000)

	2020	2021	2022	2023
1 Renteherzieningen	0	0	0	0
2 Aflossingen	1.320	191	191	0
3 Renterisico (1+2)	1.320	191	191	0
4 Renterisiconorm (20% x € 58.635)	11.727	11.727	11.727	11.727
5a Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	10.407	11.536	11.536	11.727
5b Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

2. Kredietrisico

Kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte leningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke groepen leningen zijn verstrekt.

Kredietrisico's

Risicogroep	Verwachte restant vordering per 1 januari 2020
Deelnemingen	0
Langlopende personeelsleningen	800.000
Woningbouwcorporaties	5.000
Zonneleningen	125.000
Startersleningen	1.000.000
Blijversleningen	25.000
Totaal	1.955.000

De vordering op deelnemingen betrof een vordering op Enexis. Deze vorderingen is ontstaan door de verkoop van de aandelen Essent. Enexis betaalt dit bedrag nog in 2019 terug.

De langlopende personeelsleningen zijn hypotheekleningen. Hierbij is het kredietrisico klein, omdat de verstrekte lening nooit hoger is dan de waarde van het onderpand. Er worden geen nieuwe personeelsleningen meer afgesloten. Hierdoor daalt het uitstaande bedrag.

De startersleningen zijn hypotheekleningen die worden verstrekt om het verschil tussen de verwervingskosten en de volgens NHG normen verstrekte eerste hypotheek te financieren.

Het betreft een revolverend krediet van maximaal € 35.000 waarbij de eerste 3 jaar geen rente en aflossing wordt betaald. Daarna wordt per periode op basis van een inkomenstoets de hoogte van de rente en aflossing bepaald.

De zonnelening biedt een oplossing voor huiseigenaren om met een lening tegen gunstige voorwaarden in energiebesparende maatregelen te investeren. Aa en Hunze stimuleert zo energiebesparing in bestaande koopwoningen. Er worden geen zonneleningen meer verstrekt door de gemeente. Burgers kunnen hiervoor terecht bij de provincie.

De blijverslening is voor mensen die graag langer in hun woning willen blijven wonen en daarvoor aanpassingen aan hun woning willen laten doen. De interesse hiervoor is tot op heden gering.

Naast de verstrekte leningen staat de gemeente ook borg voor leningen. Dit betreft borgstellingen voor:

	Stand per 1-1-2019
- NHG hypotheekleningen	€ 1.525.179
- Woningcorporaties, bibliotheek, stichting Impuls	€ 19.322.297

Het saldo van de borgstelling voor NHG hypotheekleningen neemt af, omdat de gemeente sinds 2011 niet meer borg staat voor nieuwe NHG hypotheekleningen (stand per 01/01/2018 was € 1.931.342). Door aflossing neemt, naast het saldo ook het risico af. Het saldo voor borgstelling aan Woningcorporaties, de bibliotheek en de Stichting Welzijn Aa en Hunze is ook afgenomen (stand per 01/01/2018 was € 21.083.355). Het risico is beperkt, omdat de gemeente functioneert als achtervang. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat borg.

Bedrijfsvoering

De gemeente Aa en Hunze levert een breed scala aan externe producten. Voor het leveren van deze producten is interne ondersteuning en facilitering noodzakelijk. De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma's. Het welslagen van de programma's is zodoende in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

In deze paragraaf worden de belangrijkste bedrijfsvoeringaspecten nader belicht. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Organisatieontwikkeling en personeelsbeleid
- Dienstverlening
- Informatisering en automatisering
- Samenwerking Drentsche Aa

De bedrijfsvoering is een zaak van het college en het managementteam, maar wij vinden een goede samenwerking met de raad op dit punt van groot belang. Wij willen de raad betrekken bij de discussie over een aantal kernvraagstukken met betrekking tot ontwikkeling van onze organisatie en zien dat als een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Organisatieontwikkeling en personeelsbeleid

In Aa en Hunze stroomt! werken we aan ons doel om de effectief en efficiënt functionerende organisatie te zijn die in staat is om aan te sluiten bij de behoeften en wensen van inwoners en politiek. We zijn allemaal betrokken: medewerkers, teams en management en we verbinden binnen en buiten. De basis is de strategische toekomstvisie van de gemeente, waarin de koers voor de komende jaren staat beschreven. In de toekomstvisie staat de ambitie van de gemeente om meer te besturen vanuit co-creatie. Inwoners, bedrijven en instellingen hebben dan een stevige rol bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken. Dit vraagt om een andere manier van werken. We zetten hierin stappen vanuit het principe dat we in ons werk de dingen anders doen en het verschil maken ('in het werk aan het werk').

Jaarlijks stellen we een van onze 5 kerncompetenties centraal. In 2019 is dat Flexibiliteit. Dit vertaalt zich bijvoorbeeld in een andere aanpak van vraagstukken. Steeds vaker in co-creatie. Soms vanuit de lijnorganisatie, maar ook vanuit een programma of project of in de vorm van scrum. Zo werken we dagelijks aan de effectief en efficiënt werkende organisatie die in staat is om aan te sluiten bij de behoeften en wensen van inwoners en politiek. Voor de inhoud van vraagstukken levert dit merkbaar resultaat op. Bovendien zien we dat de andere manieren van werken ervoor zorgen dat talenten van medewerkers beter benut worden en dat zij flexibeler worden in het werk. We vervolgen de richting die we hebben ingezet.

"Aa en Hunze stroomt!" is bepalend in het personeelsbeleid. Samen met het personeelsinstrumentarium moet dat bijdragen aan de geschetste opgave. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld mobiliteit en flexibiliteit van medewerkers, talentmanagement, de gesprekscyclus en duurzame inzetbaarheid.

Verder willen we graag een bijdrage blijven leveren aan de kansen op de arbeidsmarkt voor mensen vanuit specifieke doelgroepen. We bieden jaarlijks enkele BBL-leerlingen (BBL = Beroeps Begeleidende Leerweg) de mogelijkheid om werkervaring op te doen, om zo de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Dit jaar bieden zijn 2 BBL'ers bij ons aan de slag in een werkervaringsplaats (team Samenleving en team Buitendienst).

Wat gaan we doen in 2020 en volgende jaren

• Uitvoering Aa en Hunze• Doorontwikkelen personeelsbeleid en personeelsinstrumentarium vanuit opgave Aa en Hunze stroomt!• Bevorderen doorstroming van mensen in een specifieke doelgroep op de arbeidsmarkt	Wanneer
2020 e.v.
2020 e.v.
2020 e.v. |
|---|---|

Personeelsbudget 2020

Bij de vaststelling van de begroting 2005 is de systematiek van het taakstellend personeelsbudget ingevoerd.

In het kort komen die afspraken op het volgende neer:

1. Salariskosten 2005 dienen als vast uitgangspunt voor de ramingen in de komende jaren. Dat basisbedrag is vastgesteld op € 9.004.000.
2. Vanaf 2006 mag het basisbedrag 2005 maximaal worden verhoogd met de component prijsstijging van de algemene uitkering.
3. De raad wordt jaarlijks bij de begroting geïnformeerd over de stand van zaken.

Actuele ontwikkelingen

Volgens de systematiek van het taakstellend personeelsbudget wordt het loonbudget maximaal verhoogd met de compensatie prijsstijging van de algemene uitkering. In 2020 is een component prijsstijging doorberekend van 2,6%. In 2019 2,7%. De onlangs afgesloten CAO loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021. De totale loonstijging in twee jaar tijd komt uit op 6,25%.

Budgettaire gevolgen

Wij hebben het loonbudget in 2020 conform de systematiek verhoogd met een prijsstijging van 2,6%, ofwel € 336.000. In 2019 was dat € 324.000. Totaal € 660.000.

Als gevolg van de nieuw afgesloten Cao, de stijging van met name de pensioenpremie en de periodieke verhogingen, is de werkelijk verwachte loonsom fors hoger. Respectievelijk € 782.000, € 98.000 en € 40.000. Totaal € 920.000. Dit betekent een tekort van € 260.000 ten opzichte van het loonbudget. Dit tekort wordt opgevangen door een verlaging van de prijsontwikkeling 2020.

Financiële vertaling:

Het salarisbedrag is samengesteld uit een tweetal componenten, t.w.: kosten ambtelijk apparaat volgens de normformatie en kosten van het bestuur. Op basis van bovengenoemde indeling volgt onderstaand het overzicht van het taakstellende budget voor 2020.

Taakstellend budget voor 2020

	Ambtelijke Normformatie	Bestuur	Totaal
Basisbedrag taakstellend budget 2019	11.877.000	425.000	12.302.000
Bijstellingen in 2019 structureel	119.000	0	119.000
Bijgesteld basisbedrag voor 2019	11.996.000	425.000	12.421.000
Compensatie prijsstijging (2,6%)	325.000	11.000	336.000
Compensatie tekort	258.000	2.000	260.000
Overige bijstellingen	-48.000	0	-48.000
Taakstellend budget 2020	12.531.000	438.000	12.969.000

Voor 2020 is een berekening gemaakt van de werkelijk in 2020 te verwachten salariskosten. In relatie tot het taakstellende budget geeft dit het volgende beeld:

	Ambtelijk Normformatie	Bestuur	Totaal
Taakstellend budget 2020	12.531.000	438.000	12.969.000
Werkelijk verwachte loonsom in 2020	12.939.000	437.000	13.376.000
Verschil	-408.000	1.000	-407.000

Per saldo is er sprake van een tekort ten opzichte van het taakstellend personeelsbudget van € 408.000. Een bedrag van € 394.000 betreft medewerkers die geen onderdeel uitmaken van de structurele formatie. In 2020 wordt dit bedrag gedekt binnen projecten, door detacheringsbijdragen en incidentele budgetten. Exclusief dit bedrag komt de taakstelling uit op € 14.000, dat binnen het personeelsbudget moet worden opgevangen. In de afgelopen jaren zijn de geprognoseerde tekorten gedekt uit de incidentele voordelen uit de vacatureruimte, echter door de gerealiseerde organisatieverandering en het lagere aantal vacatures is dit onder druk komen te staan. De verwachting is dat tekort voor 2020 binnen de personeelsbudgetten kan worden opgevangen.

Dienstverlening

De toekomst van de overheidsdienstverlening ligt bij gemeenten. De klantcontactcentra van gemeenten zullen het eerste aanspreekpunt zijn voor vragen van burgers en ondernemers over overheidszaken. Om te kunnen voldoen aan de toekomstverwachtingen, is het belangrijk de klant centraal te stellen. Vragen van burgers komen daarom via alle kanalen – telefoon, balie, post, internet – binnen bij het team Frontoffice, het KCC van de gemeente Aa en Hunze.

De verschillende klantcontacten in de organisatie worden constant gemonitord en daar waar wenselijk en mogelijk verbeterd. In 2018 zijn de resultaten van deze monitoring verder geanalyseerd en verbreed met de resultaten van de burgerpeiling en het klanttevredenheidsonderzoek “Waar staat je gemeente”.

Verder op de ingeslagen weg

De cijfers van het onderzoek naar de klanttevredenheid van bezoekers van de balies in het gemeentehuis laten zien dat wij tevreden klanten hebben. Het rapportcijfer voor het bezoek aan het loket is gestegen naar een uitstekende 8.7, een mooi resultaat en een verbetering ten opzichte van het resultaat in 2012 (7,9). Bezoekers geven in het klanttevredenheidsonderzoek aan dat zij zeer tevreden zijn met de huidige openingstijden en mogelijkheden (op afspraak en vrije inloop). Daarnaast zijn de bezoekers zeer tevreden over de korte wachttijden en zijn er prima cijfers voor de geboden service (vriendelijke en deskundige medewerkers) aan het loket

Bij het beoordelen van dienstverlening zijn de zogenaamde hostmanship-aspecten van groter belang dan de ‘instrumentele’ aspecten. Het tonen van deskundigheid en inlevingsvermogen, de bereidheid om te helpen, het tonen van verantwoordelijkheid en het aandragen van oplossingen en ideeën worden in landelijke onderzoeken gezien als de belangrijkste factoren voor een goede dienstverlening.

De ingeslagen weg ten aanzien van digitalisering wordt ook in 2018 en hierna verder vervolgd. Onze klanten worden steeds meer in de gelegenheid gesteld om hun zaken zelf te regelen op een voor de klant passend moment en door uitbreiding van moderne dienstverleningskanalen en sociale media.

Dienstverlening en transparantie

Naast de uitbreiding van de digitale dienstverlening zullen in 2019 aan de hand van de bestaande afspraken uit het “garantiebewijs dienstverlening”, de verschillende aspecten van de huidige reguliere dienstverlening tegen het licht worden gehouden. Het is belangrijk dat we in de organisatie en naar onze klanten duidelijk zijn over de kwaliteit van onze gewenste dienstverlening. Daarom gaan we deze bestaande klantafspraken intern nogmaals duidelijk communiceren, nakomen en toetsen.

In 2020 zal deze focus op de “klantgerichtheid” van de organisatie continue worden gemonitord. De komst van een nieuwe en verbeterde telefonie mogelijkheden kan dit gewenste doel goed ondersteunen.

Informatisering en automatisering

De digitalisering zet door!

In het kader van het ‘samen organiseren’ worden steeds meer zaken gezamenlijk opgepakt door gemeenten onder de vlag van VNG realisatie. Begin 2020 plukken we daar de eerste vruchten van door de implementatie van een nieuw telefonie -en communicatiesysteem. Daarnaast hebben we ons aangesloten bij gezamenlijke initiatieven zoals de aankoop van printers en multifunctionals en op de aanbesteding van producten op het gebied van netwerk -en beveiligingsproducten.

Een ander belangrijke ontwikkeling is de ‘common ground’ gedachte. Deze gedachte is gebaseerd op het Estlandse model waarin de informatievoorziening helemaal opnieuw is opgezet. Hierdoor geïnspireerd willen de gemeenten dat de informatievoorziening structureel anders moet worden ingericht omdat men vastloopt met de huidige systemen en alle bijbehorende koppelingen. Daarnaast moet het de onafhankelijkheid van bestaande leveranciers vergroten.

In 2020 herijken we het informatiebeleidsplan en verankeren we hierin de bovenstaande ontwikkelingen.

Door de invoering van nieuwe werkplekken in 2019 neemt ook het aantal mogelijkheden voor digitaal samenwerken toe. Met de komst van nieuwe producten zoals een nieuw intranet, nieuwe telefonie en office 365 zal in 2020 worden bekeken hoe we het projectmatig werken, de communicatie en het digitaal werken kunnen bevorderen.

Andere belangrijke zaken (op hoofdlijnen) waar in 2020 aandacht aan wordt besteed zijn:

- *De invoering van de omgevingswet*
De omgevingswet wordt ondersteund door het door het Rijk gebouwde platform 'Digitaal Stelsel Omgevingsvergunning'. De gemeenten moeten hier met hun systemen op aansluiten.
- *Het optimaliseren van de planning en controlcyclus.*
In de tweede helft van 2019 vindt de invoering plaats van een nieuw informatiesysteem van Pepperflow. Dit systeem, voor de P&C cyclus, wordt in 2020 zo goed mogelijk afgestemd op de organisatie en het bestuur.
- *Digitaliseren van bouwdoSSIers*
In 2019 is de digitalisering van bouwdoSSIers aanbesteed. Dit traject dat een jaar duurt zal in 2020 worden afgerond.
- *Verlenging van contracten voor o.a. zaaksysteem en geo-informatiesysteem.*
Belangrijke contracten lopen af. We gaan zorgvuldig kijken of we opnieuw gaan aanbesteden of gaan verlengen.
- *Ondersteuning van diverse thema's met GIS functionaliteit zoals bijvoorbeeld energietransitie en biodiversiteit.*
- *Het optimaliseren van de basisregistraties en het verhogen van de kwaliteit van o.a. de BAG, BGT en Wkpb.*

Automatisering

Door de uitrol van de nieuwe werkplekken en een nieuw telefoniesysteem zal de inspanning bij automatisering in 2020 vooral gericht zijn op het beheersbaar houden en optimaliseren van de infrastructuur. Hieronder vallen ook de technische beveiligingsmaatregelen. Daarnaast zullen we met onze infrastructuur gaan aansluiten op het GGI netwerk. Dit nieuwe netwerk, onder de regie van VNG realisatie, wordt de nieuwe digitale snelweg (de technische basis voor 'common ground') waarover ketenpartners snel met elkaar (technisch) kunnen koppelen.

Informatieveiligheid en privacy

Informatieveiligheid en privacy blijven de komende tijd belangrijke items. Ook in 2020 is er blijvend aandacht voor de bewustwording van medewerkers. Verdere concrete acties in 2020 zijn:

- het uitvoeren van privacyscans op de meest risicovolle processen;
- het verder inrichten van het ondersteunende systeem met risico's en maatregelen;
- het publiceren van het verwerkingsregister;
- kijken waar Aa en Hunze staat op gebied van informatiebeveiliging door het uitvoeren van een analyse.
- De invoering van de Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) die de opvolger is van de Baseline Informatieveiligheid Gemeenten (BIG).

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Aa en Hunze heeft zowel bestuurlijke als financiële belangen in verschillende organisaties met een publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtsvorm (stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen). Met de participatie in verbonden partijen realiseert de gemeente haar maatschappelijke opgaven en ambities.

Een verbonden partij is volgens Artikel 1 van het BBV “Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.”

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang wordt beschreven in de programma's van de begroting. In onderstaand overzicht wordt aangegeven aan welk programma de doelen van de verbonden partij bijdragen.

Wettelijk kader en beleid

Artikel 186 Gemeentewet en het daarop gebaseerde Besluit Begroting en verantwoording (BBV) – met name artikel 15 – regelt de wijze waarop verbonden partijen worden gemonitord. Het BBV is vernieuwd. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen aansluit op de informatie over de activiteiten en eventuele risico's.

Het BBV schrijft voor dat de informatie over de verbonden partijen opgenomen wordt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft. Dit bevordert dat de financiële bijdragen aan verbonden partijen en de daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de gemeentebegroting worden meegenomen

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang. Ook komen aan de orde ontwikkelingen, c.q. voornemens als het gaat om nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen of eventuele andere actualiteiten omtrent verbonden partijen die gevolgen kunnen hebben voor de taakuitvoering van de verbonden partijen, dan wel financiële consequenties en/of risico's kunnen hebben.

Kaders

Algemeen beleid

De gemeente Aa en Hunze heeft als beleid het aangaan van Gemeenschappelijke Regelingen zoveel mogelijk te beperken.

Gemeenschappelijke Regelingen kunnen wel aangegaan worden uit het oogpunt van efficiency en kostenbeheersing, wanneer het een duidelijk voordeel oplevert voor de gemeente.

Nota verbonden partijen

Op 23 april 2008 heeft de raad de Verordening ex. 212 van de Gemeentewet opnieuw vastgesteld. Hierin is opgenomen bij artikel 20 lid 1 “Het college biedt op verzoek van de raad ter vaststelling door de raad een nota verbonden partijen aan.”

Risico's

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag, veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten. Binnen de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden ook de financiële risico's t.a.v. verbonden partijen beoordeeld.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief financieel effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel is voorzichtigheid geboden bij het structureel ramen van dividenduitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

Overzicht verbonden partijen

Organisatie/ vestigingsplaats	Financiële bijdrage 2020 in euro's	Vertegenwoord iging	Publiek belang / Programma	Juridisch e	Saldo resultaat	*Eigen vermogen	*Vreemd vermogen
Openbare Lichamen							
Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	37.000	Burgemeester (lid), Wethouder Heijerman (plv)	Belangenbehartigi ng van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Pijler 1: Bestuur en participatie	Vereniging	pm	€ 65.530.000 € 61.975.000 (cijfers 2018)	€ 76.373.000 € 78.875.000 (cijfers 2018)
Vereniging van Drentse Gemeenten Westerbork	10.000	Burgemeester (lid), Wethouder Heijerman (plv)	Behartigen van de gezamenlijke belangen van de Drentse gemeenten. Bijvoorbeeld vertegenwoordigi ng, belangenbehartigi ng en pleitbezorging richting provincie en Rijk. Pijler 1: Bestuur en participatie	Vereniging	pm	pm	pm
Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (EDR) Leer	3.000	Wethouder Luinge (lid), Wethouder Lambert (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelij ke belangen op het gebied van ruimtelijke ordering, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur en dergelijke. Pijler 1: Bestuur en participatie	GR naar Duits recht	pm	pm	pm
Veiligheidsregio Drenthe Assen	1.450.997	Burgemeester, Wethouder Heijerman (plv)	Brandweerbzorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten. Pijler 1: Bestuur en participatie	GR	-/- € 165.000	€ 1.125.337 € 1.096.805	€ 25.758.130 € 22.960.420
Werkvoorzieningscha p Alescon (in liquidatie) Hoogeveen	0	Wethouder Lambert (lid), Wethouder Luinge (plv)	Activiteiten gericht op het creëren, bevorderen of instand houden van werkgelegenheid ten behoeve van natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt. Pijler 2: Zorg	GR	n.v.t.		

Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDa)	2.525.000	Wethouder Lambert (lid), Wethouder Luinge (plv)	Uitvoering participatiewet van de 3 deelnemende gemeenten op het terrein van werk en inkomen. Hierdoor is het mogelijk de inwoner die geen werk en/of geen inkomen heeft zo goed en snel mogelijk te helpen. Zo mogelijk bij één loket. Pijler 2: Zorg	GR	€ 0	€ 0 € 133.000,-	€ 6.545.000 (per 1-1-2020) € 7.626.000 (per 31-12-2020)
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen	782.655	Wethouder Luinge (lid), Wethouder Lambert (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volksgezondheid in brede zin. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 2.422.000 € 2.422.000	€ 1.889.000 € 625.000
Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)	446.401	Wethouder Heijerman (lid algemeen en dagelijks bestuur) Burgemeester (plv)	Uitvoering taken van alle milieutaken op het gebied van omgevingsrecht (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advisering). Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	GR	€ 0	€ 556.000 € 72.000	€ 2.575.000 € 2.575.000
Recreatieschap Drenthe Diever	106.687	Wethouder Luinge (lid) Wethouder Lambert (plv)	Behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	GR	€ 0	€ 672.236 € 679.384	€ 1.222.424 € 1.222.424
Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe	15.175	Wethouder Lambert (AVA)	Het creëren van een optimaal, toekomstbestendig, duurzaam en betaalbaar vervoersnetwerk. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 4.293	€ 0

Vennootschappen								
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Den Haag	€ 137.509 mln	Wethouder Lambert (AVA)	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	NV. Aandeelhouder	BNG verstrekt geen begrotingscijfers	€ 4.991 mln (per 1-1-2019) BNG verstrekt geen begrotingscijfers	€ 132.518 mln. (per 1-1-2019) BNG verstrekt geen begrotingscijfers	
Enexis BV Den Bosch	€ 7.712 mln	Wethouder Lambert (AVA)	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	BV Aandeelhouder	p.m.	€ 4.021 mln. onbekend	€ 3.691 mln. onbekend	
Waterleidingmaatschappij Drenthe Assen	164 mln	Wethouder Luinge (AVA)	Een betrouwbare en continue drinkwatervoorziening tegen de laagst mogelijke prijs. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	NV. Aandeelhouder	p.m.	€34 mln. (per 1-1-19)	€ 130 mln (per 1-1-19)	

N.B. bovenstaande subsidies/financiële bijdragen zijn afgerond op duizendtallen. De opgenomen financiële bijdragen GR zijn conform begroting van de GR 2020.

Belangrijke ontwikkelingen / voornemens / risico's verbonden partijen

Algemeen

De verbetering van de aansturing van verbonden partijen heeft permanente aandacht waarin ook de invulling van de regiefunctie aan de orde is.

Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen worden de overeenkomsten bij voorkeur op basis van contractfinanciering afgesloten.

In 2015 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd met onder andere het doel de rol van de Gemeenteraden te versterken. In het voorjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar informeert een gemeenschappelijke regeling (GR) de deelnemende raden door middel van een kaderbrief over de financiële en beleidsmatige kaders van de GR.

Sinds 2016 wordt ten aanzien van de jaarstukken en begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen voor de raad voor het eerst een informatiemarkt georganiseerd waarin de raadsleden vroegtijdig inzicht kunnen krijgen in de activiteiten van de GR.

Hieronder een overzicht van belangrijke ontwikkelingen en risico's van verbonden partijen

Alescon/ WPDA

Organisatie: Met ingang van 1-1- 2019 zijn alle taken van Alescon voor de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo samengevoegd met de taken van Werkplein Drentsche Aa. In de begroting is een efficiencyvoordeel van € 300.000,- geraamd vanuit de samenvoeging. Vanuit de gr Alescon in liquidatie is er nog een risico t.a.v. mogelijke claims van belastingdienst en pensioenfonds als gevolg van de reeds afgewikkelde “ FNV zaak” . Een belangrijk risico betreft de economische ontwikkeling. Deze bepaald voor een groot deel de opnamecapaciteit van de arbeidsmarkt. In relatie daarmee is dit ook mede bepalend voor de ontwikkeling van het aantal uitkeringen t.o.v. de beschikbare rijksbudgetten. Ook het late moment van vaststelling van de definitieve rijksbijdrage (medio september van het lopende begrotingsjaar) vormt een risico.

GGD

Binnen de GGD – taak veilig thuis - leiden de wettelijke eisen, intensivering van en uitbreiding van taken en de doelstelling dat er meer en vroegtijdig zicht moet komen op kindermishandeling en huiselijk geweld tot uitbreiding van personele capaciteit.

RUDD

De uitvoering van taken op het huidige kwaliteitsniveau in relatie tot de opgelegde bezuiniging leidt tot knelpunten in de begroting. In 2017 is een extern onderzoek uitgevoerd. Hieruit is een rapport met aanbevelingen gekomen. In 2018 is met de uitvoering van de aanbevelingen gestart en loopt nog door in 2020. Dit ontwikkelprogramma heeft financiële en uitvoeringsrisico's omdat de uitkomst onzeker is en door het inzetten van de reserves voor dit doel is er nagenoeg geen buffer meer om onvoorziene kosten op te vangen.

VRD

De kosten voor het paraat houden van de brandweer nemen steeds meer toe, maar de kwaliteit van de basisbrandweezorg moet gelijk blijven. Dit vraagt grote inspanningen van organisatie en de vrijwilligers. Naar verwachting treedt op 1 januari 2020 de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) in werking. De belangrijkste gevolgen zijn dat de arbeidsrechtelijke (rechts)positie van ambtenaren gelijk wordt aan die van werknemers in het private bedrijfsleven. Dit kan leiden tot een kostenstijging vanwege verplichte pensioenopbouw, sociale zekerheidsrechten etc.

Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Gelet op deze risico's is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld.

Nota Grondbeleid

In de raadsvergadering van 25 juni 2015 is de nota Grondbeleid 2015 vastgesteld. Doel van deze nota is het actualiseren van en het inzicht bieden in de hoofdlijnen voor het voeren van een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid.

In de nota wordt een beschrijving gegeven van:

- Het juridisch kader voor het grondbeleid (wetgeving en overheidsbeleid).
- Het grondbeleid, de keuze tussen actief en facilitair grondbeleid en de samenwerking met derden.
- De verschillende aspecten die een rol spelen bij de verwerving van grond.
- Het gronduitgifte- en prijsbeleid.
- De financiële kaders voor grondexploitatie.

De financiële positie

Een financieel uitgangspunt bij grondexploitaties is het realiseren van een sluitende exploitatie, waarin alle kosten voor het realiseren van het openbaar gebied worden verhaald in de grondopbrengst inclusief een bijdrage in de infrastructuur in de ruimste zin van het woord.

**De financiële positie
per complex per 1
januari 2019**

Complex	boekwaarde	m2 nog te	Verwacht	verwachte
	01-01-2019	verkopen	resultaat	einddatum
In exploitatie				
Nooitgedacht	7.283.425	80.908	0	2025
Bloemakkers	1.657.600	35.033	0	2024
Eext Noord Oost	28.310	1.551	90.000	2020
SWS Oostermoer Gieterveen	215.511	3.365	0	2021
Gasteren 3e fase	54.912	835	120.000	2019
Totaal	9.129.934	121.292	210.000	

Van de complexen worden bij de najaarsnota en de jaarrekening afzonderlijke voortgangsrapportages opgenomen.

Algemene reserve grondbedrijf en weerstandsvermogen

Verliezen kunnen het gevolg zijn van twee soorten risico's:

- voorzienbare (exploitatie) risico's;
- onvoorzienbare of algemene (conjuncturele of markt) risico's.

De voorzienbare risico's blijken uit de jaarlijkse toelichtingen op de bouwrekeningen. Ook voor onvoorzienbare risico's, ontstaan door negatieve conjuncturele ontwikkelingen en/of rentestijging, dient een algemene reserve grondbedrijf in stand te worden gehouden. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de algemene reserve grondbedrijf is niet eenvoudig, omdat de omvang afhangt van onzekere factoren als marktontwikkelingen, de rentestand en de verwachte resultaten.

Geconcludeerd kan worden dat, mede op basis van de boekwaarden, de grootste risico's betrekking hebben op de complexen Nooitgedacht en Bloemakkers.

De beoordeling of er voldoende reserves zijn om de risico's te kunnen opvangen is lastig. We trachten hieronder een reëel en zo compleet mogelijk beeld te geven.

Weerstandsvermogen conform de nota grondbeleid

In de nota Grondbeleid is de minimale omvang van het weerstandsvermogen ten behoeve van algemene risico's gesteld op 15% van de positieve boekwaarden, vermeerderd met de nog te maken kosten, het krediet voor strategische aankopen en het verwachte eindresultaat.

Weerstandsvermogen	
Positieve boekwaarde onderhanden werken per 1-1-2019	9.129.934
Nog te maken kosten objecten onderhanden werk	6.287.117
Verwachte nadelige toekomstige resultaten	0
Totaal	16.417.051

Het benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 2.462.558 (15% van € 16.417.051).

Risico's per exploitatie

Naast een beoordeling van het weerstandsvermogen van het totale grondbedrijf is het ook mogelijk om de risico's per exploitatie in beeld te brengen. Voor de risicoberekening zijn we ervan uitgegaan dat een aantal risico's zich voor zal doen.

De berekende risico's zijn:

- De looptijd van de grondexploitatie is (2 jaar) langer dan begroot.
- De jaarlijkse kostenstijging is (1%) hoger dan begroot
- De opbrengstinflatie van de grondexploitatie is (1%) lager dan begroot
- Het rentepercentage over de boekwaarde is (1%) hoger dan begroot.

Exploitatie	Risico
Bloemakkers	87.000
Nooitgedacht	1.121.000
SWS Oostermoer	43.000
Eext Noord Oost	0
Gasteren	0
Totaal	1.251.000

Op basis van de analyse per exploitatie is sprake van een lager risico (€ 1.251.000) dan op basis van de berekening van het benodigd weerstandsvermogen (€ 2.462.558) voor het totale grondbedrijf.

Algemene reserve grondbedrijf

De algemene reserve grondbedrijf is de afgelopen jaren behoorlijk gegroeid. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn het geheel of gedeeltelijk vrijvallen van een aantal voorzieningen voor de grondexploitaties Nooitgedacht en Bloemakkers en de positieve resultaten van het grondbedrijf als geheel de afgelopen jaren. De gewenste minimale omvang van het weerstandsvermogen is de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven. Het college heeft daarom besloten € 4.000.000 vanuit de reserve grondbedrijf vrij te laten vallen ten gunste van de Vrije Algemene Reserve.

Algemene reserve grondbedrijf per 01-01-2019	6.269.000
Mutaties 2019	
· Rekening resultaat 2018	309.000
· Vrijval ten gunste van de VAR	4.000.000
Algemene reserve per 31-12-2019	2.578.000
Mutaties 2020	
· Verwacht resultaat 2019	300.000
Algemene reserve per 31-12-2019	2.878.000

Conclusie

Het hoogste van de twee berekende risicobedragen is € 2.462.558. Dit is het minimaal benodigde weerstandsvermogen. De algemene reserve grondbedrijf voldoet aan deze eis. Het risicobedrag is ook opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Actualiteit

Vennootschapsbelasting (VPB)

Voor het jaar 2018 heeft er wederom een beoordeling plaatsgevonden van de gemeentelijke activiteiten. Door een herijking van de grondexploitaties en een positieve tendens in de verkopen van onder meer Bloemakkers is opnieuw een beoordeling van de Vpb plicht over 2018 uitgevoerd. Uit deze eerste beoordeling blijkt dat het grondbedrijf waarschijnlijk over het geheel vanaf 2018 belastingplichtig is. Uit de eerste berekeningen komt naar voren dat over 2018 een negatief resultaat verwacht wordt, er wordt naar alle waarschijnlijkheid aangifte vennootschapsbelasting gedaan zodat compensabele verliezen in de toekomst met eventuele winsten kunnen worden verrekend.

Financiële begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de OZB, de toeristenbelasting, de forensenbelasting en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als de riool- of afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen worden, evenals de ontvangsten van de specifieke uitkeringen in de programma's waarvan ze voor een deel de kosten dekken, onder de baten verantwoord. Voor het totaalbeeld van alle lokale heffingen wordt verwezen naar paragraaf Lokale heffingen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In de tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen kort toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen en bedrag voor onvoorzien

(bedragen * € 1.000)

	Realisatie	Begroting					Toelichting
	2018	2019*	2020	2021	2022	2023	
Lokale heffingen:							* Raming inclusief begrotingswijzigingen t/m voortgangsnota 2019.
							** Algemene uitkering uit het gemeentefonds o.b.v. de meicirculaire 2019, exclusief integratie-uitkering sociaal domein.
							*** Geprognosticeerde stand per 31 december.
Onroerende zaakbelastingen	4.279	4.301	4.402	4.417	4.432	4.447	
Toeristenbelasting	1.598	1.447	1.447	1.447	1.447	1.447	
Forensenbelasting	141	138	141	144	147	150	
Algemene uitkering uit het gemeentefonds**	24.404	24.640	24.913	25.561	26.201	26.901	
Dividenden	326	325	285	285	285	285	
Vrije Algemene Reserve***	9.195	7.349	10.827	8.877	7.165	6.919	
Totaal algemene dekkingsmiddelen	39.943	38.200	42.015	40.713	39.677	40.149	
Bedrag voor onvoorzien	23	23	23	23	23	23	

Lokale heffingen

De inkomsten uit de OZB voor 2020 zijn geraamd op basis van een trend van 1,5% (€ 65.000) en de areaalontwikkeling (€ 15.000). Daarnaast wordt in het kader van de bezuinigingen ("communicerende vaten") een verhoging van de OZB geraamd ter compensatie van lagere lasten voor 2020 in het GRP met als gevolg een verlaging van de rioolrechten van 1% (€ 21.000).

Voor de jaren 2021 t/m 2023 is de raming gebaseerd op de OZB-opbrengst van het voorafgaande jaar plus de meeropbrengst als gevolg van het areaal accres (areaal accres 2021 t/m 2022 € 15.000 per jaar).

De ramingen voor de forensenbelasting worden bepaald door de raming van een voorafgaand jaar plus de trendmatige ontwikkeling.

Voor het beleid omtrent de lokale heffingen wordt verder verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds.
De algemene uitkering is berekend op basis van de meicirculaire 2019.

Dividenden

De gemeente Aa en Hunze ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Enexis, Essent Milieu en de Waterleidingmaatschappij Drenthe.

Vrije Algemene Reserve (VAR)

Voor 2020 wordt per saldo een storting aan de VAR verwacht van € 3.479.000 (saldo van stortingen ad € 7.112.000 en onttrekkingen ad € 3.633.000). Voor de periode 2021-2023 wordt per saldo een vermindering van € 3.909.000 (saldo van stortingen ad € 25.000 en onttrekkingen ad € 3.934.000) geraamd.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente Aa en Hunze heeft ter financiering van haar activiteiten in het verleden totaal € 11,8 miljoen aangetrokken. De boekwaarde hiervan bedraagt op 1 januari 2019 € 1,7 miljoen. De hiermee gepaard gaande rentelasten bedragen € 37.000. Deze lasten worden volledig toegerekend aan de diverse programma's op basis van de boekwaarde van de investeringen.

Bedrag voor onvoorzien

In de begroting is een bedrag opgenomen van € 23.000.

Overhead en vennootschapsbelasting

Overzicht van de kosten van overhead

Met ingang van 2017 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Eén van de wijzigingen betreft de toerekening van overhead.

Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In het gewijzigde BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Deze methodiek is ook van toepassing op de toerekening van rente. De bepalingen en richtlijnen van de notitie hebben geleid tot aanpassing van het gemeentelijk rentebeleid. Hiervoor is de rentenota 2017 opgesteld. Deze nota is op 29 juni 2017 vastgesteld in de raad. De bepalingen en richtlijnen voor de toerekening van rente treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018.

Hiermee winnen begroting en verantwoording aan transparantie; de raad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven is een apart overzicht opgenomen van de kosten van de overhead. Dit overzicht is opgenomen bij het overzicht 'Lasten en baten per pijler'.

Bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de VPB voor gemeenten ingevoerd. Indien, met name grondbedrijf, winstgevend is dient vennootschapsbelasting te worden betaald. De opbrengsten van het grondbedrijf worden dan opgenomen in de aangifte vennootschapsbelasting. De conclusie van de eigen berekening over 2016, 2017 en 2018 was negatief. Dit betekende dat bovengenoemde activiteiten voor deze jaren niet winstgevend zijn geweest, zodat wij hierover geen vennootschapsbelasting hoeven te betalen. Deze conclusie met onderbouwing hebben wij voorgelegd aan de Belastingdienst ter beoordeling. De Belastingdienst heeft de cijfers van 2016 beoordeeld en bevestigd dat het grondbedrijf over 2016 niet belastingplichtig was. Over 2017 en 2018 hebben we nog geen bericht van de belastingdienst ontvangen.

Uit eigen berekeningen op basis van prognoses van het grondbedrijf blijkt ook dat het te verwachten bedrag aan VPB op de grondexploitaties op korte termijn beperkt is.

Stand en verloop van de reserve en voorzieningen

De genoemde saldi van reserves en voorzieningen zijn inclusief de voorstellen zoals die in de begroting 2020 en de meerjarenbegroting zijn opgenomen

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

	2020			2021			2022			2023			2024
Omschrijving	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo
(bedragen x € 1.000)													
Algemene reserves	19.579	7.112	-7.633	19.058		-1.951	17.107	23	-1.734	15.396	13	-260	15.149
Bestemmingsreserves	8.458	3.320	-6.257	5.521	18	-145	5.394	18	-145	5.267	18	-145	5.140
Voorzieningen	5.060	1.717	-2.114	4.663	1.881	-2.235	4.309	1.861	-1.822	4.348	1.881	-1.925	4.304
Totaal	33.097	12.149	-16.004	29.242	1.899	-4.331	26.810	1.902	-3.701	25.011	1.912	-2.330	24.593

Uitgelicht:

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

De algemene reserve bestaat uit de WAR (Weerstandsdeel algemene reserve), de Algemene reserve van het grondbedrijf en de VAR.

In de jaren 2020 tot en met 2023 wordt een beslag op de VAR gelegd van in totaal € 7,6 miljoen voor de dekking van de incidentele ontwikkelingen en nieuw beleid.

Het betreft de onttrekking voor de uitvoering van beleid vanuit het collegeprogramma incidenteel van € 6,3 miljoen en de onttrekking van € 1,2 miljoen voor het instellen van reserves voor dekking van de meerjarige afschrijvingslasten van een aantal investeringen.

De reserve wordt aangevuld met een bedrag van in totaal € 7,1 miljoen en bestaat uit de volgende stortingen:

- overheveling vanuit de reserve grondbedrijf € 4 miljoen
- opheffen van de reserve opbrengst verkoop aandelen Essent € 1,9 miljoen
- herijking van de reserve incidentele dekkingsmiddelen € 1,2 miljoen

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	7.349.000	10.828.000	8.877.000	7.166.000
storting	7.112.000	0	23.000	13.000
onttrekking	3.633.000	1.951.000	1.734.000	260.000
geprognosticeerde stand per 31 december	10.828.000	8.877.000	7.166.000	6.919.000

De voorstellen zoals die in de begroting 2020 zijn opgenomen resulteren in een verwacht stand van de VAR per 31 december 2023 van afgerond 6,9 miljoen.

Overzicht totaal reserves en voorzieningen

Omschrijving	2020	2021			2022		2023		2024	
	Saldo	Storting	Onttrekking	Saldo	Mutatie	Saldo	Mutatie	Saldo	Mutatie	Saldo
(bedragen x € 1.000)										
Weerstandsdeel algemene reserve	5.653			5.653		5.653		5.653		5.653
Vrije algemene reserve	7.349	7.112	3.633	10.828	-1.951	8.877	-1.711	7.166	-247	6.919
Algemene reserve grondbedrijf	6.577		4.000	2.577		2.577		2.577		2.577
Totaal algemene reserves	19.579	7.112	7.633	19.058	-1.951	17.107	-1.711	15.396	-247	15.149
Sociaal Domein	-532			-532		-532		-532		-532
Bovenwijkse voorzieningen	65			65		65		65		65
Toeristisch Recreatieve Ontwikkelingen	1			1		1		1		1
Nieuwe sociale wetgeving ambtenaren	100			100		100		100		100
Incidentele dekkingsmiddelen	3.639	2.000	4.188	1.451		1.451		1.451		1.451
ADHB	26			26		26		26		26
Investeringsregeling landelijk gebied	5			5		5		5		5
Verkoop aandelen Essent	1.923		1.923	0		0		0		0
Groot onderhoud onderwijsgebouwen	90	18		108	18	126	18	144	18	162
Dekking kapitaallasten diverse investeringen	3.141	1.302	146	4.297	-145	4.152	-145	4.007	-145	3.862
Totaal bestemmingsreserves	8.458	3.320	6.257	5.521	-127	5.394	-127	5.267	-127	5.140
Wegenonderhoud	307	633	899	41		41		41		41
Gemeentelijk rioleringsplan	1.023	446	583	886	-110	776	-106	670	-102	568
Technisch onderhoud gemeentelijke gebouwen	114	225	328	11	-9	2	13	15	26	41
Technisch onderhoud monumenten	24	33	41	16	-14	2	3	5	1	6
Schilderwerk gemeentelijke gebouwen	38	96	99	35	-20	15	8	23	4	27
Schilderwerk monumenten	0	19	14	5	-1	4	1	5	2	7
Groot onderhoud dorpshuizen	56	59	66	49	-42	7	0	7	0	7
Vijveronderhoud	4	51	0	55	-47	8	51	59	-47	12
Pensioenvoorziening vm wethouders	3.115	111	84	3.142	27	3.169	27	3.196	27	3.223
Groot onderhoud Grevelingskanaal	379	44		423	-138	285	42	327	45	372
Totaal voorzieningen	5.060	1.717	2.114	4.663	-354	4.309	39	4.348	-44	4.304
Totaal	33.097	12.149	16.004	29.242	-2.432	26.810	-1.799	25.011	-418	24.593

Dit is de stand inclusief de 1e begrotingswijziging 2020 en het meerjarenperspectief

**Structurele
toevoegingen en
onttrekkingen aan de
reserves**

Reserve	omschrijving	2020	2021	2022	2023
Reserves dekking kapitaallasten	Dekking afschrijving	-146.000	- 145.000	-145.000	-145.000
Totaal		-146.000	- 145.000	-145.000	-145.000

**Overzicht incidentele lasten en
baten op de voorzieningen
begroting 2020**

	Lasten
Voorziening wegenonderhoud	899.000
Gemeentelijk rioleringsplan	583.000
Voorziening technisch onderhoud gem. gebouwen	328.000
Voorziening technisch onderhoud monumenten	41.000
Voorziening schilderwerk gem. gebouwen	99.000
Voorziening schilderwerk monumenten	14.000
Voorziening groot onderhoud dorpshuizen	66.000
Pensioenvoorziening wethouders	84.000
Totaal	2.114.000

De toevoegingen aan de voorzieningen voor onderhoud worden in de uitvoeringsinformatie structureel geraamd. Er zijn dit jaar geen incidentele toevoegingen aan de voorzieningen geraamd.

Balans en EMU overzicht

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
(bedragen x € 1.000)	actueel				
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
(Im)materiële vaste activa	40.408	39.675	37.535	35.623	34.796
Financiële vaste activa	2.549	2.548	2.547	2.546	2.545
Totaal vaste activa	42.957	42.223	40.082	38.169	37.341
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk waaronder bouwgrond	8.235	5.846	4.510	3.435	2.013
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1jr	1.463	1.463	1.463	1.463	1.463
Liquide middelen	583	583	583	583	583
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	10.281	7.892	6.556	5.481	4.059
Totaal generaal	53.238	50.115	46.638	43.650	41.400
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	28.037	24.453	22.375	20.537	20.163
Voorzieningen	5.060	4.663	4.309	4.348	4.304
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	1.701	381	191	0	
Totaal vaste passiva	34.798	29.497	26.875	24.885	24.467
<u>Vlottende passiva</u>					
Netto vlottende schulden looptijd < 1jr	7.400	7.400	7.400	7.400	7.400
Overlopende passiva	11.040	13.218	12.363	11.365	9.533
Totaal vlottende passiva	18.440	20.618	19.763	18.765	16.933
Totaal Passiva	53.238	50.115	46.638	43.650	41.400

EMU-saldo 2019-2023

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	428	1	-11	23	13
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.281	2.404	2.287	2.063	1.912
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.810	1.717	1.881	1.861	1.881
-4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd (geplande uitgaven)	1.678	1.670	100	100	1.000
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.					
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:					
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord.					
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)					
+8	Baten bouwgrondexploitatie:					
	Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord					
-9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.	1.919	2.114	2.235	1.822	1.926
-10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.					
	Verkoop van effecten:					
11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee) n	n	n	n	n	
11b	Zo ja, wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?					
	Berekend EMU-saldo	922	338	1.822	2.026	880

Investerings 2020

Voor 2020 zijn de volgende uitbreidings- en vervangingsinvesteringen opgenomen, danwel voorgesteld en verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2020

De investeringen worden onderscheiden in economisch nut en in investeringen in de in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings
2020

Pijler	Omschrijving	Bedrag	Jaarlast	Dekking	Indeling/ economisch/ Maatschappelijk nut
Uitbreidingsinvesteringen					
4	Aanpassing ruimteakoestiek 3 sporthallen en 1 sportzaal	100.000	4.500	Budget sportaccommodaties algemeen	Economisch nut
4	Revitaliseren fietspaden	712.000	5.280	Algemene dekkingsmiddelen en reserve	Maatschappelijk nut
4	Snelheid remmende maatregelen	180.000	4.050	Algemene dekkingsmiddelen en reserve	Maatschappelijk nut
4	Lutkenend Gasselte	250.000	7.500	Algemene dekkingsmiddelen en reserve	Maatschappelijk nut
4	Herinrichting dorpskern Grolloo	250.000	7.500	Algemene dekkingsmiddelen en reserve	Maatschappelijk nut
4	Herplant bomen	88.000	2.640	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Wegreconstructie ivm rioleringswerkzaamheden	100.000	3.000	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Aanpassen watergang / duiker Nw Annerveen	15.000	x	rioolheffing	Economisch nut
5	Informatiebeleidsplan 2019-2022	65.000	13.325	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Aardgasloos-maken gemeentehuis	150.000	x	Budget energiekosten gemeentehuis	Economisch nut
Vervangingsinvesteringen					
4	Openbare verlichting	274.000	12.300	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
5	Vervanging materieel buitendienst	538.000	62.500	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Vervanging software	207.500	42.500	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Vervanging hardware	45.000	9.200	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
Totaal investeringen		2.974.500	174.295		

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat jaarlijks inzicht wordt gegeven in de terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Wachtgelden voormalige bestuurders

De geraamde wachtgelduitkeringen zijn het gevolg van burgemeester en wethouders wisselingen, waar nog wachtgeldverplichtingen tot 2022 uit voortvloeien. In 2020 is aan voormalige bestuurders een wachtgeld verschuldigd tot een bedrag van € 95.000.

Pensioenuitkering voormalige bestuurders

In 2020 zal aan verschillende voormalige bestuurders of hun nabestaande een pensioenuitkering verschuldigd zijn van € 84.000. Dit bedrag komt rechtstreeks ten laste van de daarvoor ingestelde pensioenvoorziening voormalige wethouders. De hoogte van de voorziening is toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Bij de jaarrekening wordt jaarlijks nagegaan of de voorziening door mutaties nog toereikend is.

Lasten en baten per pijler

Recapitulatie totaal lasten en baten per programma
(bedragen x € 1.000)
(+=voordeel -=nadeel)

Pijler	Raming			Mutatie reserves	Resultaat			lasten	baten	saldo
	lasten	baten	saldo		lasten	baten	saldo			
	2020	2020			2020	2020		2020	2020	2020
1	3.742	324	-3.418	0	18	18		3.742	342	-3.400
2	25.456	5.758	-19.698	0	34	34		25.456	5.793	-19.663
3	1.130	2.022	892	0	0	0		1.130	2.022	891
4	18.031	8.959	-9.072	0	38	38		18.031	8.996	-9.035
5	10.275	41.471	31.196	0	11	11		10.275	41.482	31.208
Algemeen totaal	58.634	58.533	-101	0	101	101		58.634	58.634	0

Toelichting

Het totaal van de begroting bedraagt afgerond € 59 miljoen. Per saldo wordt er € 101.000 onttrokken aan de diverse reserves. Het resultaat van de begroting is verwerkt op taakveld 0.8.2 budgetruimte structureel binnen pijler middelen en ondersteuning.

Overzicht overhead

Onder pijler 4 Middelen en Ondersteuning valt taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. Op dit taakveld wordt de overhead gepresenteerd. Het totaalbedrag aan overhead is per saldo € 6.967.000. Onderstaand een specificatie.

Specificatie taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

(bedragen x € 1.000)

0.4.1 Ondersteuning organisatie algemeen	4.453
0.4.2 Huisvesting	377
0.4.3 Apparaatskosten	901
0.4.4 Automatisering	1.236
Algemeen totaal	6.967

Toelichting

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen. De toerekening aan deze onderdelen voor respectievelijk € 63.000 en € 77.000 maken geen onderdeel uit van het totaal aan overhead.

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Financiële begroting per pijler toelichting verschillen.

Conform BBV-artikel 19, lid a en b wordt in de toelichting overzicht lasten en baten per programma, het gerealiseerde bedrag van het vorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag van het vorig begrotingsjaar na wijziging en het geraamde bedrag van het begrotingsjaar, opgenomen. In geval van aanmerkelijk verschil met de raming, respectievelijk de realisatie, van het vorig, respectievelijk voor vorig, begrotingsjaar worden deze verschillen toegelicht.

1. Bestuur en participatie

(bedragen x € 1.000)

		lasten rekening 2018	baten rekening 2018	lasten begroting 2019	baten begroting 2019	lasten begroting 2020	baten begroting 2020
0.1	Bestuur	1.359	0	1.289	0	1.266	0
0.2	Burgerzaken	783	495	730	311	707	311
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.437	4	1.544	5	1.545	5
1.2	Openbare orde en veiligheid	296	1	268	8	223	8
6.1	Samenkracht en participatie	76	0	177	0	2	0
Resultaat voor bestemming		3.949	500	4.008	324	3.742	324
1.99	Bestemmingen	0	18	0	18	0	18
Totaal bestemmingen resultaat		0	18	0	18	0	18
Resultaat na bestemming		3.949	518	4.008	342	3.742	342

Toelichting:

Het verschil ten opzichte van 2019 wordt met name veroorzaakt door mutaties salarissen en incidenteel vervallen ramingen.

2. Zorg

(bedragen x € 1.000)

		lasten rekening 2018	baten rekening 2018	lasten begroting 2019	baten begroting 2019	lasten begroting 2020	baten begroting 2020
4.1	Openbaar basisonderwijs	29	0	83	0	81	0
4.2	Onderwijshuisvesting	741	20	725	20	698	20
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.024	168	1.339	76	1.019	76
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.521	85	3.518	64	2.231	64
6.2	Wijkteams	3.521	42	3.315	0	2.836	0
6.3	Inkomensregelingen	7.279	5.469	7.703	5.453	7.664	5.453
6.4	Begeleide participatie	119	0	112	0	73	0
6.5	Arbeidsparticipatie	478	17	515	10	301	10
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.038	7	1.070	11	1.105	11
6.71	Maatwerkdienst- verlening 18+	3.081	597	3.472	449	3.441	124
6.72	Maatwerkdienst- verlening 18-	5.233	0	4.868	0	3.781	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	2	0	28	0	28	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18+	1.096	0	1.064	0	1.064	0
7.1	Volksgezondheid	950	1	1.187	0	1.136	0
Resultaat voor bestemming		27.113	6.405	28.999	6.084	25.456	5.759
2.99	Bestemmingen	1.724	3.451	0	2.119	0	34
Totaal bestemmingen resultaat		1.724	3.451	0	2.119	0	34
Resultaat na bestemming		28.838	9.856	28.999	8.203	25.456	5.793

Toelichting:

Het verschil ten opzichte van 2019 wordt met name veroorzaakt door vervallen incidentele ramingen voor o.a. leerlingenvervoer. Daarnaast zijn er incidentele ramingen vervallen in het sociaal domein waaronder de kosten voor jeugdzorg.

3. Economie, werk en recreatie

(bedragen x € 1.000)

		lasten rekening 2018	baten rekening 2018	lasten begroting 2019	baten begroting 2019	lasten begroting 2020	Baten Begroting 2020
2.3	Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
3.1	Economische ontwikkelingen	85	0	2.341	1.223	42	0
3.2	Fysieke bedrijfs- en infrastructuur	255	179	939	254	503	423
3.3	Bedrijfsloket en – regelingen	8	6	5	14	5	14
3.4	Economische promotie	350	1.820	336	1.568	109	1.584
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	470	21	936	0	472	0
Resultaat voor bestemming		1.168	2.026	4.558	3.076	1.130	2.022
3.99	Bestemmingen	551	1.359	0	1.988	0	0
Totaal bestemmingen resultaat		551	1.359	0	1.988	0	0
Resultaat na bestemming		1.719	3.386	4.558	5.064	1.130	2.022

Toelichting:

Betreft vervallen incidentele ramingen van o.a. aanleg glasvezel en winkelcentrum Gieten, vitaal platteland en bomenonderhoud.

4. Voorzieningen leefbaarheid en wonen

(bedragen x € 1.000)

		lasten rekening 2018	baten rekening 2018	lasten begroting 2019	baten begroting 2019	lasten begroting 2020	baten begroting 2020
2.1	Verkeer en vervoer	2.907	1	3.379	129	2.755	13
2.2	Parkeren	5	0	5	0	5	0
2.5	Openbaar vervoer	6	0	7	0	7	0
5.1	Sportbeleid en activering	232	5	265	0	222	137
5.2	Sportaccommodaties	1.851	413	1.897	453	1.926	453
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	350	17	491	49	343	0
5.5	Cultureel erfgoed	235	64	253	26	184	26
5.6	Media	484	0	488	0	487	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.363	27	3.632	22	3.016	22
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	632	288	1.160	564	558	334
7.2	Riolering algemeen	1.494	2.125	1.509	2.075	1.444	2.054
7.3	Afval	2.204	2.830	2.185	2.773	2.153	2.774
7.4	Milieubeheer	675	0	1.399	0	646	0
7.5	Begraafplaatsen	185	82	277	130	258	130
8.1	Ruimtelijke ordening	681	34	663	6	685	6
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)	1.002	1.442	2.518	2.518	2.382	2.392
8.3	Wonen en bouwen	595	701	1.181	619	962	617
Resultaat voor bestemming		16.901	8.028	21.309	9.364	18.031	8.959
4.99	Bestemmingen	2.416	3.606	0	1.510	0	38
Totaal bestemmingen resultaat		2.416	3.606	0	1.510	0	38
Resultaat na bestemming		19.317	11.634	21.309	10.874	18.031	8.996

Toelichting:

Het verschil ten opzichte van 2019 wordt met name veroorzaakt door vervallen incidentele ramingen voor wegreconstructies, fietsverbindingen en doorverdeling salarissen. Daarnaast zijn er verschillen ontstaan door mutaties in de doorberekening van de riool- en afvalstoffenheffing.

5. Middelen en ondersteuning

(bedragen x € 1.000)

		lasten rekening 2018	baten rekening 2018	lasten begroting 2019	baten begroting 2019	lasten begroting 2020	baten begroting 2020
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	443	69	497	31	298	31
0.4	Ondersteuning organisatie	8.068	501	9.655	369	7.034	375
0.5	Treasury	-236	405	-240	380	-63	325
0.61	OZB woningen	70	3.969	102	3.929	0	3.213
0.62	OZB- niet woningen	38	310	54	372	0	1.088
0.64	Belasting Overig	2.010	1.708	2.151	1.849	2.357	1.849
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	33.857	0	35.811	0	34.592
0.8	Overige baten en lasten	2	0	19	0	623	0
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	-20	0	0	0	26	0
Resultaat voor bestemming		10.374	40.820	12.240	42.741	10.274	41.472
0.10	Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.653	0	0	0	0	0
0.99	Bestemmingen	4.982	4.617	1.557	5.446	0	11
Totaal bestemmingen resultaat		6.634	4.617	1.557	5.446	0	11
Resultaat na bestemming		17.009	45.437	13.797	48.187	10.274	41.482

Toelichting:

Het verschil t.o.v.2019 wordt met name veroorzaakt door mutaties van incidentele ramingen, mutaties in de salarissen en vergoedingen, vervallen bijdrage vanuit de reserve en budgettair neutrale verrekeningen met andere programma's.

Incidentele baten en lasten

Op grond van BBV-artikel 19, c wordt een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten opgenomen als ook een overzicht van de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Bij het opstellen van de begroting worden ramingen structureel of incidenteel opgenomen. Structureel zijn de ramingen die jaarlijks voorkomen. Bij het incidenteel opnemen gaat het om “eenmalige zaken” die zich in maximaal drie jaar voordoen, dan wel geldstromen die binnen een beperkt aantal jaren eindig zijn.

In onderstaande tabel zijn de incidentele ramingen op de programma's binnen de exploitatie opgenomen over de jaren 2020 tot en met 2023. De bedragen in de kolom 2020 zijn de voorstellen ter afweging in 2020, zoals opgenomen in de 1^e begrotingswijziging 2020.

Pijler	Omschrijving	Totaal	2020	2021	2022	2023
Collegeprogramma						
	Voortgangsnota 2019					
	1 Sponsoring	-45.000	-15.000	-15.000	-15.000	
	2 VVE (Voor- en vroegschoolse educatie)	-50.000	-50.000			
	2 JOGG	-10.000		-10.000		
	2 Samen maak je de route - leerbudget	-40.000		-20.000	-10.000	-10.000
	2 Preventie, versterking voorliggend veld en impuls leefbaarheid & mobiliteit	-720.000	-240.000	-240.000	-240.000	
	2 Experimenteren in het Sociaal Domein	-45.000		-15.000	-15.000	-15.000
	2 Versterking armoede- en schuldenbeleid	x	x	x		
	2 IVN Natuur en Milieu educatie	-27.000	-9.000	-9.000	-9.000	
	2 Inclusief beleid	-15.000	-5.000	-5.000	-5.000	
	3 Toekomst vakantieparken	-900.000	-300.000	-300.000	-300.000	
	4 Verkeers- en vervoersmaatregelen	-140.000	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
	4 Continuerend cultuurbeleid	-50.000	-50.000			
	4 Ecologisch bermbeheer	-50.000	-50.000			
	4 Schadelijke bermplanten	-172.000	-86.000	-86.000		
	4 Knelpunten in de openbare ruimte	-300.000	-100.000	-100.000	-100.000	
	4 Duurzaamheid en Energietransitie	-750.000	-250.000	-250.000	-250.000	
	4 Steenuil	-30.000	-10.000	-10.000	-10.000	
	5 Informatiebeleidsplan 2016-2020	-29.000	-29.000			
	5 Programma planning & control / omgevingswet	-700.000	-200.000	-300.000	-200.000	
	Autonome ontwikkelingen (na voortgangsnota 2019)					
	1 Regio Deal	-615.000	-205.000	-205.000	-205.000	
	1 Bijdrage WPDA	-30.000	-30.000			
	1 Bijdrage Gebiedsfonds	-37.000	-37.000			
	2 Bijdrage Attenta overig	-150.000	-150.000			
	2 Nieuwe berekening WOZ waarde	-97.000	-97.000			
	3 Afwaardering Spijkerboordijk / Molenwijk	-50.000	-50.000			
	4 Bomenonderhoud	-800.000	-200.000	-200.000	-200.000	-
						200.000
	4 De Boerhoorn afboeken boekwaarde	-30.000	-30.000			
	Nieuw beleidswensen (na voortgangsnota 2019)					
	4 Komgrenzen inrichten	-120.000	-40.000	-40.000	-40.000	
	4 Aanbrengen graskeien	-300.000	-100.000	-100.000	-100.000	
	Totaal	6.265.000	2.331.000	1.940.000	1.734.000	260.000

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Pijler 1 Bestuur en participatie

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	63	2018
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,2	2018
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	3,0	2018
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2,2	2018
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3,0	2018

Pijler 2 Zorg

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,00	2018
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	16,41	2018
Voortijdig schoolverlaters (voorheen vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,0	2018
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1,03%	2015
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2,94%	2015
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,11%	2015

Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	23,0	2 ^e halfjaar 2018
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	26,0	2 ^e halfjaar 2018
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	11,2%	2 ^e halfjaar 2018
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,2%	2 ^e halfjaar 2018
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3%	2 ^e halfjaar 2018
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	48	2 ^e halfjaar 2018

Pijler 3 Economie, Werk en Recreatie

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Functiemenging	%	42,7	2018
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	160,1	2018
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	543,1	2018
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	66,2%	2018

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Niet-sporters	%	53,7	2016
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	158	2017
Hernieuwbare elektriciteit	%	13,4	2017

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Formatie*	Fte per 1.000 inwoners	6,88	2018
Bezetting*	Fte per 1.000 inwoners	6,88	2018
Apparaatskosten*	Kosten per inwoner	€ 35	2019
Externe inhuur*	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	1 %	2019
Overhead*	% van totale lasten	11,88 %	2020
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	229	2018
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	1,7	2016
Demografische druk	%	84.9	2019
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	612	2019
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	663	2019

Bijlagen

Missie en toekomstvisie

Sinds 2009 werken we in Aa en Hunze met de [Strategische Toekomstvisie](#) 2020. Deze visie is een handig kompas gebleken bij beleidsbepaling en besluitvorming. Ook extern heeft de visie haar nut bewezen, onder andere in de samenwerking met onze inwoners, ondernemers, verenigingen en andere overheden.

Collegeprogramma 2018-2022

Via de link [Collegeprogramma 2018 - 2022](#) komt u bij het collegeprogramma uit. Met de Strategische Toekomstvisie en het financieel meerjarenperspectief in het achterhoofd hebben we het coalitieakkoord verder uitgewerkt (zowel op inhoud als op tijd en geld) in een collegeprogramma.

De pijlers uit de strategische toekomstvisie vormen de kapstok van het collegeprogramma. Per pijler is uitgewerkt hoe we vorm gaan geven aan onze ambities en aan Samen Doen. Daarnaast is per pijler uitgewerkt wat we inhoudelijk gaan doen in de komende bestuursperiode.